

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1878.   Andra Kammaren.   N:o 32.

Tisdagen den 2 April.

Kl. $\frac{1}{2}$ 3 e. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 26 nästlidne Mars.

§ 2.

Föredrogos, men blefvo för andra gången bordlagda:

Bevillnings-Utskottets memorial N:o 7;

Banko-Utskottets memorial N:o 12; samt

Lag-Utskottets utlåtanden N:is 26, 27, 28, 29 och 30.

I sammanhang med bordläggningen af dessa ärenden anförde

Herr Lyttkens: Jag anhåller, att Banko-Utskottets utlåtande N:o 12 måtte uppföras å föredragningslistan till behandling näst efter Stats-Utskottets utlåtande N:o 8 angående regleringen af utgifterna under riksstatens Femte hufvudtitel. Skälet härtill är, att åtskilliga af Banko-Utskottet i dess utlåtande behandlade frågor måhända torde kunna komma att föranleda olika beslut inom Kamrarne eller till Utskottet återremitteras, och att Utskottet i sådant fall behöfver tid på sig för att å nyo behandla dem, innan andra större frågor förekomma till afgörande i Kammaren.

Herr Peyron: Jag ber att få motsätta mig det af Herr Lyttkens framställda yrkandet. Ty den närmast kommande natten behöfva vi för att sätta oss in i Stats-Utskottets utlåtande N:o 8 angående Femte hufvudtiteln, och då Banko-Utskottets i fråga varande utlåtande N:o 12 är en diger lunta på 24 sidor, så erfordras

mera tid till kompletterande af våra studier i denna än som skulle blifva händelsen, derest Herr Lyttkens framställning bifölles.

Herr Ola Månsson: Det kan väl synas som om det icke vore af någon stor vigt, om Banko-Utskottets i fråga varande betänkande komme att behandlas något förr eller senare, men i sjelfva verket är det icke så, ty det är ju möjligt, att en del af betänkandets punkter komma att återremitteras och att andra frågor behöfva slitas genom gemensam omröstning. Så skall också bankoreglementet vara färdigt innan riksdagens slut — och det är icke synnerligen angenämt för ett Utskott, som ej har det mesta att göra, att komma sista dagarne med sådant der. Jag vill således anhålla att Kammaren behagade bifalla Herr Lyttkens hemställan, deri jag för min del ber att få förena mig.

Herr Clairfelt: Jag ber att få förena mig med Herr Peyron. Jag tror att, om Banko-Utskottets i fråga varande utlåtande får bibehålla den plats på föredragningslistan, det nu innehar, utlåtandet kan komma till föredragning nästa Lördag. Skulle det deremot uppflyttas på föredragningslistan, på sätt Herr Lyttkens yrkat, kan möjligen föredragningen deraf komma att ske redan i morgon afton, och i likhet med Herr Peyron anser jag, att Kammarens ledamöter behöfva någon tid för att sätta sig in i de af Utskottet behandlade frågor, i synnerhet som Utskottets utlåtande är ganska vidlyftigt.

Jag anhåller således att Banko-Utskottets utlåtande måtte få bibehålla sin nuvarande plats å föredragningslistan.

Herr Behmer: Jag anhåller om bordläggning af Herr Lyttkens yrkande.

Öfverläggningen förklarades slutad. Herr Talmannen upptog först Herr Behmers yrkande om bordläggning af den utaf Herr Lyttkens nu väckta fråga; och beslöt Kammaren, med afslag å nämnda yrkande, att samma fråga skulle genast till afgörande företagas.

Derefter gaf Herr Talmannen propositioner såväl på bifall till Herr Lyttkens' förslag som på deras mening, hvilka yrkat afslag derå och att Banko-Utskottets i fråga varande memorial måtte till behandling förekomma i den ordning, dess nuvarande plats å föredragningslistan angäfvde; och blef den senare propositionen besvarad med öfvervägande ja.

§ 3.

Till bordläggning anmäldes:

Första Kammarens protokollsutdrag N:o 119, med delgifvande af Kammarens beslut öfver dess Andra Tillfälliga Utskotts utlåtande N:o 6, rörande föreslagen ändring af § 6 mom. 5 af gällande folkskolestadga; och

Andra Kammarens Andra Tillfälliga Utskotts utlåtande N:o 7 (i samlingen N:o 24), i anledning af återremiss å utlåtandet N:o 3, i fråga om underdånig skrifvelse rörande skyldighet för Statistiska centralbyrån att utgifva aflöningsstatistik för riket.

§ 4.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

Herr <i>J. Örvall</i>	under 6 dagar från och med den 4 April,
» <i>P. Näsman</i>	» 14 » » » » 5 »
» <i>Chr. Christensson</i>	» 14 » » » » 6 »
» <i>S. B. Bruhn</i>	» 14 » » » » 6 »
» <i>A. Andersson</i> i Intagan	» 14 » » » » 10 »

Kammarens ledamöter åtskildes kl. $\frac{3}{4}$ 3 e. m.

In fidem

Gustaf Westdahl.

Onsdagen den 3 April.

Kl. 10 f. m.

§ 1.

Förekom till afgörande Stats-Utskottets utlåtande N:o 8, angående regleringen af utgifterna under riksstatens Femte hufvudtitel.

Punkterna 1—3.

Biföllos.

Punkten 4.

Kongl. Majt hade föreslagit, att, på det Kongl. Majt måtte komma i tillfälle att i den ordning, som kunde finnas lämplig, öka antalet officerare vid Kongl. flottan med 4 underlöjtnanter, 27 löj- *Om tillökning flottans officerspersonal.*

Om tillökning i flottans officerspersonal.
(Forts.)

nanter, 17 kaptener, 10 kommandörkaptener och 2 kommandörer, de under anslaget till aflöning för flottans corpseser och stater inbegripna medel till reserv- och indragningsstaterna måtte, i den mån dessa medel blefve tillgängliga, få användas till aflöning åt nämnda antal officerare.

Beträffande denna nådiga framställning hade Utskottet hemställt:

att samma framställning måtte vinna Riksdagens bifall.

Efter uppläsning af Utskottets hemställan, mot hvilken Herrar *Liss Olof Larsson*, *P. O. Hörnfeldt*, *O. B. Olsson* och *Sven Nilsson* i Efveröd inom Utskottet reserverat sig, under yrkande att Kongl. Maj:ts omförmälda förslag för närvarande icke måtte bifallas, begärdes ordet af

Herr *O. B. Olsson*, som anförde: Det torde verkligen vara tvifvel underkastadt, huruvida det nu är nödvändigt att öka flottans officerspersonal. Att det för närvarande åtminstone icke är så behöfligt, sluter jag till af den komiténs yttrande, hvilken af Kongl. Maj:ts nedsattes år 1871 och afgaf sitt utlåtande år 1872, deri komitén säger, att flottans officerspersonal under krigstid eller för krigsrustningar borde uppbringas till ett antal af 210. 1873 nedsatte Kongl. Maj:ts ånyo en komité, som afgaf sitt betänkande år 1874 och deri yttrade, att för en fullständig krigsrustning skulle för flottans behof erfordras en personal af 228 officerare, under förutsättning likväl att flottans materiel vore dubbelt så stor som den då var.

Detta komiténs utlåtande har chefen för Sjöförsvarsdepartementet sedermera accepterat, i det han, uti det af honom till 1876 års Riksdag afgifna så kallade memorial uttryckte den önskan, att flottans materiel måtte ökas med 6 ramfartyg, 20 pansarfartyg, 4 minfartyg, 20 obepansrade kanonbåtar, 5 öfningsfartyg, jemte chefsfartyg och minbåtar för en kostnadssumma af tillhopa 4,000,000 kronor. Oaktadt denna tillökning i antalet fartyg, säger Herr Statsrådet och Chefen för Sjöförsvarsdepartementet, torde det af komitén beräknade antalet officerare, som fordrades för flottans sättande på krigsfot samt att vid stationerna inöfva ersättningstrupper m. m., kunna i någon mån nedsättas. Om man kan antaga, att en mindre officerscorps skulle kunna vara tillräcklig för en så stor flotta, måste man också kunna med fullt skäl antaga, att det nuvarande antalet officerare vid flottan måste för närvarande vara fullt tillräckligt, enär den sålunda ifrågasatta tillökningen i flottans materiel åtminstone icke i den närmaste framtiden har någon utsigt att blifva verklighet.

Såsom ett ytterligare skäl för min åsigt talar äfven den omständigheten, att departementschefen i sina beräkningar öfver denna stora flotta med dess bemanning yttrade, att årskostnaderna för flottan med dess personal i dåvarande stund uppginge till en summa af 7,620,885 kronor. Och under antagande att denna tillökade flotta komme till stånd, beräknade han, att afgifterna för densamma under en tid af 12 år skulle årligen uppgå till 8,260,000 kronor, således endast en tillökning i de årliga utgifterna af 639,115 kronor. Det förutsattes också, att man under dessa tolf år skulle använda en summa af 3,300,000 kronor årligen till nybyggnader och en summa af 1,200,000 kronor till underhåll, men ändock skulle skilnaden i utgifterna för hvar år af hela denna tid mot förut blifva blott 639,115 kronor. Om man nu tänker sig, att, efter hvad jag hört berättas, danska flottan, hvilken dock enligt fackmäns påstående är fullt ut lika, om icke mera duglig och stark till strid, än den svenska, har blott 117 officerare, så lär man väl finna det vara rätt märkvärdigt, om den nuvarande svenska flottan skulle behöfva en officerspersonal af 300 personer. Man har äfven anledning att hysa en liten farhåga i detta ämne, med anledning deraf att vid 1876 års riksdag, då lönereglern för flottan verkställdes, uttalades den åsigt, att man då beräknat så tillräckligt antal med officerare, att de icke skulle kunna alla inkommenderas till tjenstgöring, utan att dagafflöningen måste höjas, på det att officerarne skulle få så stor aflöning, att de kunde soutenera sig. Skola vi hafva en flotta med en officerspersonal så stor att den icke kan vara något så när i ständig tjenstgöring, så lär det väl allt kunna ifrågasättas, om man skall öka officerspersonalen. Jag tror för min del, att densamma är alldeles tillräcklig för närvarande och jag tror derjemte, att vi icke behöfva ingå i något bestämmande om ökning af det antal af officerare, som nu finnes, förr än vi fått vårt landförsvar ordnad i detta afseende. Chefen för Sjöförsvarsdepartementet tog också i beräkning vid 1876 års riksdag, att en väsentlig tillökning i officerspersonalen för flottan skulle uppkomma genom den beväringpersonal, som är i tjenstgöring vid kofferdiflottan.

*Om tillökning i
flottans offi-
cerspersonal.
(Forts.)*

Jag skall för närvarande icke yttra mig vidare, utan inskränker mig till att yrka afslag å så väl Kongl. Maj:ts proposition som Utskottets förslag.

Herr Jan Andersson i Jönvik: Jag har begärt ordet endast för att tillkännagifva, att jag icke inom Utskottet deltagit i behandlingen af anslagen under Femte hufvudtitlen, enär jag, efter erhållen permission, under den tiden varit frånvarande från Riksdagen. Nu ber jag emellertid att få instämma i den af fyra utskottsledamöter från denna Kammare vid den nu föredragna punkten fogade reservation, som innehåller samma åsigt, som jag uttalade vid ärendets behandling på vederbörande afdelning inom Utskottet.

Om tillökning af
flottans officerspersonal.
(Forts.)

Herr Fredenberg: Då, enligt min åsigt, en framstående plats i landets försvarssystem tillkommer flottan, som har att emottaga den första stöten af en anfallande fiende, så kan jag icke annat än med tillfredsställelse se den tillväxt i styrka vårt sjöförsvaret onekligen vinner genom den nu ifrågasatta befälstillökningen, och får jag därför varmt förorda bifall till Kongl. Maj:ts af Stats-Utskottet tillstyrkta förslag. Att flottans behof af ökad antal befäl som i synnerhet gjort sig kämbart i subalterngraderna, icke kan fyllas från reserv- och indragningsstaten, bör vara alldeles klart, då man vet, att dit öfverflyttas allenast regementsofficerare och kaptener, hvilkas medelålder den 1 Oktober 1877 utgjorde för de förra 62,04 år och för de senare 52 år. Och skulle man, på sätt reservanterne föreslagit, med den ifrågasatta befälstillökningen låta anstå, intill dess den nya löneregleringen vid flottan hunnit fullständigt genomföras, blefve naturligtvis följden den, att tillståndet försämrades ännu mer än hvad det för närvarande är, till följd af så väl den under tiden skeende afgången bland detta reservbefäl som den ökade lefnadsåldern och i samma mån minskade tjenstbarheten hos de kvarstående. Af Kongl. Maj:ts proposition i ämnet framgår, att, efter afräkning af 130 officerare, för det fasta minförsvaret, depoterna och administrationen i land, återstår för bemanningen af flottans fartyg blott 78 officerare, och då dertill åtgår för den *nuvarande* materielen, som man väl får antaga kommer att än ytterligare tillväxa under de närmaste åren, 170 officerare, så måste naturligtvis bristen fyllas med 92 beväringsskyldige kaptener ur handelsflottan, hvilka, hur skicklige sjömän de än må vara, likväl äro främmande för sjökrigstjensten, och således icke kunna, utan att förlama flottans verksamhet, ingå i så stor proportion, som det närvarande behofvet af reservbefäl ovilkorligen kräfver. För att vår flotta under krig skall kunna motsvara sin viktiga bestämmelse behöfves framför allt ett någorlunda tillräckligt och dugligt befäl, och därför anser jag det vara icke allenast med fara förenadt, utan jenväl en ren misshushållning att icke tillgodose detta behof, på det vår dyrbara sjömateriel må kunna på ett ändamålsenligt sätt användas till ett kraftigt försvar af våra vidsträckta kuster. Icke heller kan jag finna något giltigt skäl till uppskof i den af reservanterne åberopade omständigheten, att på Riksdagens bord för närvarande hvilat ett genomgripande förslag till ordnande af vårt landtförsvar, ty för så vidt man icke rent af vill slopa någon del af den nuvarande sjömaterielen, så kvarstår befälsbristen lika oförminskad, och någon mindre viktig plats i landets försvarssystem, än den flottan för närvarande innehar, förmodar jag att den ej heller i framtiden kan komma att intaga. Slutligen tillåter jag mig äfven fästa uppmärksamheten derpå, att den ifrågasatta tillökningen i flottans befäl icke gör något ökad anslag behöfligt, då de medel, som för aflöningen af detta befäl blifva erforderliga, äro afsedda att erhållas från det nu utgående anslaget till flottans reserv- och indragningsstater i mån af den å dessa stater nu uppförda personals afgång.

På de skäl jag nu tagit mig friheten framhålla och som för mig äro synnerligen talande, anhåller jag om bifall till Utskottets hemställan i den föredragna punkten.

Om tillökning i flottans officerspersonal.

(Forts.)

Herr Lindmark: Jag anhåller att med anledning af den förste talarens yttrande få yttra några ord.

Till en början får jag förklara, att det alldeles icke förvånar mig, om hos personer, hvilka icke varit i tillfälle att sätta sig in i hit hörande förhållanden, en viss tveksamhet kan förefinnas rörande behovet af en tillökning i antalet af flottans officerare, och detta af det skäl, att just i afseende å fråga om det för vår flotta erforderliga antal befäl många vexlande åsigtter fått göra sig gällande, och detta vapen i följd deraf varit utsatt för tätt på hvarandra följande omorganisationer. Dock kan jag icke erkänna, att ett sådant skäl lämpligen bör kunna åberopas af ledamöterna af Stats-Utskottet, då, om jag icke misstager mig, inom Utskottet förelegat en detaljerad beräkning öfver det antal befäl, som för vår flotta blefve erforderligt i händelse af ett utbrytande krig, och att beräkningen bör göras efter hvad behovet är i krig och icke endast efter hvad man kan i fred draga sig fram med, ligger i så öppen dag, att derför icke torde tarivas någon vidare bevisning.

Då emellertid Herr O. B. Olsson tillhör reservanterne, anhåller jag att något få taga i skärskådande de för reservationen anförda motiv. Jag tillåter mig då först påpeka, att i denna som i alla andra frågor, undantagandes dem, som för majoriteten inom Kamraren hafva något särskildt intresse, man fäst öfvervägande vikt vid den ekonomiska sidan, och den ställer sig, i korthet uttryckt, så, att då för närvarande för aflöningen till flottans personal erfordras ett extra anslag af 50,000 kronor, den tid bör afvaktas, då afgången från flottans reservstater blir så stor, att dessa 50,000 kronor kunna ersättas genom besparingar å anslaget till reservstaterna, och det extra anslaget sålunda icke behöfver vidare utgå. Först sedan detta skett, anse reservanterne tiden vara inne för att taga nu föreliggande fråga under öfvervägande. Detta är det skäl reservanterne ur ekonomisk synpunkt åberopat. Jag hemställer till Herrarne, huruvida detta motiv är af sådan vikt, att det bör föranleda uppskjutandet af denna frågas afgörande. För min del kan jag icke se, att så är förhållandet. Det framgår tydligt af Kongl. Maj:ts proposition, att meningen är att den ifrågasatta officerstillökningen icke skall försiggå på en gång, utan successivt genomföras, och den lär väl under nuvarande förhållanden icke kunna utföras annorlunda, än på det sätt, att sjökrigsskolan så småningom utvidgas, hvilket numera också låter sig göra, sedan den erhållit en ny, rymlig och mera ändamålsenlig byggnad. Men det är klart, att det är för Kongl. Maj:ts nödvändigt att ju förr dess helre få kännedom om Riksdagens tankar i detta hänseende, på det att de förberedande åtgärder måtte kunna vidtagas, som för officerstillökningen äro nöd-

*Om tillökning i
flottans offi-
cer personal.*
(Forts.)

vändiga. Detta sker derigenom att antalet af elever i sjökrigsskolan göres så stort, att genom tillflöde från skolan inom några år officerarnes antal uppgår till hvad Kongl. Maj:t beräknat. Om icke Riksdagen gifver sitt bifall till förslaget, ligger det i sakens natur, att Kongl. Maj:t icke kan utvidga sjökrigsskolan mera, än som är nödvändigt för att uppehålla officerscorpsen vid dess nuvarande styrka. Ty det vore orätt att locka in ynglingar på en bana, der de icke hafva någon utsigt till framtida användning.

Herr Ola Bosson Olsson hade åtskilliga anmärkningar emot förslaget, som jag skall be att få bemöta. Hvad då först beträffar hans yttrande derom, att efter den beräkning som uppgjordes af 1874 års komité officerspersonalens antal bestämdes till 228, så får jag erinra om, att den komité, som uppgjorde denna beräkning, gjorde densamma med hänsyn till det förslag till arméorganisation på värnpligtens grundval, som framlades för 1875 års Riksdag. Det var då helt naturligt att man äfven intog i beräkningen reservbefälet af de värnpliktige, hvilket befäl skulle blifva så mycket mer effektivt än som nu kan blifva fallet, som det hade att genomgå en kurs vid flottans stationer och på dess öfningsfartyg.

Vidare nämnde han, att Danmarks flotta hade mycket mindre officerscorps än vår, och detta oaktadt den vore vida starkare än den svenska flottan. Det är då att märka, att Danmarks kuster äro sådana, att försvaret af dem kan koncentreras till några få punkter, för hvilket ändamål större fartyg derstädes ansetts ega företrädet, och dessa större fartyg, få till antalet, kräfva ett relativt mindre antal officerare. Enligt det hos oss antagna försvarssystemet, utgöres vår flotta hufvudsakligen af en mängd smärre fartyg, hvilket har till följd att dess bemanning erfordrar ett större antal officerare, än som kan behövas på den danska örlogsflottan.

Jag kan icke neka till, att jag är högst förvånad öfver, att Herr Ola Bosson Olsson icke tyckes hafva tagit närmare kännedom om den tablå, som tillställdes Utskottet, och det sammandrag öfver personalbehovet som återfinnes i Kongl. Maj:ts proposition. Deraf framgår tydligt, att behovet af den föreslagna tillökningen är särdeles trängande, och den, som har något närmare reda på förhållandena, vet, att det mången gång är ganska svårt att nu under fredstid alltid finna ett tillräckligt antal officerare för tjenstens bestridande. Ofta nog och i synnerhet under sommartiden måste officerarne samtidigt sköta flera tjenster, och då detta är händelsen i fredstid, huru skall det då ej blifva, i fall krig utbryter.

Af erfarenhet vet jag, att Kammaren icke är benägen att lyssna till sifferuppgifter, men jag kan dock icke underlåta att för denna gång besvära Kammaren med några siffror. Antalet officerare, inberäknadt de som tillhöra reservstaterna, uppgår för närvarande till 197. Om från dessa afräknas de, som uppnått 65 års ålder och hvilkas antal är 18, återstår 179, som äro att påräkna till tjenstgöring. Frånräknas härifrån de 72 officerare, som erfordras för

stationernas behof, minskas antalet af till sjötjenst disponible till 107. Beräknar man slutligen, att af dessa 34 skola användas vid minstationer och sjöfästningar, återstå för sjelfva fartygens behof endast 73 officerare. Då man nu vill motsätta sig officerscorpens utveckling under den närmaste framtiden, måste man beräkna, att dessa 73 officerare komma att minskas med 15 eller med det antal inom flottans reserv, som inom den tiden uppnår 65 års ålder, i följd hvaraf endast 58 blifva öfriga för den flytande materielen. Kongl. Maj:t beräknar för dess skötande ej mindre än 170 officerare, och således skulle en brist af 112 uppstå. Denna siffra synes mig böra vara temligen bevisande.

*Om tillökning i
flottans offi-
cerspersonal.*
(Forts.)

För min del finner jag de skäl, som Kongl. Maj:t anfört för sin framställning, vara så klara och tydliga, att någon vederläggning af dem icke gerna kan komma i fråga. Och då här icke föreligger någon omedelbar anslagstillökning, och den inbesparing, som under loppet af de närmast kommande åren skulle kunna göras genom officerspersonalens bibehållande vid dess nuvarande numerär är så obetydlig i förhållande till de fördelar, som genom bifall till det föreliggande förslaget vunnas, hoppas jag, att Andra Kammaren måtte bifalla detta förslag. Och jag har så mycket större anledning att hysa detta hopp, som flertalet af Stats-Utskottets ledamöter från denna Kammare icke förenat sig i den afgifna reservationen.

Slutligen får jag förklara, att jag icke rätt förstår det skäl reservanterne anfört för afslag å den Kongl. propositionen, att man nemligen borde först afvakta utgången af den motion om landtförsvarets omorganisation, som nu föreligger till Riksdagens behandling. Frågan synes här gälla, såsom en af gårdagens tidningar riktigt anmärker, flottans vara eller icke vara; ty om flottan skall kunna fullgöra sin uppgift, så måste den hafva ett nödigt antal befäl. Detta gäller icke blott officerare utan äfven underbefälet, hvilket kunde behöfva förstärkning vid en mobilisering. Men detta senare behof är må hända lättare att tillgodose.

På de skäl, jag nu anfört, tillåter jag mig yrka bifall till Utskottets förslag.

Herr Nils Pettersson: Huru vanskligt det än kan synas för den, som icke är fackman, att gifva sig in på ett sådant ämne, som frågan om vårt sjöförsvaret, kan jag dock icke underlåta att fästa uppmärksamheten på, att i detta betänkande finnas många punkter, om hvilka man kan draga i tvifvelsmål, huruvida de äro fullt ändamålsenliga, helst om man har liten erfarenhet om huru vådligt det är att bygga på förslag, som afse bestämmelser för någon längre tid. I den nu föredragna punkten föreligger ett sådant förslag, nemligen om flottans officerscorps' successiva tillökning under närmast följande tio år. Jag tror, att det är riskabelt att för så lång framtid besluta i frågor som röra krigsväsendet i allmänhet och särskildt vårt sjöförsvaret, emedan dessa förhållanden äro ofantligt mycket un-

Om tillökning i
flottans officer-
perspersonal.

(Forts.)

derkastade förändringar. Hvad hafva vi för säkerhet, att om tio år detta antal officerare är tillräckligt eller behöfligt. Jag tror derföre att det förslag, som skulle kunna tillvinna sig Riksdagens bifall, borde vara begränsadt inom en kortare tid. Jag föreställer mig, att, då vi hafva årliga riksdagar, skulle man äfven riksdag för riksdag kunna besluta öfver de årliga tillökningarne af flottans officerspersonal och att det derföre varit lämpligare, om regeringen i år inskränkt sig till att föreslå en tillökning i officerspersonalen af allenast sex officerare eller det antal hvarmed tillökningen årligen skulle ega rum. Vi hafva exempel på, att, när Riksdagen på förhand afgjort en fråga på ett sätt, som sedermera icke befunnits lämpligt, har man ändock, derföre att beslutet en gång fattats, icke velat afvika från den en gång beträdda vägen. Så har det gått med frågan om gevärsmodeller för armén; man har fortfarit med tillverkning enligt en redan beslutet konstruktion, oaktadt den innan hela tillverkningen skett befunnits olämplig. Om det derföre nu vore fråga om en tillökning i flottans officerscorps med allenast sex officerare för nästkommande år, skulle jag gerna yrka bifall till ett sådant förslag. Men sådan frågan nu föreligger, kan jag icke annat än yrka afslag å den föredragna punkten.

Herr Sundin: Det skulle måhända hafva varit tillräckligt för mig att helt enkelt på de skäl, som i Kongl. Maj:ts proposition äro anförda och i öfrigt af några föregående talare framhållits, yrka bifall till Kongl. Maj:ts förslag. Men då tvenne andra talare här anført åtskilligt emot förslaget, ber jag att i största korthet få bemöta deras gjorda anmärkningar.

Den förste talaren åberopade 1871 års sjöförsvarskomité's betänkande såsom skäl för afslag å det föreliggande förslaget. Jag fruktar likvisst, att den ärade talaren icke tagit nog fullständig kännedom om denna komité's förslag, ty han skulle eljest icke hafva kunnat åberopa detsamma såsom stöd för sitt yrkande om afslag å denna punkt. Jag vill fästa hans uppmärksamhet derpå, att 1871 års komité föreslog Kongl. Maj:t, att antalet officerare vid flottan, sedan dess båda afdelningar, Kongl. flottan och Kongl. skärgårdsartilleriet, sammanslagits till en corps under benämning Kongl. Flottan, skulle bibehållas oförminskadt eller utgöra 172 officerare. 1871 års komité föreslog derjemte, att vid sidan af denna officerscorps skulle bildas en s. k. permanent reservstat, hvilken komitén antog komma att bestå af 40 officerare. Komitén föreslog sålunda i själfva verket, att flottans effektiva corps skulle bestå af 212 officerare. Men derjemte påräknade komitén en reserv såväl från den s. k. nya reservstaten och indragningsstaten, som äfven från handelsflottan.

Hvad åter 1874 års komité beträffar, har en föregående talare redan yttrat sig i afseende å densamma. Denna komité var nedsatt för att uppgöra förslag till allmänna värnpligtens tillämpning på sjövapnet. Naturligen skulle derigenom en mycket större reserv

kunna beräknas än hvad man i detta ögonblick kan påräkna, då, såsom väl är bekant, den allmänna värnpligten icke på sådant sätt, som komitéen föreslog, är tillämpad på flottan. Jag förbigår således helt och hållet hvad den ärade ledamoten yttrade om 1874 års komité; men på grund af dessa komitéers utlåtanden antager han, att officerspersonalen åtminstone för närvarande skulle vara tillräcklig. Jag vill i detta hänseende emot honom anföra min tanke, som är stödd på en beräkning. Jag har nemligen för mig uppsatt en tablå, som utvisar det verkliga behovet af befäl, i händelse i detta ögonblick den svenska flottan skulle anbefallas till utrustning. Jag kommer då till en slutsumma af 238 officerare för fartygen, för stationernas behof, för minväsendet, för öfverstyrelsen och för kompanibefälet; då är i denna summa likväl icke inberäknad någon reserv, icke heller det antal officerare, som från sjöförsvaret skulle erfordras för sjöbefästningar. Dessa senare äro, om jag icke miss-tager mig, i den Kongl. propositionen beräknade till ett antal af 20 utöfver hvad som flottan egentligen skulle behöfva, och detta på den grund, att armén icke kan lemna detta antal officerare. Läger jag denna summa jemte 10 procent för sjuke, ersättningar m. m., som är 23, till ofvannämnda siffra 238, skulle flottans behof i detta ögonblick vara 281 officerare. För att fylla detta behof ega vi nu 136 officerare; staten upptager visserligen 140, men den är för närvarande icke komplett och har icke heller kunnat göras komplett, der-före att sjökrigsskolan först nu hunnit så långt, att den kan lemna tillräckligt antal för att fylla staten, och just i år inträffar det för-hållandet, att ett öfverskott uppstår, hvarom jag straxt skall yttra mig. Då nu, som sagt är, den verkliga tillgången icke utgör mer än 140 officerare — förutsatt att vakanserna äro fyllda — jemte den s. k. reserven, hvilken nu uppgår till omkring 70 officerare, finner jag en brist af 50 officerare i rundt tal, som skulle fyllas från den del af handelsflottans befälspersonal, som är inom beväring-åldern. Men hvar finnas dessa personer, då fråga är att använda dem? De kunna ju vara kringsspridda öfver hela världen. De finnas visserligen på papperet, men att i hast taga reda på dem har sina svårigheter; och de, som kunna anträffas, behöfvas samnerligen mer än väl för att föra alla de transportfartyg, som blifva nödiga att förhyra i händelse af en mobilisering af armén och en utrustning af flottan. Jag kan således icke ingå på den värde talarens an-tagande, att flottans personal för närvarande skulle vara tillräcklig.

Samme värde talare har äfven såsom skäl för afslag å förelig-gande förslag åberopat förhållandet med Danmarks flotta. Han säger nemligen, att om 117 officerare i danska flottan vore tillräckliga, borde 140 äfven vara tillräckliga hos oss. Detta är mycket sant; men hvar står det skrifvet, att dessa 117 officerare i Danmark verk-ligen motsvara behovet. Derpå tviflar jag för min del ganska mycket; och att döma af danska Riksdagens förhandlingar, synes detta förhållande äfven der vara omtvistadt. Jag tror mig således

*Om tillökning
flottans offi-
cerspersonal.*

(Forts.)

Om tillökning i flottans officerspersonal. hafva bevisat, att påståendet, att den nuvarande tillgången på officerare är tillräcklig, icke håller streck.

(Forts.)

En annan talare har sagt, att man icke har någon säkerhet för att det ifrågasatta antalet om tio år är tillräckligt. Mycket rätt; jag tror äfven, att det icke skall vara tillräckligt, emedan jag vill hoppas, att svenska flottans materiel om tio år skall hafva tillvuxit så mycket, att antalet officerare än vidare då skall behöfva ökas. Detta skäl kan således icke tala för att nu afslå den begärda tillökningen. Det går icke heller för sig att ett tu tre öka officerspersonalen med ett mycket stort antal officerare; man måste gå successivt till väga och icke allenast öka den, utan öka den med dugliga personer, som erhållit fullständig officersbildning, och sådana hafva vi nu lyckligtvis kunnat åstadkomma genom den nya sjökrigsskolan.

Nu är sjökrigsskolan i det tillstånd, att den kan lemna ett antal, som ungefärligen motsvarar hvad Herr Statsrådet och Chefen för sjöförvarsdepartementet uppgifvit såsom en möjlig tillökning, nemligen sex officerare utöfver hvad som behöfves för att bibehålla den effektiva corpsen vid sin numerär, och då synes det mig icke vara välbetänkt, att kasta bort en sådan tillgång, som från sjökrigsskolan kan vara att påräkna, så mycket mindre som man bör besinna, att det i allt fall är en dyrbar sak för staten att uppfostra dessa sjöofficerare.

Jag tror mig härmed hafva anfört skäl, som åtminstone berättiga mig att yrka bifall till Kongl. Maj:ts framställning i denna punkt.

Chefen för Kongl. Sjöförvarsdepartementet, Herr Statsrådet Friherre von Otter: Flottans personalbehof måste naturligtvis vara grundadt på den materiel, som erfordras för det ändamål, hvartill denna flotta bör afses, och detta ändamål åter igen bör väl icke rimligtvis sättas lägre, än att hon må kunna förhindra fiendtliga krigsfartyg från att intränga i våra förnämsta hamnar, samt att, åtminstone i dessas omedelbara närhet, försvåra en landstigning.

Med hänsyn till denna uppgift har under förlidet år förslag blifvit upprättadt, huruledes vid ett krigsutbrott våra försvarskrafter till sjös borde fördelas. Det visade sig deraf, att för försvaret af Stockholm och Karlskrona skulle erfordras all den materiel vi för närvarande ega eller hafva under byggnad, med undantag af dels åtta obepansrade kanonbåtar, dels ett minfartyg och dels några korvetter, alla tillsammans förande 39 kanoner, deraf 8 pansarbrytande; och besittande förmåga att röra sig med en fart af 11 till 13 och 13 $\frac{1}{2}$ knop. Denna afdelning har man tänkt sig skola användas såsom en rörlig styrka till förstärkande af försvaret af inloppen till nämnda hamnar, derest de hotas, samt eljest för att försvåra fiendtliga landstigningar.

Då det nu, såsom af den vid den Kongl. statsverkspropositionen fogade tabell visar sig, för att kunna bemanna den materiel, som för det angifna ändamålet vore afsedd, med inberäkning af öfriga behof, erfordras 300 officerare, torde dermed äfven vara ådagalagdt att ett antal af 200 officerare å aktiv stat icke kan anses vara för stort. Man skulle möjligen kunna göra den invändningen, att det är hufvudsakligen subalternofficerare som erfordras och att ökningen derföre, mera än som skett, bort afse dessa. Detta kunde visserligen också vara sant; men vi känna alla väl, huru nödvändigt det är inom hvarje officerscorps att upprätthålla en någorlunda jemn befordran. Funnes icke en sådan, så komme säkerligen intresset för yrket att svalna och tjenstbarheten deraf att lida. Derför har också hvarje gång under detta århundrade, som ändring i officersantalet egt rum, det procentförhållande, hvori regementsofficerares och flaggmäns antal stått till kaptener och subalternofficerare, bibehållits ungefärligen lika. Vid 1824 års omorganisation bestämdes aktiva personalen till 222 officerare, hvaraf 46 regementsofficerare och flaggmän, eller 21 procent af hela corpsen; år 1841 bestämdes sistnämnda antal till 45, eller 20 procent af hela antalet 221; år 1845 ökades officersantalet till 228 med 48 regementsofficerare, eller 21 procent; år 1858 bibehölls sistnämnda antal oförändradt; år 1866 nedsattes detta antal till 172, men på det sätt, att procenttalet 21 bibehölls med 39 regementsofficerare och flaggmän; år 1873 skedde en minskning till 140, deraf 28 regementsofficerare och flaggmän, eller 20 procent, och slutligen föreslås nu antalet till 200, hvaraf 40 regementsofficerare och flaggmän, således äfven 20 procent af hela officerscorpsen. Härmed torde äfven vara angifvet det skäl, hvarföre icke större antal subalternofficerare kunnat föreslås vid fyllande af det närvarande behovet.

*Om tillökning i
flottans offi-
cerspersonal.*
(Forts.)

De Herrar reservanter, som tillstyrkt Riksdagen att för närvarande icke lemna sitt bifall till Kongl. Maj:ts förevarande framställning, hafva antydtt att någon tillökning i officerspersonalens antal icke syntes dem vara erforderlig förr än åtminstone de 50,000 kronor, som anvisats för genomförande af den senast beslutade löne-regleringen för flottans befäl, kunde, genom upphörande af öfverflyttningen till permanenta reservstaten, indragas. Jag undrar dock, om, när man har framför sig en fråga af sådan vigt som denna, man då skall låta det vara bestämmande, huruvida ett anslag af så ringa betydelse som 50,000 kronor kommer att kvarstå litet längre eller kortare tid.

Reservanterne hafva vidare förutsatt, att, oberoende af den föreliggande frågans utgång, den permanenta reservstaten skulle småningom kunna upphöra, och de anse sig ega stöd för detta antagande uti mitt anförande till statsrådsprotokollet. Jag ber emellertid att få anmärka, att uti detta mitt yttrande finnes sagdt, att öfverflyttningen till den permanenta reservstaten kan upphöra, *derest* den föreslagna officerstillökningen kommer till stånd. Jag ber äfven

Om tillökning i
flottans offi-
cerspersonal.
(Forts.)

att få angifva skälet, hvarför denna öfverflyttning eljest icke enligt min uppfattning så snart kan upphöra. Skälet är detsamma som det, om hvilket jag nyss talade, nemligen nödvändigheten att kunna upphålla en någorlunda jemn befördran. Vid reduktionen af officerspersonalen vid flottan år 1866 bekläddes de högre graderna till större delen med personer, som i förhållande till deras innehafvande respektiva tjenster voro temligen unga till lefnadsåren. Deraf blef naturligtvis följden, att allt advancement skulle komma att snart sagdt upphöra, derest det icke upprättats en reservstat, till hvilken officerare kunde öfverflyttas. Med åren är det gifvet, i synnerhet sedan ett tvunget afskedstagande vid viss ålder blifvit föreskrifvet, att afgang skall inträffa och att således öfverflyttningen till den permanenta reservstaten skall kunna upphöra. Men en följdriktig tillämpning af det tvungna afskedstagandet inträffar icke förr än om 4 eller 5 år och då i ganska liten skala. Då under dessa 4 eller 5 år antagligen högst få om ens någon enda officer söker afsked med pension — under hela den tid, som förflutit sedan 1866, har det ej varit mer än en enda, nemligen en flaggman, som begärt afsked med pension — så skulle all befördran komma att under denna tid saknas, derest officerstillökningen afsloges och den permanenta reservstaten upphörde. Med mindre den begärda tillökningen i officersantalet blifvit beviljad, kan jag under sådana förhållanden icke se, huru Kongl. Maj:t skulle kunna inom den närmare framtiden afstå från den rättighet, som Riksdagen lemnat Kongl. Maj:t, nemligen att använda af Riksdagen för sådant ändamål anvisade 11,000 kronor till officerares öfverflyttande till den permanenta reservstaten, till hela beloppet.

Den talaren, som först hade ordet i denna fråga, yttrade åtskilligt angående dels hvad som blifvit sagdt af 1871 och 1874 års komiterade, och dels hvad jag yttrat 1876 uti det underdåniga memorial, som jag då ansåg mig böra framlägga för att tjena såsom ledning vid bedömande af de frågor, som af mig kunde väckas till befrämjande af en vidare utveckling af sjövapnet. Hvad komitébetänkandena vidkommer, så hafva två talare redan visat, att hvad Herr Ola Bosson Olsson derom yttrat berodde på en missuppfattning. Jag behöfver således icke vidare orda derom. Men hvad han yttrade angående min år 1876 uttalade åsigt, att man med 220 officerare skulle kunna åstadkomma ett betydligt starkare försvar än det vi nu ega, deremot ber jag att få anföra, att jag för vinnande af detta resultat förutsatte först och främst att tillfälle skulle blifva för Kongl. Maj:t beredt att, när officerare af subalterngraderna lemnade tjänsten, mot löfte af en ringa pension, få bibehålla dessa i en slags reserv. Detta afslogs för det då varande af förra Riksdagen. Vidare ansåg jag såsom vilkor för denna beräkning, att de beväringsskyldige sjökaptenerne skulle komma att genomgå en militärisk kurs vid någon af flottans stationer. Hela officersantalet var då, om jag minnes rätt, beräknadt till 453 personer och således öfver 50 procent mera än nu är i fråga.

Här har af några föregående talare blifvit framhållet, hvilken vigt *Om tillökning i flottans officerspersonal.* det ligger uppå, att denna fråga nu må af Riksdagen erhålla ett grundligt afgörande, ty emotser man icke en tillräcklig tillgång på officerare, är det ock omöjligt att följdriktigt ordna förhållandena. Sjökrigsskolan får nu rymligare lokaler, hvilka kunna mottaga ett ökad antal elever, och såsom jag redan vid 1876 års riksdag antydde, förenades med denna utvidgning den förhoppning, att densamma skulle utgöra grunden till den tillökning i officerspersonalens antal, som vore nödvändig. Skulle deremot nu Kongl. Maj:ts förevarande nådiga förslag af Riksdagen afslås, så läser deraf följa, att tillträdet till sjökrigsskolan måste i betydlig grad afstängas, hvilket åter skulle vålla en rubbning i förhållandena, som jag tror vore farlig, då man kan undgå den mot en så ringa uppoffring, som här är i fråga, eller genom att under några år längre låta ett på extra stat anvisadt anslag å 50,000 kronor qvarstå.

Då jag icke föreställer mig, att Andra Kammaren vill dela det ansvar, som ovilkorligen skulle följa, derest vi genom en sådan afstängning, om fäderneslandet råkade i krig, icke kunna bemanna den materiel vi ega, hoppas jag derföre, att Kammaren lemnar sitt bifall till Kongl. Maj:ts föreliggande förslag.

Herr O. B. Olsson: Det kan väl icke vara skäl att nu öka flottans officerspersonal i den vidsträckta mån, som här föreslagits, ja, icke ens i någon mån, då vi nu snart gå att fatta beslut angående ny arméorganisation med utsträckt beväringsskyldighet. En tillökning af flottans officerspersonal synes mig under sådana förhållanden vara åtminstone mindre välbetänkt. Af det förslag chefen för Sjöförvarsdepartementet vid 1876 års riksdag afgaf, visade det sig, att genom den föreslagna utsträckningen i beväringsskyldigheten skulle kunna erhållas en tillökning i befålet af 296 ångbåtsbefälhafvare af första klassen och 190 ångbåtsbefälhafvare af andra klassen. Deraf visar det sig således tydligt, att genom beväringsskyldighetens utsträckning i nämnda mån från sjöbeväringen ett tillräckligt antal af officerare komme att ställas till regeringens förfogande och att någon vidare aflönad officerspersonal icke gerna bör komma i fråga.

Här har vidare blifvit yttradt, att förslaget icke skulle medföra några ökade kostnader. Det är visserligen sant, att så icke för tillfället blefve händelsen, men på längden skulle detta dock blifva fallet. Jag har i detta hänseende uppgjort en beräkning, enligt hvilken lön och dagaflöning för de nu föreslagna 60 officerare skulle uppgå till 177,645 kronor. Nu kan det visserligen sägas, att denna utgift icke för närvarande ifrågakommer, enär en del af de för reserv- och indragningsstaterna anvisade medel kunde för i fråga varande ändamål tagas i anspråk, derigenom att åtskillige officerare på reservstaten komme att afgå, men jag ber då att få erinra, att de fleste af dem i så fall troligen komme att öfverflyttas på pen-

*Om tillökning i
flottans offi-
cerspersonal.*
(Forts.)

sionsstaten! och att i detta fall besparingen blefve ringa. För mig är det sålunda klart, att någon minskning i berörda hänseende icke skall ifrågakomma, utan att en väsentlig förhöjning i aflöningsbeloppen måste blifva den ovilkorliga följden af ett antagande utaf nu föreliggande förslag.

Jag vill dessutom fästa Kammarens uppmärksamhet derpå, att Utskottet i afseende på sjöförsvaret tillstyrkt en fastän icke så stor förbättring i nu i fråga varande hänseende, åtminstone beträffande underbefälet, nemligen i afseende på anslagen till minväsendet, till hvars handhafvande Utskottet tillstyrkt, att en mariningeniör och 6 underofficerare ytterligare skulle användas. Jag förmodar, att Kamraren icke komma att neka beviljande af föreslagna medel härtill, och då har ju med detsamma beviljats en tillökning i i fråga varande hänseende.

Talaren på karlskronabänken yttrade i afseende på 1872 års komitéförslag, att detta upptog officerarnes antal till 212. Så är likvisst icke förhållandet, ty det upptog antalet endast till 210, såvidt nemligen uppgiften härom i Kongl. Maj:ts proposition är riktig, hvilket jag förmodar att den är.

Samme talare yttrade, att, derest ett krig skulle utbryta, det icke under nu varande förhållanden vore möjligt att få reda på befälet. Jag vill härom endast säga, att det är mycket ledsamt, att marinstyrelsen icke har så mycken reda på sitt underlydande befäl, att den vet hvarest det finnes.

Jag fortfar i mitt yrkande om afslag å Utskottets förslag.

Herr Friherre Leijonhufvud: Herr Grefve och Talman! Mine Herrar! Då jag vid riksdagens början genomläste den motion angående omorganisation af landtförsvaret, som af de »102» afgafs, var det med ett synnerligt nöje jag fann, att den del, som omfattade befälet, var hemtad från Kongl. Maj:ts proposition till Riksdagen 1875 och att således der var någorlunda sörjdt för befälets antal. Deremot var det med stor förvåning som jag i samma motion icke fann nämndt ett ord om sjöförsvaret, i vidare mån än i sammanhang med yrkandet, att båtsmanshållet skulle indragas. Det är som skulle man tro, att med sjöförsvaret vore väl bestäldt, om blott båtsmanshållet blefve indraget.

Det var — jag upprepar det — med stor förvåning jag fann denna viktiga del af vårt försvar helt och hållet bortglömd eller negligerad. Jag vet icke, hvad anledningen härtill kunnat vara, men emellertid torde det hafva varit skäl att motionärerne äfven med hänsyn till sjöförsvaret tagit i betraktande hvad Kongl. Maj:ts proposition till 1875 års Riksdag innehåller om det verkliga behovet för flottans tjänstbarhet att befälspersonalen vinner den tillökning, som der är afsedd. Derom hyser jag för min del icke heller det ringaste tvifvel. Jag skall dock icke upptaga Kammarens tid med beräkningar angående detta behof, emedan Herr Sundin redan yttrat

sig härom och jag anser hans beräkningar alldeles fullgoda. De två komitéer, som i början af 1870-talet afgåfvo sina yttranden angående flottans omorganisation, instämde båda deri, att en tillökning borde ega rum. 1871 års komité förklarade, att det minsta antal officerare, som borde finnas, var det som då fanns i skär-gårdsartilleriet och flottan tillsammans, eller 172. Men såsom Herrarne veta, voro i verkligheten 29 officersplatser vakanta och kunde icke omedelbart tillsättas. Något förslag att tillsätta dessa officerare framställdes icke af 1871 och 1873 årens komitéer, emedan dertill fordrades, att sjökrigsskolan skulle kunna mottaga flera elever, hvilket förhållande först på den senaste tiden blifvit afhulpet. För min del anser jag det således gifvet, att flottans officerspersonal, särskildt hvad kaptener och subalternofficerare beträffar, är otillräcklig och behöfver tillökas. Sedan nyss nämnda tid har behöfvet vuxit, dels till följd deraf, att flera fartyg blifvit byggda och dels emedan i våra dagar minväsendet nått en betydlig utveckling, då det vid nämnda tidpunkt knappt börjat att finnas till. En föregående talare har visserligen nyss förmenat, att antagligen redan nu skulle blifva sörjdt för befäl vid minväsendet, hvarom en följande punkt handlar, men jag ber att dervid få erinra först och främst, att denna tillökning i personal afser underofficerscorpsen och icke har med det nu i fråga varande förslaget att göra, samt vidare att anslaget för minväsendet är upptaget på extra stat och att några underofficerare icke finnas deri särskildt inrymde. Kongl. Maj:t yttrar nemligen i sin proposition: »Enär emellertid i afseende på mindetaljens vidare ordnande Riksdagens medverkan för närvarande icke torde vara erforderlig i andra delar än dels i fråga om åstadkommandet af en magasinsbyggnad för minornas förvarande, eftersyn och vård, och dels i fråga om medel till anskaffning af de maskiner, verktyg m. m. som äro erforderliga för nytillverkning och probering, så torde» etc. Således ingår i min-anslaget inga fasta löner, utan är detta anslag — såsom jag nämnt — för närvarande endast ifrågasatt att uppföras å extra stat.

Hvad reservstaten beträffar, hvarom här också yttrats några ord af Herr Statsrådet och Chefen för Sjöförvarsdepartementet, är det min önskan och förhoppning, att Kongl. Maj:t måtte behålla denna i sin hand så länge han kan. Jag säger detta icke ensamt med afseende på den möjlighet till befordran, som sålunda kan beredas officerarne, utan äfven därför att, så länge de äro förbundne till tvunget afsked, det enligt min åsigt är af nytta för vapnet i öfrigt, att reservstaten finnes kvar. Det inträffar nemligen rätt ofta vid flottan, att der finnas personer, hvilka kunna vara ganska duglige administratörer m. m., men som icke äro lämpliga till direkt sjötjenst. Det kan då icke vara nyttigt att desse stanna på den ordinarie staten och deltaga i sjötjenstgöringen eller kvarstå i ledet äfven sedan de år efter år sett sig förbigångne till sjökommendering, utan böra de kunna lemna plats för andra dertill mera passande och i stället

Om tillökning i egna sig åt administrativa göromål på land. Jag hoppas därför, att flottans officerspersonal.
Kongl. Maj:t behåller reservstaten i sin hand så länge han kan och finner den för flottan nödvändig. Jag kan således för min del icke annat än tillstyrka bifall till Kongl. Maj:ts proposition i denna del.
(Forts.)

Herr E. G. Boström: Det är klart, att, när man får se ett förslag sådant som det nu föreliggande, hyser man a priori ett visst misstroende mot detsamma, då man tänker på, huru ofta omorganisation af flottan varit före vid Riksdagen och huru olika den blifvit behandlad. Jag vill i detta hänseende först erinra om, att vid 1865 och 1866 årens riksdag beslöts en delning af flottan och i sammanhang dermed nedsattes antalet officerare från 228 till 160. År 1873 upphäfdes denna delning och nedsattes i sammanhang dermed officerarnes antal till 140. Straxt derefter framkom en representant från Karlskrona och en framstående sjöman med ett förslag, hvilket inom representationen vann mycken anklång och som förutsatte ett ännu lägre antal officerare. Sedan kom den nu varande sjöministern vid 1876 års riksdag med sitt stora förslag, som slöt med ett antal af 453 officerare, deraf 220 inom flottan, 125 i flottans reservstat och 108 vid sjöbeväringen. Två år härefter hafva förhållandena åter ändrat sig något. Våra behof äro nu 300 officerare, hvaraf 200 från Kongl. flottan, 40 från Kongl. flottans reserv och 60 från sjöbeväringen. Kongl. Maj:ts förslag i år är icke så fullständigt delgifvet Riksdagen, åtminstone icke alla dess ledamöter, som 1876 års förslag; men jag föreställer mig, att båda förslagens detaljer böra vara temligen likartade, så att man, med ledning af hvad som i frågan delgafs Riksdagen år 1876, bör kunna sluta sig till Kongl. flottans behof för i år. Enligt det nu framlagda Kongl. förslaget skulle erfordras 130 officerare för tjenstgöringen i öfverstyrelsen samt vid depôtorna, varfven och minförsvaret samt 170 officerare för de fartyg, som vi nu ega eller hafva under byggnad. 1876 års förslag upptog återigen 205 officerare för flottans kadrer, deri inberäknadt minförsvaret, men i år skulle deremot, såsom nyss nämndes, erfordras för fartygens behof 170 officerare, för minförsvaret 24, och för befäl vid båtsmanskompanierna 12, summa 206 officerare. 1876 års förslag upptog ett större antal fartyg, nemligen 6 rammar, 20 pansarbåtar, 4 minfartyg, 20 opansrade kanonbåtar och 5 öfningsfartyg, utom chefsfartyg, minbåtar, minor m. m. Enligt det nuvarande förslaget skulle till en mindre materiel i alla fall lika stort antal officerare erfordras. Det är naturligtvis svårt att uppgöra en beräkning af det verkliga behofvet af officerare enligt nuvarande plan för sjöförsvaret; men jag vill dock försöka att uppställa en ungefärlig beräkning deraf. Såsom vi veta, hafva vi 10 pansarbåtar. 1876 års plan upptog för en hvar af dem 2 officerare, hvadan till dessa fartyg skulle erfordras 20 officerare. Till 4 monitorer med beräkning af 4 officerare till hvarje, skulle behövas 16 officerare. Vi hafva ett minfartyg, för hvilket enligt 1876

års förslag skulle behövas 3 officerare. För de 8 fartyg, vi skola er- hålla af Blendas cert, skulle efter 3 på hvarje fartyg erfordras 24 officerare. Minbåtarna skulle enligt nyssnämnda förslag föras af underofficerare, hvadan jag här ej behöfver taga dem i beräkning. För tre chefsfartyg skulle erfordras 3 officerare; dock vet jag icke, om vi för närvarande hafva något fartyg, som kan räknas till denna cert. Komma så öfningsfartygen, Vanadis, Saga, Balder och Gefle, hvardera med 6 officerare, tillsammans 24 stycken, samt slutligen 10 kanonbåtar hvar och en med 2 officerare, eller för allesammans 20 officerare. Hela summan af behöfliga officerare skulle således blifva 110 eller med 10 procent förhöjning 121 officerare.

Nu är det visserligen klart, att flere officerare skulle åtgå till chefsfartygen, fastän det icke kan blifva synnerligen många. Såvidt jag kan finna, skulle hela det erforderliga antalet officerare icke uppgå till mera än 120 à 130 stycken. Men det må nu vara med denna sak huru som helst; det synes mig ändå ej vara skäl att bifalla Kongl Maj:ts förslag, emedan, då vi se, huru ofta och tätt på hvarandra vexlingar i denna organisation följa, det väl knappast är skäl att nu fastställa en ny organisation på 10 år; och jag finner det så mycket mindre nödvändigt, som det anslag, som för närvarande finnes för detta ändamål tillgängligt, icke medgifver någon sådan tillökning, samt vi dessutom numera hafva årliga riksdagar och man bör låta hvarje dag eller rättare hvarje år hafva sin omsorg.

En annan omständighet, som hittills icke blifvit vidrörd men som det oaktadt är af ganska stor vikt, bör härvid äfven tagas i betraktande, nemligen att, om man skall hafva ett större antal officerare, man äfven bör hafva större öfningar för dem, ty att hafva officerare, som icke äro öfvade, torde icke vara skäl. Det synes mig således, som om samtidigt med en begäran om ökad officersantal, hade bort följa äfven en begäran om anslag för ökade öfningar.

Dessutom är det Kongl. förslaget uppsatt på ett så oklart sätt, att jag för min del icke kan förstå, huru det skulle kunna sättas i verket. På elfte sidan af bilagan till Kongl. Maj:ts proposition står nemligen: »Storleken af denna tillökning, som hufvudsakligen skulle falla inom subalternofficersgraderna, måste vara beroende af dels det antal officerare, Kongl. flottans reserv kan påräknas lemna, dels huru många inom det uppgifna antalet af 300, som kunna utan olägenhet tagas bland de beväringsskyldige. Det förra är väl svårt att med full säkerhet beräkna, men torde icke kunna utan särskilda åtgärder för reservens förstärkning, antagas framdeles komma att öfverstiga 40.» Vänder jag om bladet, så erinrar Kongl. Maj:t på tolfte sidan först om att för aflönande af flottans reserv- och indragningsstater är anvisadt ett belopp af 238,422 kronor 5 öre, och fortsätter derefter: »Om emellertid, sedan en förbättrad pensionsreglering numera blifvit genomförd, öfverflyttning till permanenta reservstaten upphör, hvilket kan ega rum, så snart skyldigheten att vid viss ålder ur

*Om tillökning i
flottans offi-
cerspersonal.
(Forts.)*

Om tillökning i
flottans offi-
cerspersonal.

(Forts.)

tjensten afgå blifvit på alla tillämplig och under vilkor att officercorpsets tillökas med nu föreslaget antal, så skulle jemväl de för denna reservstat afsedda medel och följaktligen hela ofvan berörda belopp, 238,422 kronor 5 öre, småningom blifva disponibelt. På tolfte sidan säger således Kongl. Maj:t, att, om Kongl. Maj:t får hela det begärda antalet officerare, skall hela beloppet 238,422 kronor 5 öre blifva för ändamålet tillgängligt, men å sidan elfva yttrar Kongl. Maj:t, att 40 officerare skola tagas från flottans reserv. Men för att så skall kunna ske, måste det finnas en reserv, och i sådant fall blifver nämnda belopp icke disponibelt. Detta synes vara temligen klart och jag föreställer mig, att den föreslagna förändringen icke kan vara så fullständigt genomtänkt, ty i sådant fall kunde den väl hafva blifvit något klarare framställd än nu varit fallet.

Herr sjöministern yttrade nyss, att det vore lämpligt att gå in på den föreslagna tillökningen af sjöofficerarnes antal, emedan sjökrigsskolan nyligen blifvit utvidgad och sålunda kunde inrymma ett större antal elever. Mig förefaller detta skäl icke fullgodt. Jag föreställer mig nemligen, att sjökrigsskolan är organiserad för att utbilda det antal sjöofficerare, som för flottans behof nu erfordras, men att den är inrättad med den elasticitet, att den äfven, om så skulle behövas, kan lemna ett ännu större antal samt att således ett afslag på denna punkt icke kan i någon mån inverka på sjökrigsskolans ställning.

Vidare yttrade Herr Sjöministern, att det skulle blifva brist på stadga i sjelfva organisationen af vårt sjöförsvaret, om icke Kongl. Maj:ts förslag bifölles. Mig förefaller det tvärtom, att man, just genom att frångå de nuvarande bestämmelserna i detta fall och deruti vidtaga ändringar, skulle visa brist på stadga, hvaremot Riksdagen genom att vidblifva sitt förut fattade beslut i denna del just skulle gifva det bästa beviset på stadga. Vi hafva redan fyra reservstater, låtom oss då först reglera dessa förhållanden innan vi vidtaga ytterligare förändringar.

Slutligen talar Herr Sjöministern om det ansvar, som Riksdagen skulle åtaga sig genom afslag å Kongl. Maj:ts förslag och anser det vara klokast, att den icke utsätter sig för något sådant. Detta låter vackert; men jag föreställer mig, att hvarje riksdagsman har *sitt* ansvar, som han söker att i sin mån uppfylla så godt han kan. Herr Sjöministern förklarade redan vid 1876 års riksdag, att han vore beredd att bära ansvaret för den stora sjöförsvarsplan, som han då framlade; men Riksdagen godkände icke denna borgensförbindelse, emedan Riksdagen föredrog att taga ansvaret på sig sjelf för de beslut, som här fattades. Jag tror ock, att erfarenheten sedermera gifvit Riksdagen rätt i afseende å den väg, som Riksdagen då visade sig vilja gå, när den beslöt att icke bygga stora utan små krigsfartyg för vårt lands försvaret. Vid sådant förhållande kan det icke heller vara så farligt, om Riksdagen äfven nu sjelf åtager sig att bära ansvaret för det beslut, som i denna sak kommer att fattas

och om hvar och en representant utan auktoritetstro handlar efter hvad han anser vara rätt.

Jag yrkar afslag å den föredragna punkten.

*Om tillökning i
flottans offi-
cerspersonal.*
(Forts.)

Herr Danielsson: Då jag först genomläste Kongl. Maj:ts förslag, stälde jag till mig sjelf den frågan: hvad har nu inträffat? Detta gjorde jag med tanken fäst på hvad som här försiggått för ett år sedan, då fråga var att gifva äfven de sjöofficerare dagaflöning, som icke vore i tjenstgöring. Såsom skäl för att få denna fråga *då* att gå igenom framhölls, att vi hade flere officerare än som kunde användas i tjenstgöring på sjön, och därför skulle, såsom det tyckes, desse icke lida den orättvisan att vara utan dagaflöning och därför måste man gifva dem minst half dagaflöning, äfven under den tid som de icke tjenstgjorde, utan voro i land. Nu säger man åter, att Kongl. Maj:t vill hafva ännu flere sjöofficerare; men huru detta kan stå i stycke med hvad som nyss nämndes är för mig alldeles obegripligt. Nu fick jag visserligen ett slags lösning på gåtan, derigenom att Herr sjöministern sade, att största skälet för bifall till Kongl. Maj:ts proposition låge i den omständigheten, att den nya sjökrigsskolan vore så rymlig, att, derest icke en tillökning skedde i sjöofficerarnes antal, så måste en del af de elever, som i sjökrigsskolan söka inträde, derifrån afvisas. Således synes det endast vara för att hålla ett större antal lärjungar i denna anstalt, som vi nu skola tillskapa flere sjöofficerare, eller, med andra ord, därför att vi hafva byggt en för stor sjökrigsskola, måste vi nu anslå medel för att kunna utbilda ett större antal sjöofficerare. Men jag må väl fråga: är det för flottans bemanning, som denna tillökning i officerarnes antal behöfves? Hafva vi under de sista åren byggt så många krigsfartyg, att det nu blifvit brist på officerare, fastän det i fjor var öfverflöd på dem? Då jag för min del icke hört, att så varit förhållandet, kan jag icke heller vara med om att bevilja anslag till ökande af sjöofficerscorpsen. Vi skola dessutom besinna, att, om vi skulle binda nio efterföljande Riksdagar för ett förslag sådant som detta, så skulle vi äfven binda samma Riksdagar vid skyldigheten att bevilja penningar till byggande af krigsfartyg i proportion derefter; ty om vi blott tillse att officerarnes antal ökas, men göra ingenting för materielens ökande, så tycker jag, att detta vore att handla alldeles bakvänt.

Nu har man slutligen, och som vanligt då man icke kan gifva fullgoda skäl för sig, talat om hvad vår ära och vårt ansvar för efterverlden kräfde o. s. v. Detta låter mycket vackert; men i likhet med en föregående talare hemställer jag till Herrarne, huru vårt ansvar väl skulle hafva sett ut, om vi i allo följt och bifallit de förslag i afseende å vårt sjöförsvär, som regeringen och åtskillige ledamöter i Kammaren förfäktat. Jag undrar just, huru vårt ansvar inför landet i sådant fall tagit sig ut. Jag tror, att hvar och en här bör efter bästa förmåga pröfva hvarje förekommande fall och

Om tillökning i
flottans offi-
cerspersonal.

(Forts.)

att ansvaret träffar den enskilde representanten lika väl som dem, som tro sig stå i spetsen för större maktutöfning. Äfven jag är särdeles mån om, att vi skola skaffa oss ett så starkt sjöförsvär som våra tillgångar kunna medgifva, men jag vill icke gå in på en plan, som är omotiverad och som binder händerna på kommande Riksdagar. Af dessa skäl och med åberopande i öfrigt af hvad flere föregående talare anført till stöd för yrkandet på afslag, tager äfven jag mig friheten yrka afslag å såväl Kongl. Maj:ts som Stats-Utskottets förslag.

Herr Abr. Rundbäck: Jag har blifvit uppkallad af en statsutskottsledamot på skånebänken, hvilken för sitt yrkande på afslag anförde skäl, så underhaltiga, i synnerhet då de komma från en representant, som suttit i Stats-Utskottet, att det synes mig som om han genom att anförä sådana skäl visat missaktning mot Kammarens goda omdöme i frågan. Det ena skälet var, att, då för närvarande en ny organisation för landtförsvaret är påtänkt och genom denna nya organisation landet skulle få en mera öfverd beväring, så skulle ej längre det behof af ökad officerspersonal vid flottan, hvarom här är fråga, förefinnas, om nemligen den påtänkta nya härordningen blir genomförd. Men den värde talaren, som sjelf befinner sig bland det antal, som tecknat under motionerna om detta nya landtförsvär, torde veta lika väl som jag och Kammarens öfrige ledamöter, att i detta förslag eller dessa motioner icke förekommer ett ord om sjöförsvaret, utom på en enda rad, der det omförmäles, att en del af beväringen är afsedd att användas för sjöförsvaret. Äfven om detta förslag går igenom och landtförsvaret derigenom får den stora befäls-corps, som i förslaget afses, så inverkar detta ej det minsta på flottans förhållanden med afseende å dess behof af befäl. Det finnes således ej det ringaste sammanhang emellan denna fråga och de 102 motionärerens förslag. Dessa förslag innefatta visserligen ett halft tjog frågor, men ingenting rörande sjöförsvaret har med dessa förslag blifvit sammanbundet. Dock är jag förvissad att ett slags sammanhang kommer att uppstå mellan flottans behof och den nya af motionären föreslagna härordningen, i händelse densamma bringas i verkställighet. Ty när landtförsvaret kommer att kosta öfver 10 millioner mera än nu, så skall man framdeles med mera skäl än i dag motivera sitt afslag, då det gäller någon anslagsbegäran för flottans behof, med att säga, det representationen gjort så mycket för landtförsvaret, att man ej har råd att göra något för flottan. Då man i dag kan ifrågasätta ett nekande svar till regeringens anslagsbegäran för flottan af den anledningen, att man *än*nar göra något för landtförsvaret, då lär man i en framtid, när man verkligen gjort uppoffringar för landtförsvaret, med ännu mera skäl komma att säga nej.

För det andra anförde den värde utskottsledamoten, att, i händelse vi få en sådan sjöbeväring motionärerne satt i fråga, skulle

flottan för fyllande af sitt behof ur densamma kunna uttaga öfver 100 officerare. Talaren uppläste något ur ett tryckt verk, som föreföll mig vara 1875 års förslag angående nytt ordnande af landets försvar. Der var dock fråga om årslånga öfningar för sjöbeväringen, här deremot är ej fråga om mera än 90 dagar för denna sjöbeväring, kanske ej ens så mycket. Hvad talaren sålunda anförde, eger alltså icke ringaste bevisande kraft.

Om tillökning i flottans officerspersonal.
(Forts.)

Sedan jag begärde ordet för att göra dessa anmärkningar, har en annan talare, som jemväl motsätter sig Stats-Utskottets förslag, anført, att Riksdagen ej bör binda sig för en lång framtid af 10 år, utan låta hvar dag hafva sin omsorg. Sådant kan visserligen låta bra, men om en tillökning af 60 officerare utöfver det nuvarande antalet successivt under 10 år behöfs för flottan, så synes det mig vida mera rätt och ärligt handladt af regeringen att på en gång yppa hela behofvet än att för hvarje år begära en anslagsförhöjning för 6 nya officerare. I händelse regeringen begagnade den sistnämnda utvägen, kunde Riksdagen finna skäl att vid nästa anslagsbegäran af samma slag undra hvarföre *hela* anslaget ej blifvit på en gång äskadt och efter 4, 5 upprepanden af enahanda anslagsbegäran är efter år, vore Riksdagen antagligen till den grad uttrötadt deraf, att svaret skulle blifva ett tvärt nej. Mest öppet, riktigt och ärligt synes mig därför regeringen hafva gjort, då hon på en gång sagt till, att behofvet är så och så stort.

Hvad sjelfva saken beträffar, hade jag ej ämnat yttra mig. För en person i min ställning, utan tillfälle att i vederbörande Utskott göra sig förtrogen med ärendet och dertill icke fackman, måste alltid förefinnas en tvingande nödvändighet att stödja sig på auktoritet. Jag har derföre läst både ett och annat rörande denna sak och kommit till samma resultat som Stats-Utskottet, nemligen att i fråga varande anslag är, såsom Utskottet säger, oundgängligen nödvändigt. Jag hade derföre tänkt att i tysthet rösta för anslaget, utan att något i frågan anföra. Men då man icke motiverar sitt yrkande på afslag med bättre skäl än dem Kammaren fått mottaga från skånebänken, har jag ej kunnat underlåta att inlägga min gensaga mot ett sådant sätt att behandla den föreliggande maktpåliggande frågan. Man kan säga, att man ej vill eller har råd att bevilja ett af Kongl. Maj:ts äskadt anslag, men att låta ett Kammarrens afslag grunda sig på alldeles underhaltiga skäl, det synes icke böra få utan protest passera.

Jag yrkar bifall till Kongl. Maj:ts, af utskottsmajoriteten tillstyrkta förslag.

Herr Sundin: Jag finner mig föranledd att för andra gången begära ordet egentligen derföre, att hr Ola Bosson Olsson och jag icke riktigt äro öfverens om de siffror, som 1871 års komité framlagt i afseende å behofvet af officerspersonal vid flottan. Jag har uppgifvit, att komitén tillstyrkt ett antal af 212 officerare,

Om tillökning i
flottans offi-
cerspersonal.
(Forts.)

under det att hr Olsson uppgifver detta antal till endast 210. Det är, som Herrarne se, icke just någon stor skiljaktighet mellan oss, och jag skulle icke heller hafva fäst mig dervid, om jag icke af hr Olssons uppgift funnit, att han väl läst nämnda komités betänkande, men icke läst det med tillräcklig uppmärksamhet. Jag har händelsevis detta betänkande med mig och der heter det i en af anmärkningarne under tab. 2: »men då antalet officerare på reserv- och indragningsstaterna minskas i mån af afgang, visar sig häraf nödvändigheten af en permanent reservstat, beräknad till omkring 40 officerare etc.», och å pag. 6 i betänkandet återfinnes såsom svar på frågan N:o 1 följande yttrande, nemligen: »att antalet af officerare inom hvarje grad bör blifva det antal, som uppstår genom en sammanslagning af kongl. flottans och kongl. skärgårdsartilleriets officerscorpser grad för grad, såsom de i Kongl. brefvet den 10 Juli 1866 finnas bestämda». Härefter, i en anmärkning, är antalet officersbefattningar uppgifvet till 172, hvaraf 29 tillsvidare äro vakanta. Läggas till nämnda 172 officerare de 40, hvartill permanenta reservstaten är beräknad, så uppstår verkligen det af mig uppgifna antalet af 212 officerare. Herr Ola Bosson Olsson har visserligen rätt deri, att i en kolumn i tab. 2 officersantalet upptages till 210; men i sjelfva komitéförslaget uppgifves behofvet till 212.

Vidare har samme talare påstått, det jag skall hafva yttrat, att flottan icke skulle kunna hålla reda på det befäl, den hade att påräkna. Häri har han aldeles missuppfattat mig. Jag sade nemligen, att, då Kongl. Maj:t beräknat att från *tjenstpliktige sjökaptener* fylla det behof, som, i händelse vår flotta genast behöfde utrustas, kunde uppstå utöfver de 212 officerarne, någon säkerhet icke funnes att kunna träffa på dessa sjökaptener. Så föllo mina ord och för dem står jag.

En annan talare har såsom skäl mot den ifrågasatta tillökningen af flottans officerspersonal framställt det spörsmålet, om man under de senare åren byggt så många fartyg, att denna tillökning vore nödvändig? Denna fråga vill jag besvara på det sätt, att, då nyssberörda komité uppgjorde sitt förslag och, såsom ofvan nämndt, beräknade den effektiva officerscorpsern till 212 nummer, denna beräkning var grundad på den *då* befintliga materielen. Sedan år 1872, i början af hvilket år komitébetänkandet är dateradt, har emellertid Riksdagen till fartygsbyggnader beviljat anslag till följande belopp, nemligen för år 1873 af 700,000 kronor, år 1874 af 700,000 kronor, år 1875 af 1 million kronor, år 1876 af 1 million 700,000 kronor, år 1877 jemväl af 1 million 700,000 kronor samt slutligen för år 1878 1 million kronor. Vi hafva väl fått några fartyg för dessa summor, skulle jag tro; och således kan den ärade talarens spörsmål väl icke besvaras med annat än ja, hvaraf åter följer att vi i närvarande stund hafva behof af större antal officerare än år 1872.

Jag fortfar att yrka bifall till Kongl. Maj:ts proposition i ämnet.

*Om tillökning i
flottans offi-
cerspersonal.*

(Forts.)

Herr Lindmark: Det kan visserligen anses öfverföddigt att förlänga diskussionen, då helt säkert hvar och en af Kammarens ledamöter redan bildat sin öfvertygelse i frågan. Men jag kan icke underlåta att till bemötande upptaga några yttranden, härvid först vändande mig till Herr Boström, hvilken, om jag icke misstager mig, beräknat den vid flottan behöfliga officerspersonalen till 120. I mitt förra anförande tog jag mig friheten påpeka att, efter afdrag af öfverårige och för stationstjenstgöringen behöflige officerare, antalet för sjötjenst disponibla officerare endast blir 73 och att, i händelse af behof att bemanna hela flottan, bristen således med hänsyn till Herr Boströms beräkning blir 47 officerare. Vidare påpekade jag, att tio år härefter antalet afgangne reservofficerare kan beräknas till 15 och att således, med ytterligare afdrag af desse 15, den verkliga tillgången på officerare blir inskränkt till 58. Herr Boström har vid sin beräkning alldeles glömt att medtaga staber, eskader- och afdelningschefer, de officerare, som erfordras för minbåtsafdelningarna och för transporttjensten samt för att sköta den visserligen gamla, af roddkanonbåtar bestående materielen, som, huru gammal och otidsenlig den än är, dock vid behof lärer komma i fråga att användas för att supplera försvaret vid vissa minpositioner.

De i detta afseende uppgjorda beräkningar äro af Kongl. Maj:tt fullt detaljerade och specificerade framlagda för Stats-Utskottet; och skulle något klander mot dessa beräkningar anses böra göras från något håll, borde detsamma hafva kommit derifrån, om sådant befunnits befogadt att framställa.

Jag är egentligen uppkallad af Herr Danielssons yttrande. Om jag efter hans sätt att pröfva förevarande fråga skulle bedöma vid den af det ansvar, han känner såsom representant, måste jag antaga, att detta ansvar hvilar ganska lätt på hans skuldror. För min del skulle jag önska, att han en gång på allvar finge pröfva hvad ansvar vill säga, ty att det nu icke kännes tungt bevisas bäst af hans argumentation, som förefaller mig minst sagdt lättsinnig.

Herr Danielsson har sagt, att vid sistlidne års riksdag, då frågan om löneregleringen för flottans personal förekom till behandling, man framhållit, att en del officerare icke skulle vara i tjenstgöring och derföre icke heller komma i åtnjutande af dagaföning, och han hemtar häraf ett stöd för påståendet att den ifrågasatta tillökningen i officerspersonalen icke skulle vara behöflig. Jag ber att i detta hänseende få påpeka, att här gäller frågan att beräkna det antal officerare, som behöfvas i krigstid och icke i fredstid. Det kan icke hjälpas att, då under vintertiden våra hamnar äro stängda af is, en del officerare icke kunna komma till användning. Men det inverkar icke på denna fråga.

Om tillökning i
flottans offi-
cerspersonal.
(Forts.)

Vidare har Herr Danielsson sagt, att man borde söka skälet till att förevarande förslag framkommit deruti, att man fått en sjökrigsskola, med plats för ökad antal elever, och att man därför naturligtvis måste tillskapa nya officersplatser. Jag vill dock upprepa hvad jag förut påpekat och Herr Sjöministern äfven erinrat om, att man först måste hafva gjort sig förvissad om, att en större tillgång på officerare komme att erfordras och att Riksdagen på denna grund bifaller, hvad som är ordet i sådant hänseende förslaget, innan man kan gå i författning om sjökrigsskolans utvidgning. Man har icke rätt att först locka in ynglingar på denna bana och sedan icke gifva dem sysselsättning.

Dessutom yttrade samme talare, att det icke kunde vara skäl för Riksdagen att binda sig i sina beslut för en tid af 10 år. Men hvad innebär då förslaget om en ny arméorganisation? Kommer icke Riksdagen, i fall det blifver antaget, att binda sig för en obegränsad tid i afseende å befälsstammen? Men detta kan väl icke utgöra något skäl för förslagens förkastande. Frågan här gäller blott: är förevarande tillökning i officersantalet nödvändig eller icke nödvändig? Jag påstår, att ingen gittat bevisa att denna tillökning icke skulle vara nödvändig. Till ytterligare stöd för behovet af en sådan ber jag att få omnämna antalet af de officerare, som under senare åren blifvit sjökommenderade och då endast en del af vår fartygsmateriel varit rustad. 1875 öfvades 60 officerare, men 1876 sjökommenderades 92 och 1877 ett antal af 112. I öfrigt och då man endast har 73 officerare att tillgå, så kan jag icke finna annat än att behovet af en tillökning framträder så tydligt, att jag icke vet huru man kan motsätta sig en framställning derom.

Jag tillåter mig fortfarande yrka bifall till Utskottets hemställan.

Herr O. B. Olsson: En talare på smålandsbänken har yttrat, att jag i synnerhet som statsutskottsledamot gjort orätt, då jag kopplat ihop landt- och sjöförsvaret; men jag ber att få nämna, att, då denne talare var ledamot af Särskilda Utskottet förlidet år, borde han haft reda på frågan om den utsträckta värnpligtsskyldigheten. Låt vara att det då icke var fråga om att utsträcka denna skyldighet så långt som 1875 års förslag — han måste dock medgifva, att det är en väsentlig skilnad mellan 90 och 30 dagars öfning, och således skulle denna beväring, äfven i afseende på sjöbeväringen, få lika utsträckt skyldighet som hvad beträffar landbeväringen. Till följd af denna föreslagna utsträckning af beväringsskyldigheten, tog jag mig också friheten nämna hvad chefen för Sjöförvarsdepartementet i den till 1876 års Riksdag afgifna propositionen uttalade, att derigenom skulle erhållas en tillökning i befäl af 296 af första klassens fartygsbefälhafvare och 190 af andra klassens. Jag hoppas dock, att denne talare medgifver, att det är en väsentlig skilnad mellan 30 och 90 dygns öfning af beväringen; medgifver han detta,

torde äfven tillräckligt skäl för mig varit att i denna fråga beröra landsförsvaret och dess omorganisation, som är på Riksdagens pröfning beroende. *Om tillökning i flottans officerspersonal.*

(Forts.)

I afseende å talarens från Karlskrona yttrande ber jag att få nämna, att jag icke yttrade mig om det speciella som komiterade yttrat, utan såsom skäl för mitt yttrande åberopade jag hvad Kongl. Maj:t i sin proposition sagt. Der säges det, att »komiterade uppställt flera olika beräkningar öfver detta behof», (af befäl, nemligen) hvilket, enligt den betänkandet bifogade tabellen N:o 1, utgjordes, »för de fartyg, hvilka då funnos och voro under nybyggnad, samt till mindetaljen, stationerna m. m., af 210 officerare». — Jag har således fäst mig vid hvad Kongl. Maj:t med åberopande af komiténs förslag sagt; och jag hoppas att representanten från Karlskrona skall finna den källan vara riktig och god från hvilken jag hemtat mitt yttrande.

Herr Danielsson: Jag har begärt ordet med anledning af ett anförande, som en talare på stockholmsbänken nyss hållit. Han har, såsom jag redan på förhand kunde förmoda, sin vana trogen, varit något sträng mot mig, men jag skall låta detta höga skrik stå för hans räkning och blott med några ord upptaga hans anmärkningar till besvarande.

Han har frågat, hvarför man i förevarande fall skulle hysa betänkligheter mot att binda Riksdagen i sina beslut för en tid af 10 år, då förslaget om ny arméorganisation, derest detta blefve antaget, skulle komma att binda Riksdagen för obegränsad tid. Det är dock en helt annan sak att införa en hel organisation med åtföljande anslag. Här är detta icke fallet och komma vi några punkter längre fram i Stats-Utskottets förevarande betänkande, finna vi till och med, att Utskottet afstyrkt beviljandet af ett i frågasatt extra anslag till fartygsmateriel. Mitt yttrande förra gången, då jag hade ordet, hade just afseende derå, att, innan man antog en plan för tillskapande af nya officerareplatser, man borde först hafva en fastställd plan för byggande af fartyg, så att man deraf kunde bedöma, huru stort antal officerare för flottan erfordrades.

Den ärade talaren yttrade vidare, att blott under fredstid finnes ett öfverflödande antal officerare, men att, om krig inträffade, den ifrågasatta tillökningen vore af behofvet påkallad. Det kan visserligen vara möjligt, men jag tror, att, om ett krig skulle inträffa, man bör kunna sätta nästan lika stora förhoppningar till de värnpliktige sjökaptenerne och synnerligen i konsten att manövrera fartyg. Enligt min åsigt komma de officerare, som nu äro i fråga att tillskapas, icke i allmänhet att blifva mera kunnige än dessa sjökaptener, och att bättre än de känna våra farvatten kring våra kuster och skär. Möjligen kan en och annan blifva det, men icke den stora mängden.

Om tillökning i
flottans offi-
cerspersonal.

(Forts.)

Herr E. G. Boström: Jag anhåller att med några ord få bemöta ett par af de föregående talarnes yttranden.

Den ärade representanten från Vexjö har framhållit, att det varit öppet och ärligt af regeringen och något, för hvilket man borde hålla densamma räkning, att den uppgjort och framlagt sitt förslag uti i fråga varande hänseende för tio års tid. Jag erkänner villigt, att, då fråga är om en organisation, det alltid måste anses bättre och fördelaktigare att få planen framlagd hel och hållen på en gång, än att komma med litet då och litet då. Det var icke heller detta min anmärkning gälde, utan det var, att, då icke under de närmaste åren någon tillökning i befälsstyrkan komme att effectueras, det icke heller brådska med denna organisation. Ty jag ber att få erinra om hvad jag nyss yttrade och som äfven Herr chefen för Sjöförsvarsdepartementet framhållit, att ännu på 4 år inga afsked inom reservstaten vore att förvänta och således icke heller några nya tillsättningar lära komma att under denna tid ega rum.

Den ärade talaren på Stockholmsbänken erinrade mot min beräkning — som jag erkänner, att jag gjort upp på fri hand — att jag glömt bort staber, amiraler m. fl. Mig veterligen finnas inga flera amiraler än de, som användas vid öfverstyrelsen och hvilka väl skulle komma att vid krig öfvertaga befäl, och således komma att utgå från det antal af 130, som för öfverstyrelsen m. m. afses. Jag föreställer mig jenväl, att det myckna skrifveriet, som nu öfverallt inom flottan existerar, kommer att minskas under krig och då lärer väl en hel mängd officerare blifva tillgängliga för stabs-tjenst.

Vidare anförde samme talare, att många officerare skulle erfordras för att taga befäl öfver våra gamla roddkanonslupar; skola dessa och dylika fartyg tagas ut i krig, lärer väl hvarken 3 eller 400 officerare förslå, men jag hoppas, att folk och materiel bättre kunna användas än låta dem gå till botten i dessa gamla såll.

Den ärade talaren uppräknade, huru många sjöofficerare blifvit sjökommenderade under de senare åren och uppgaf bland annat, att antalet år 1877 utgjorde 112. Men huru har detta kunnat låta sig göra, då, enligt hvad vi äfven af samme talare fått höra, endast 73 officerare samma år varit tillgängliga? Hafva herrar officerare vid flottan förmågan att fördubbla sig, så är detta ett ytterligare skäl att icke bifalla detta förslag.

Herr Adlersparre: Jag vill icke sticka under stol med min åsigt i denna fråga. Den föredragna punkten kan jag *icke* biträda. Jag inser nog, att det kunde vara gagneligt, att officerarnes antal något ökades, och jag skulle gerna med min röst understödja en sådan tillökning, derest den kunde åstadkommas på ett mera rationellt sätt än här föreslagits. Att öka officerarnes antal på bekostnad af reservstaten blefve nog i visst afseende till nytta, men å andra sidan, efter mitt förmenande, till ganska stor skada för flottan. En

reservstat är behöflig till följd af den långsamma befordran, som alltid måste ega rum vid en corps sådan som flottan; den har alltid varit behöflig, och om den nu indrages eller tillintetgöres, är jag för min del viss på, att inom några år en ny reservstat kommer att upprättas. Pensionsstaten är nog nyttig, men dess verkan är alltför långsam för att kunna bibehålla officerarne så ungdomliga och kraftiga som en sjöofficerscorps bör vara; den är icke tillfyllest ensamt för sig.

*Om tillökning i
flottans offi-
cerspersonal.
(Forts.)*

Icke heller anser jag det vara till flottans gagn att officerscorpsen ökas, derest icke äfven och samtidigt exercisanslaget ökas. En tillökning af officerscorpsen utan en motsvarande tillökning i öfningsanslaget skulle hafva till följd, att sjöbefarenheten hos officerarne blefve underhaltig. Exercisanslaget är redan nu för knappt — det medger ej annat än allt för korta sjökommendingar. Man skall måhända svara, att exercisanslaget framdeles kan ökas; men härtill kan åter svaras, att ingen säkerhet förefinnes, att så skall ske, allra minst om denna gren af förvaltningen fortfarande skall blifva lika impopulär, som den för närvarande är. En sjöofficerscorps så stor, att öfningsanslaget icke blir tillräckligt för att vidmakthålla dess sjöbefarenhet, är ingen lycka för vapnet. Här, om någonsin, gäller det välkända ordspråket: *litet, men godt*.

Jag ber att få påminna denna Kammars äldre riksdagsmän huru denna personalfråga under de senaste åren varit behandlad. År 1865 ansågs dåvarande officersantalet 228 allt för stort, för att hvarje officer skulle kunna erhålla tillräcklig öfning. Officersantalet var då, som sagdt, 228. Vid samma års riksdag föreslogs, att detta antal skulle nedsättas till 143. Med Riksdagens medgifvande skedde äfven denna nedsättning. Några år derefter kom en representant från Karlskrona, en fackman, och sade, att detta antal af 143 officerare var allt för stort för Sveriges sjöförsvaret och han väckte motion om, att Kongl. flottan och Kongl. skärgårdsartilleriet skulle sammanslås, hvarigenom officersantalet skulle kunna nedsättas till 90 officerare. I detta syfte aflät också 1871 års Riksdag, på tillstyrkan af Stats-Utskottet, en underdånig skrifvelse. I följd af denna skrifvelse, förmodar jag, framstälde Kongl. Maj:t, på tillstyrkan af dåvarande sjöministern, en nådig proposition derom, att officerarnes antal skulle reduceras till 140. Detta biföll 1873 års Riksdag, och äfven nu på Stats-Utskottets tillstyrkan. Och märk, mine Herrar, då egde vi alla våra nuvarande pansarfartyg; äfven då hade vi en anseelig minmateriel; våra sjöfästningar skulle då likasom nu erhålla befäl från sjöförsvarets officerspersonal, och icke någon hade då yrkat på annat än smärre pansarfartyg.

Nu tillstyrker samma Stats-Utskott, att officersantalet skall ökas med 60, så att officersantalet kommer att uppgå till 200. Man är här frestad att tro, antingen att det måste stå klent till med det ärade Stats-Utskottets politiska upprigtighet eller ock med dess omdöme och förutseende.

*Om tillökning i
flottans offi-
cerspersonal.*
(Forts.)

Då jag på det varmaste understödde 1865 års reduktionsförslag, men af flera skäl icke kan gilla beskaffenheten af det föreliggande förslaget, så kan jag omöjligt med min röst biträda den nu föredragna punkten. Jag kan icke vända mig allt efter som vinden blåser.

Herr Statsrådet Lagerstråle: Jag hvarken kan eller ämnar nu ingå i något svaromål på alla framställda detalj-anmärkningar, men vill dock med några ord bemöta hvad mot Kongl. Maj:ts framställning i denna punkt blifvit yttradt.

Den siste ärade talaren anförde, att han för sin del skulle hafva tillstyrkt bifall till den föreslagna tillökningen i officerarnes vid flottan antal, derest det därför erforderliga anslaget blifvit på ett mera rationelt sätt föreslaget och anskaffadt. Så vidt jag kunnat förstå hans mening, ansåg han det irrationela ligga deri, att genom beviljandet af detta anslag skulle den reservstat, som afsåge att stödja och uppehålla den effektiva styrkan af flottans befäl, komma att försvinna. I det hänseendet ber jag att få nämna, att för flottans permanenta reservstat, hvilken jag förmodar vara den han åsyftat, är i staten ett begränsadt belopp af 114,000 kronor fastställt samt för de öfriga reserv- och indragningsstaterna 124,422 kronor och 5 öre. Det ligger i sakens natur, att de öfriga reservstaterna, den äldre expektansstaten och den nya reservstaten äfvensom indragningsstaten, å hvilka tre senare stater ingen officer vid flottan vidare kan öfverflyttas, genom de förra innehafvarnes bortgång är efter år skola lemna tillgång på medel som kunna till andra ändamål anvisas.

Herr Statsrådet och Chefen för Sjöförsvarsdepartementet har äfven från sin ståndpunkt beträffande permanenta reservstaten i sitt yttrande till statsrådsprotokollet icke ansett, att den permanenta reservstaten kunde indragas förr än dels alla innehafvarne af tjänster vid flottan vore underkastade den obligatoriska skyldigheten att taga afsked vid viss ålder och dels den tillökning i officersantalet, som nu här begärts, blifvit vunen. För att båda dessa vilkor skola kunna inträffa, erfordras enligt hans beräkning en tid af 10 år.

Följaktligen kommer den som jag gerna medgifver ganska tänkvärda frågan. — huruvida flottans permanenta reservstat skall allt framgent fortlefva eller indragas, ej att afgöras, förr än dessa 10 år gått till ända.

Kan väl under sådana förhållanden, vill jag fråga, äfven från den ståndpunkt den siste värde talaren intager, några betänkligheter möta att för erhållande af större antal officerare använda de medel, som efterhand blifva tillgängliga från reservindragnings- och expektansstaterna? Jag åtminstone kan icke fatta en sådan betänklighet.

En annan föregående talare har anmärkt en sifferuppgift, hvars rigtighet han icke kunde fatta, enär det på ett ställe förutsatts att från reservstaterna endast vore att påräkna en tillökning i antalet

officerare vid flottan af 40 stycken, men på andra ställen deremot ett vida större antal.

Den sifferuppgift, som förekommer på det af honom citerade stället, nemligen att rätta antalet från reserven påräkneliga officerare skulle framdeles utgöra omkring 40, afser alldeles icke den personal, som för närvarande finnes på någon af de reservstater, som här äro i fråga, utan endast den reservpersonal som kommer att uppstå till följd af de grunder för pensioneringen af flottans befäl, som blifvit fastställda. Enligt 11 § af dessa grunder äro nämligen de, som med fyllnadspension ur tjensten afgå, förbundne att vid inträffande krig och större rustningar, då så påfordras, i land, samt uti befattning, likartad med den han förut innehaft, tjenstgöra, flaggman och kommandör intill fyllda 70 lefnadsår samt alla öfrige, som afgå före fyllda 65 lefnadsår, intill denna ålder.

Antalet af desse för reserven tillgänglige officerare, som tagit afsked, har Chefen för Sjöförsvarsdepartementet beräknat till ett antal af 40, i det han sett fram till den tid, då den organisationsplan, han sökt genomföra, blifvit till alla sina detaljer bragt i verkställighet.

Man har här äfven sagt, att det medgifvande, som nu till förökande af flottans officerspersonal blifvit begärdt, icke borde rimligtvis gifvas för längre tid än ett år samt att man icke borde binda kommande 9 riksdagar genom att nu lemna detta medgifvande generelt, men huru skall man med någon rimlighet kunna tänka sig möjligheten af att på ändamålsenligt sätt ordna den undervisningsanstalt, som år efter år skall lemna behöfligt antal officerare för flottan, om man icke på förhand vet det förökade antal officerare, som genom den tillgång som nu skulle beredas, är afsedt att vinna anställning.

Om man endast för ett år medgifver den tillökning i antalet officerare, som kan erhållas genom användande af de medel, som under året blifva tillgängliga genom bortgång från de äldre reservstaterna, är det icke möjligt att på ändamålsenligt sätt uppställa någon plan för undervisningen vid denna läroanstalt, så mycket mindre som lärokursen derstädes är beräknad till sex år.

Det är icke mer än billigt, att de föräldrar och målsmän, som hafva för afsigt att insätta sina barn och myndlingar i anstalten för att utbildas till sjöofficerare, också hafva någon visshet om att, då dessa utgått från sjökrigsskolan, det antal, som ursprungligen är afsedt att bilda flottans officerscorps, icke under tiden förminskats.

En annan talare framställde en förfrågan om hvad nytt, som sedan sista riksdagen inträffat, efter som man nu lagt fram förslag om tillökadt antal officerare vid flottan. Något annat nytt har icke inträffat i detta hänseende, än det att de förut befintliga vakanserna i officersantalet under loppet af detta år anses kunna blifva fyllda. Sjelfva frågan om officersantalet är icke någon nyhet för den, som följt med Riksdagens förhandlingar; den var af Kongl. Maj:t framställd i sammanhang med det förslag till flottans organisation, som

*Om tillökning i
flottans officerspersonal.*

(Forts.)

*Om tillökning i
flottans offi-
cerspersonal.*
(Forts.)

för ett par år sedan framlades för Riksdagen. Det är således icke några nya platser, som man afser att inrätta, utan sådana tjänster, hvilkas tillsättande icke lämpligen kunnat komma i fråga, så länge icke det effektiva antalet nedgått eller fullständigt undervisade alumner från sjökrigsskolan funnits att tillgå.

Den åsigt har äfven blifvit uttalad, att man icke skulle eftersträfvä ett sålunda ökad antal officerare, om man icke finge ett större öfningsanslag för att kunna sysselsätta dem. Jag vill hemställa, huruvida någon på allvar vill antaga, att, om Kongl. Maj:t under nuvarande förhållanden skulle hafva framkommit med anspråk på ökad anslag till flottans öfning och på samma gång till officerscorpens komplettering, Kongl. Maj:t der till skulle hafva fått Riksdagens bifall till erhållande af denna dubbla ökning. För att denna ökning af officerscorpens antal skall ega rum blir behovet allt mera påträngande i samma mån som reservstaternas officersantal minskas, hvarigenom tillgången på reservbefäl i land för hvarje år blir allt mera reducerad.

Jag har från min ståndpunkt i saken icke framställt andra åsikter eller yrkanden än sådana, som kunna, utan särskild fackkunskap, af hvarje riksdagsman lätt fattas och framställas.

Herr Sundin: Jag skall blott bedja att mot representanten på stockholmsbänken få erinra några ord. Han åberopade den år 1866 verkställda reduktionen af flottans officerspersonal såsom skäl för att icke nu öka densamma. Han anförde äfven, att år 1866 var officersantalet 216 och att detta reducerades till 134, om jag hörde honom rätt. Men jag ber att få erinra honom om huru det stod till med materielen vid denna tidpunkt. Vi hade då en gammal materiel, som var fullständigt utdömd. Jag frågar, om det icke då förefans skäl att nedsätta officersantalet, till dess att landet hunnit att skaffa sig en tidsenlig materiel? Nu har det lyckats att få en materiel, som, äfven om den icke är fullkomlig, likväl bevisar, att vi sökt efter vår förmåga följa med vår tid. Icke kan det väl då vara skäl att bibehålla ett otillräckligt antal officerare, då vi nu hafva en materiel, som kräfvär ett större antal sådane? Följden deraf skulle blifva, att vi icke skulle vara i stånd att behörigen sköta den materiel, som flottan nu har. Jag tror således, att detta skäl, som den värde representanten från Stockholm anført emot den nu föreslagna tillökningen, icke eger någon giltighet. Det är blott dessa få ord som jag velat säga.

Herr Key: Ehuru jag derom icke låtit göra någon utlåtandet bifogad anteckning, så är det så att jag icke varit närvarande vid denna frågas behandling, likasom jag i öfrigt icke deltagit i Stats-Utskottets öfverläggningar rörande Femte hufvudtiteln, med undantag af det under punkten 10 förekommande ärende, vid hvars handläggning inom Utskottet jag tjänstgjorde såsom ordförande. Jag hade

icke heller ämnat yttra mig i denna fråga, derest jag icke blifvit uppkallad af en ärad talare på stockholmsbänken, Herr Adlersparre, hvars ord föllo sig i mitt tycke allt för oförtjent hårda, då han tillvitade Stats-Utskottet »antingen brist på politisk upprigtighet eller håg och förmåga att sätta sig in i sakerna», dervid syftande på en förändring i åsikter, som skulle visat sig hafva inträdt hos Utskottet sedan föregående riksdagar. I detta afseende ber jag att få fästa den ärade talarens uppmärksamhet uppå, att man verkligen *kan* komma till olika slutsatser, när man utgår eller *måste* utgå ifrån helt olika förutsättningar. Sakförhållandena kunna nemligen vexla och förändras, så att man det ena året kan vara böjd för en sak, som man ett annat år måste motsätta sig, och tvärt om.

*Om tillökning i
flottans offi-
cerspersonal.
(Forts.)*

Jag vill emellertid visst icke förneka, att allt för stora vexlingar i åsikterna om flottans ordnande gjort sig gällande, ej mindre med afseende å sjelfva officerspersonalen än flottans materiel; men har detta varit hos Stats-Utskottet allena, månne icke äfven Riksdagen och Regeringen har sin del häri? I likhet med den ärade talaren ämnar jag icke stieka under stol med mina tankar i detta fall». Dessa vexlingar i åsikter hafva visserligen i icke ringa mån berott derpå, att man haft mycket olika och mycket oklara begrepp om flottans uppgift, men, låtom oss icke förgäta det, äfven derpå, att de mest våldsamt revolutionära, de mest förvånande hastiga och snabba förändringar i sjövapnet på senare tider egt rum, och detta icke blott i vårt eget land, utan äfven i hela det öfriga Europa.

Jag får också upprigtigt bekänna, att jag hitkommit i afsigt att lemna min röst för Utskottets förslag, och detta af skäl, som jag skall be att få angifva. Då svenska Riksdagen är efter år förklarar sig icke vilja veta af några ramfartyg eller större pansarfartyg, utan att vårt sjöförsvår åtminstone tills vidare bör hufvudsakligen upprätthållas genom en mängd smärre fartyg, så får Riksdagen också vidkännas konsekvenserna deraf. Många och smärre fartyg kräfva naturligtvis ett större antal officerare än några få stora fartyg. Då jag för min del alltid varit emot de stora pansarfartygen, af hvilka vi icke skulle hafva råd att förskaffa oss mer än några få, som innan de ens hunnit blifva färdiga kanske redan vore antiqverade, och då jag trott, att det måste vara mera vanskligt att försvara våra vidsträckta kuster med en enda eller ett par stora bålgetingar, än det vore med en hel svärm af smärre getingar, vid hvilka jag förut liknat de många pansarbåtar och kanonbåtar, som på senare tiden blifvit byggda, har jag också ansett mig vara bunden vid följderna af ett sådant försvarssystem.

Jag har sökt taga reda på myckenheten af den materiel, vi nu hafva och har i detta hänseende dels haft ledning af statsrevisorernas berättelse, dels erhållit andra äfven fullt tillförlitliga uppgifter. Det är icke min mening att besvära Herrarne med att anföra dessa i detalj, jag vill endast i korthet nämna, att från och med 1873 till och med 1876 hafva byggts 10 fartyg för flottans behof, och

Om tillökning i flottans officerspersonal.

(Forts.)

att ytterligare 16 äro dels byggda under förlidna året, dels afsedda att byggas under det innevarande. Detta är nu icke heller att förvåna sig öfver, då man ihågkommer, att icke obetydliga anslag för ifrågasatt ändamål blifvit beviljade. Då det sålunda måste medgifvas, att materielen på de sista åren högst betydligt ökats, ligger också nära till hands det antagande, att behof kunnat inträda, som förut icke förefunnits. Men jag får bekänna, att, sedan jag nyss hörde Herr Sjöministern förklara, att något afskedstagande icke vore att påräkna före 1883, om jag fattade rätt, och att icke heller några medel för genomförande af den ifrågasatta tillökningen af officerspersonalen vore att med säkerhet tillgå under de närmaste 4 à 5 åren, saken onekligen ställer sig något annorlunda. Det synes nemligen som om man under sådana förhållanden icke behöfde särdeles brådska, utan att med förslagets antagande kunde anstå åtminstone ett eller annat år. Jag finner därför icke längre skäl att hålla så synnerligen mycket på Utskottets förslag, då ett förkastande af dessamma väl icke för närvarande kan medföra någon egentlig olägenhet, ehuru jag är öfvertygad om att det blott är en tidsfråga.

Jag har velat i korthet anföra detta för att angifva min ställning till Utskottets beslut i denna fråga och gendriva den ärade stockholmsrepresentantens beskyllningar mot Utskottets sätt att behandla densamma.

Herr Statsrådet Friherre von Otter: Jag har begärt ordet med anledning af den siste ärade talarens yttrande, att han skulle hafva hört mig uppgifva, det några medel till genomförande af den ifrågasatta officerstillökningen icke skulle blifva disponibla under de närmaste 4—6 åren. Detta måste hafva berott på en missuppfattning. Såväl af Kongl. Maj:ts proposition som af mitt anförande till statsrådsprotokollet framgår tydligt, att Kongl. Maj:ts mening är att till i fråga varande ändamål använda de medel, som blifva disponibla genom skeende afgang från reserv- och indragingsstaten. Huru stor afgang kan blifva från dessa stater är ju omöjligt att på förhand beräkna, och endast detta skäl visar tillräckligt tydligt, att jag icke kunnat yttra mig i den rigtning Herr Key antyddt. Efter sannolikhetsberäkning torde man nemligen kunna få antaga, att 10,000 à 12,000 kronor för hvarje år böra blifva disponibla från anslaget till reservstaterna; mellan dessa siffror ligger medeltalet för de tre sista åren. Det yttrande Herr Key afsåg var förmodligen det, deri jag uttalade att jag ansåg det vara farligt att nu afslå den ifrågasatta tillökningen i officerarnes antal, då all den besparing, som för statsverket kunde genom ett sådant afslag vinnas, inskränkte sig till, att de 50,000 kronor, som nu på extra stat utgå till genomförande af den nya löneregleringen vid flottan, komme att ur budgeten försvinna några år tidigare, än som blifver fallet om den i fråga varande personaltillökningen medgifves.

Medan jag har ordet skall jag be att få yttra några ord äfven med anledning af ett anförande, som lär hafva af en talare på stockholmsbänken afgifvits under min närvaro i Första Kammaren. Efter hvad man sagt mig skall den värde talaren hafva yttrat, att om flottans personal tillökades, blefve det en nödvändighet att jemväl höja anslaget till flottans öfningar. Såsom Kammarens ledamöter behagade erinra sig, äskade Kongl. Maj:t vid 1875 års riksdag en tillökning i detta anslag till belopp af — såvidt jag icke minner mig — 162,000 kronor, men deraf beviljade Riksdagen allenast 82,000. Att en förhöjning i detta anslag är af behovet påkallad, torde derför lätteligen inses, men en sådan förhöjning betingas, enligt mitt förmenande, alldeles icke af den nu ifrågasatta tillökningen i flottans officerspersonal med 60 officerare. Enligt statistiska uppgifter rörande flottans öfningar under de tre sista åren framgår, att antalet öfningsdagar för samtliga officerarne belöper sig till 12,829 i medeltal årligen; och om detta tal divideras med 200, så får man omkring 65 öfningsdagar på hvarje officer. Denna siffra är visserligen på intet sätt tillfredsställande, utan kräfves det ovedersägligen en tillökning i antalet öfningsdagar, men en sådan tillökning anser jag ganska väl kunna erhållas utan att därför öfningsanslaget behöfver höjas. Under de sista åren har nemligen antalet officerare på de särskilda fartygen beräknats efter hvad krigsbesättningslistan upptager; och det har till och med inträffat, att man icke haft nog tillgång på subalternofficerare att kommendera på de utevarande fartygen. Under fredsöfningar går det deremot ganska lätt för sig, utan någon olägenhet för tjensten, att på hvarje fartyg sättes en officer, och på åtskilliga fartyg till och med flere, än hvad besättningslistan upptager, och detta utan att någon större kostnad för öfningarna behöfver uppstå, än hvad som betingas af desse officerares under dylik tjenstgöring utgående aflöning. Men denna utgör en allt för obetydlig del af expeditionskostnaden för att betinga någon förhöjning i öfningsanslaget.

*Om tillökning i
flottans officerspersonal.
(Forts.)*

Herr E. G. Boström: I mitt första anförande yttrade jag, att jag tyckte mig finna en viss motsägelse mellan tvenne uttalanden, som stå att läsa i Bil. N:o 4 a) till Kongl. Maj:ts nådiga proposition om statsverkets tillstånd och behof. Under det att man nemligen på sidan 12 förklarar, att under vilkor, att officerscorpset tillökas med nu föreslaget antal, de för reservstaten afsedda medel skulle blifva småningom disponibla, derigenom att öfverflyttningen till reservstaten upphörde, så heter det på sid. 11, att reservofficerarnes antal kan beräknas till högst 40. Nu säger emellertid Herr Statsrådet Lagerstråle i sitt bemötande af mitt anförande, att med dessa 40 officerare afses sådana officerare, som redan erhållit afsked med pension, men hvilka äro skyldiga att under vissa förhållanden åter inträda i tjenstgöring. Det är visst mycket möjligt att så är meningen, men så står det emellertid icke i Kongl. Maj:ts proposi-

Om tillökning i
flottans offi-
cerspersonal.

(Forts.)

tion. Jag skall be att få uppläsa de rader jag syftar på; de äro icke många. Det heter nemligen:

Storleken af denna tillökning, som hufvudsakligen skulle falla inom subalternofficersgraderna, måste vara beroende af dels det antal officerare Kongl. Flottans reserv kan påräknas lemna, dels huru många inom det uppgifna antalet af 300, som kan utan olägenhet tagas bland de beväringsskyldige. Det förra är väl svårt att med full säkerhet beräkna, men torde icke kunna, utan särskilda åtgärder för reservens förstärkning, antagas framdeles komma att öfverstiga 40.

Jag tillåter mig fråga, om man, då man läser detta, deraf kan draga den slutsats, att med Kongl. Flottans reserv menas pensionerade officerare. För min del anser jag, att en upplysande not här varit väl behöflig.

Öfverläggningen var slutad. Efter upptagande af de yrkanden, som derunder blifvit framställda, gaf Herr Talmannen enligt dem propositioner såväl på bifall till Utskottets hemställan som ock på afslag derå; och förklarade Herr talmannen sig anse den förra propositionen vara besvarad med öfvervägande ja. Votering begärdes, i anledning hvaraf en så lydande omröstningsproposition uppsattes, justerades och anslogs:

»Den, som bifaller hvad Stats-Utskottet hemställt i 4:de punkten af utlåtandet N:o 8,

röstas Ja;

Den, det ej vill,

röstas Nej;

Vinner Nej, har Kammaren afslagit såväl Utskottets hemställan som Kongl. Maj:ts förevarande framställning.»

Omröstningen företogs och utföll med 79 ja mot 92 nej; varande alltså beslut fattadt i enlighet med nej-propositionen.

Punkten 5.

Kongl. Maj:t, som under riksstatens Fjerde hufvudtitel gjort framställning om upprättandet af en för armén och flottan gemensam *artilleribyrå*, deri 3 eller 4 officerare af sistnämnda vapen skulle tjänstgöra, hade föreslagit, att de *inquarteringsbidrag*, som, i händelse berörda framställning blefve af Riksdagen godkänd, skulle tillkomma de i nämnda byrå tjänstgörande officerare af flottan, måtte, i likhet med inquarteringsbidragen till de för tjänstgöring å statio-

nerna inkallade officerare, få utgå af anslaget till aflöning för flottans corps och stater; och hade Utskottet hemställt:

att Riksdagen måtte bifalla hvad Kongl. Maj:t i berörda hänseende behagat föreslå.

Herr Liss Olof Larsson yttrade: Sedan Riksdagen afslagit Kongl. Maj:ts framställning om upprättandet af en för armén och flottan gemensam artilleribyrå och således den förutsättning, hvarunder Kongl. Maj:t gjort förevarande framställning, nu bortfallit, torde deraf följa, att Utskottets hemställan i nu föredragna punkt äfven bör förfalla; hvarom jag således hos Herr Talmannen anhåller om proposition.

Vidare anfördes ej. I enlighet med Herr Liss Olof Larssons yrkande och enär Riksdagen afslagit Kongl. Maj:ts framställning om upprättande af en för armén och flottan gemensam artilleribyrå beslöt Kammaren, att frågan om anvisande af tillgång till inqvartingsbidrag åt i fråga varande officerare skulle anses hafva förfallit.

I *punkten 6* hade Utskottet utlåtit sig öfver Herr *A. J. Lyths* Om båtsmanshållets i Gotlands län ställande på vakans. inom Andra Kammaren väckta motion, N:o 117, i hvilken Herr *P. Larsson* instämt, och deruti föreslagits, att Riksdagen ville för sin del besluta och hos Kongl. Maj:t i underdånighet anhålla, att, så snart vid *båtsmanshåll* i *Gotlands län* någon ledighet inträffade, ny rekrytering icke derstädes måtte ega rum, utan nummer efter nummer tills vidare *ställas på vakans*; — samt att de inflytande vakansafgifterna måtte begagnas till skeppsgossecorpens förökande eller användas till fyllande af andra krigsflottans behof.

Och hade Utskottet på anförda skäl tillstyrkt:

att nämnda motion måtte af Riksdagen lemnas utan afseende.

I anledning af denna hemställan yttrade motionären:

Herr Lyth: Jag har visserligen alldeles ingen förhoppning att något afseende nu skall komma att fästas vid den motion, jag vågat till Riksdagen inlemna, huru rättvis och billig jag verkligen anser den vara och huru förestafvad den än är af intresse för statens väl och nödig omtanka om hushållning med statens medel, men jag har velat nedlägga min protest mot det slut, till hvilket Stats-Utskottet här kommit. Det har nemligen gått med min motion, som med många andra små frågor, då de komma i kollision med större, nemligen att de äro gjorda att offras upp. Jag behöfver icke för Riksdagen framhålla, huru olämpligt det är att aflöna sjömän med jordtorp. Följden af ett sådant aflöningsätt har åt-

Om båtsmans-
hällets i Got-
lands län stäl-
lande på va-
kans.

(Forts.)

minstone i den ort, hvarifrån jag är, visat sig särdeles olämplig och skadlig, icke blott för båtsmännen sjelfva, som i allmänhet blifva fattiga då de det ena året utkommenderas på expedition och det andra skola vara hemma och sköta sitt torp — och huru det då går med skötsel kan hvar och en lätt tänka sig, äfven om rotebönderna under tiden skola efterse torpet — utan äfven för staten. Följden häraf är den, att båtsmännen i allmänhet blifva fattiga och liknöjda samt till följd deraf icke heller särdeles dugliga sjömän. Detta är den ena sidan af saken. Dertill kommer att, såsom ett gammalt ordspråk säger, en sjöman till häst är en styggelse för vår Herre. Men det är icke detta jag velat tala om; den saken är temligen afgjord, och Riksdagen har äfven likasom Regeringen uttalat den åsigt, att båtsmanshället bör ställas på vakans eller borttagas, åtminstone i den form som för närvarande finnes. Men jag vill tala om Utskottets sätt att afslå min motion, hvilket jag finner minst sagdt besynnerligt. Jag har nemligen i min motion framställt några skäl, hvarföre frågan om båtsmanshällets ställande på vakans, änskönt densamma föll vid förra riksdagen, då den gälde hela riket, likväl nu vid denna riksdag kunde bifallas särskildt för Gotland. Ett af dessa skäl är att för närvarande laga skiften pågå öfver hela ön och att befolkningen dervid får vidkännas stora kostnader för en stor del af båtsmanstorpens deraf föranledda flyttning från gamla till nya skiften, hvilka kostnader äro helt och hållet öfverflödiga, då, såsom man med säkerhet kan antaga, hela båtsmanshället inom en icke aflägsen framtid kommer att borttagas. Dessa kostnader skulle kunna undvikas, om min motion vunne bifall.

Ett annat skäl för min motion är att Gotlands befolkning har åtagit sig en större värnpligt än någon annan del af svenska folket, i det att man på Gotland i allmänhet uppoffrar 120 dagar om året för vapenöfningar. Det är då en billig fordran att denna befolkning erhåller den lilla lättnad, som med min motion afses.

Intetdera af dessa nu omnämnda skäl har Utskottet bemött, emedan det ansett sådant icke vara behöfligt. Jag för min del anser detta hårdt och orättvist, och vill emot ett sådant förfarande uttala min protest.

För öfrigt kan jag icke finna att en indragning af båtsmanshället på Gotland skulle i någon mån kunna hindra den omorganisation af vårt försvarsväsen, hvilken nu, såsom det säges, står på dagordningen. Denna fråga har redan så länge stått på dagordningen att man hunnit tröttna under afvaktan på dess lösning. Och att under sådana förhållanden sammankoppla dermed den af mig i den föreliggande motionen föreslagna åtgärden synes mig derföre obilligt. Jag tror att Utskottet gerna kunnat tillstyrka bifall till min motion, något, hvarom jag nu vågar framställa yrkande.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats slutad och propositioner gifvits såväl på bifall till Utskottets hemställan som på det yrkande, Herr Lyth framställt, biföll Kammaren Utskottets hemställan.

Punkten 7.

Utskottet hade i denna punkt hemställt:

»att det till lots- och fyrinrättningen med lifräddningsanstalterna uppförda penningeanslag må upptagas till enahanda belopp, hvartill inkomsten af titeln »fyr- och båkmedel» beräknats, eller 1,200,000 kronor, och följaktligen anslaget med inberäknande af deri ingående ränta utföras med 1,200,460 kronor, eller 200,000 kronor högre belopp än det i nu gällande riksstat upptagna; samt att de å inkomstiteln »fyr- och båkmedel» uppkommande öfverskott måtte få användas för de med berörda anslag afsedda ändamål.»

*Om anslag till
lots- och fyr-
inrättningen
m. m.*

Efter uppläsning häraf anförde

Herr Jöns Rundbäck: Jag vill här icke yttra något angående dessa 200,000 kronor, som genom misskrifning icke blifvit upptagna i Kongl. Maj:ts proposition angående det till Lots- och fyrinrättningen med lifräddningsanstalterna äskade penningeanslag, och om hvilka jag anser att man här i allmänhet yttrat alldeles för mycket; men i fråga om ändamålet med det anslag, som här föreligger, skall jag bedja att för några ögonblick få upptaga Kammarens tid.

Här begäres nu till Lots- och fyrinrättningen med lifräddningsanstalterna 1,200,000 kronor. Men innan ett sådant anslag beviljas, borde man väl hafva någorlunda reda på, eller göra sig reda för, huru detsamma användes samt huruvida å ena sidan sjöfartsnäringsen och dess fördelar dermed befrämjas och å andra sidan lotsarne blifva tillfredsstälde och få sin betalning fullt ut såsom sig bör. Vi veta nemligen, att utom detta anslag har lotsstaten inkomster af lotspenningar, som erläggas af till riket inkommande och afgående fartyg. Inom den ort, som jag representerar, har jag från en hel mängd skeppare, som der finnas, erhållit skrivelser, deri de beklaga sig öfver den förhöjning i afgifter, som tillkommit genom den Kongl. förordning, som utkom den 26 Januari 1877, och detta oaktadt nämnda förordning tillkom i akt och mening att underlätta sjöfarten. Deri bestämdes nemligen att, förutom fartyg, som redan vore befriade från skyldighet att taga lots, jemväl fartyg, som under ett kalenderår i fyr- och båkafgift erlagt ett belopp, motsvarande hvad det såsom lastadt skolat utgifva för fem gånger inkommande och fem gånger utgående, skall derefter, ehvad detta belopp blifvit särskildt för hvarje resa eller på en gång i förskott för flera resor erlagdt, vara under samma kalenderår från ofvannämnda skyldighet frikalladt. Nu är dock förhållandet det, att ett ångfartyg kan gå från Sverige till Norge eller Danmark dagligdags och att detta fartyg, som gör dylika turer kanske 50 à 100 gånger om året, efter att hafva betalt lotspenningar fem gånger under ett år, blir från vidare afgift under samma år befriadt; under det att ett segelfartyg,

Om anslag till
lots- och fyr-
inrättningen
m. m.

(Forts.)

som har svårare än ångfartyg att komma fram och tillbaka emellan nämnda orter, och i allmänhet är hänvisadt till vissa hamnar, der det kan taga frakter, vanligen bestående i vissa tyngre varor, hvilka icke betala sig så bra som styckegods o. s. v., hinner kanske emellan Norge och Danmark icke verkställa mera än fem turer om året, men ändock får betala lika stor summa för dessa resor, som ett ångfartyg för 100 resor. Härigenom blir således sjöfarten för segelfartyg särdeles betungande och den har blifvit det i ännu högre grad genom förhöjda afgifter, som beräknas efter fartygens dräktighet o. s. v. Dessa skeppare komma i en täffingsstrid med ångbåtsbefälhafvarne, som måste utfalla ogynnsamt för de förre. Nu kan man visserligen säga att ångbåtsfarten bör hafva företräde framför segelfarten, och så torde väl blifva förhållandet inom en icke långt aflägsen framtid, men så länge detta icke inträffat, så är det gifvet att dessa segelfartyg, på hvilka egarne nedlagt kanske hela sin förmögenhet, drabbas i betydligt högre grad af afgifter för lotsning, än ångfartygen. Rättelse häri är af behovet högeligen påkallad, och enligt min åsigt skulle den vinnas dermed, att segelfartygen befriades från skyldighet att taga lots; ty skepparne sjelfve äro de bästa lotsarne, emedan de känna hvarje skär, ja kanske hvarje sten i de farleder, de skola passera.

Jag tillåter mig vidare påpeka det egendomliga förhållandet, att om ett svenskt fartyg kommer till Norge, så eger detta der frihet att gå utan lots; men om ett norskt fartyg kommer till Sverige eller ett svenskt fartyg återkommer hit från Norge, så betraktas detta fartyg såsom utländskt och får betala lotsafgifter. Detta förhållande och denna motsägelse synas mig böra tagas i betraktande vid utarbetandet af den nya lotsstadgan, hvilken vi snart torde hafva att förvänta. Det heter nemligen i § 25 af Art. II om svenska och norska fartygs ömsesidiga rättigheter samt kommunikationen sjöledes emellan de förenade rikena: »Alla svenska, på kravel eller klink byggda fartyg, öppna eller däckade, skola i Norge, och på lika sätt alla norska kravel- eller klinkfartyg, öppna eller däckade, i Sverige, anses såsom inhemska af lika byggnadsart, och åtnjuta alla dermed förenade rättigheter, samt erlægga enahanda afgifter till kronan, städer och särskilda inrättningar, ej mindre då de från ena till andra riket, än då de från eller till utrikes ort ankomma eller afgå ballastade eller med varor, ehvad desse äro inhemske eller utländske.»

Man finner häraf att båda nationernas fartyg borde inom de särskilda rikena lika behandlas, något som emellertid, på sätt jag nyss visat, icke är fallet. Är detta en riktig grundsats? Är det på sådana grunder som den ömsesidiga traktaten mellan de förenade rikena skall upprätthållas? Detta är en omständighet, som jag ansett mig skyldig att påpeka, och i hvilken jag hoppas att rättelse skall vinnas. Ty sjöfartsnäringen i allmänhet och särskildt denna del deraf är så vigtig, att den förtjenar att omhuldas.

Hvad å andra sidan beträffar lotsarnes ställning, så, om man läser lotsstyrelsens embetsberättelse och dessutom har särskild personlig kännedom om huru en del lotsar hafva det, så finner man att lotsarnes ekonomiska ställning är ganska klen. Och det är derföre egendomligt att icke en större del af detta anslag på 1,200,000 kronor icke användes till förhöjande af de svagast aflönade lotsarnes inkomster. Det är visserligen sant, att lotsyrket lönar sig godt på en del ställen, såsom exempelvis vid inseglingen till Stockholm och Göteborg, hvarest sjöfarten är liflig, men på många andra ställen deremot är lotsarnes inkomst ganska ringa; och ändock är deras sysselsättning den svåraste och besvärligaste af alla. Dessa omständigheter böra tagas i betraktande, och det vore godt om Kongl. Maj:t vid en kommande riksdag ville lemna Riksdagen upplysning om, hurudan lotsarnes ställning verkligen är. Kanske har Stats-Utskottet nu funnit allt vara godt och väl. Men enligt de upplysningar jag lemnat, och hvilka upplysningar jag från tillförlitligt håll erhållit, är ställningen långt ifrån tillfredsställande. Och dessa upplysningar tror jag icke kunna vederläggas, men kunna de vederläggas, så skall jag anse det vara ganska angenämt.

Jag har icke något yrkande att göra.

*Om anslag till
lots- och fyr-
inrättningen
m. m.
(Forts.)*

Chefen för Kongl. Sjöförsvarsdepartementet Herr Statsrådet Friherre von Otter: Jag anhåller att få yttra några ord med anledning af den siste talarens anförande.

Han önskade, så vida jag förstod hans anförande rätt — jag var icke tillstades då han började — att samma rättigheter, som svenska fartyg åtnjuta i våra hamnar i fråga om lots- och fyravgälder, äfven måtte komma åtminstone norska fartyg till del. Men i detta fall äro bestämmelserna fullt enahanda för norska som för svenska och alla andra nationers fartyg; hvarje fartyg som under ett kalenderår i fyr- och båkaavgift, erlagt ett belopp motsvarande hvad det såsom lastadt skolat utgifva för *fem* gånger inkommande och *fem* gånger utgående, är för det året befriadt icke allenast från vidare fyr- och båkaavgift utan äfven från skyldigheten att taga lots, eller, derest lots skulle tagas, men icke anlidades, likväl betala lotspenningar. Då dessa bestämmelser utfärdades, var hufvudsakliga skälet det, att genom tillämpning af lika avgift per ton för segel- och ångfartyg, de senare, hvars fyr- och båkaavgifter höjdes från 18 öre per ton till 30 öre per ton, fingo en betydligt större förhöjning i denna avgift än förut och i förhållande till segelfartygen, för hvilka fyr- och båkaavgiften förhöjdes endast med 4 öre per ton, eller från 26 till 30 öre. Men icke nog härmed, utan ångfartygen fingo härigenom äfven betala större hamnpenningar och andra avgifter, som grunda sig på fartygens mättningsbevis, än segelfartygen. För att motväga dessa ökade utgifter fordrades en motsvarande fördel, och man ansåg en sådan blifva lemnad genom bestämmelsen att under vissa vilkor befrias från skyldigheten att taga lots. Den fördel som

Om anslag till
lots- och fyr-
inrättningen
m. m.
(Forts.)

genom denna bestämmelse kommer svenska fartyg till del, kommer emellertid äfven andra nationers fartyg till del. Men det är klart att segelfartygen deraf icke kunde draga lika stor fördel som ångfartygen, emedan de förra icke göra så många turer, men de hafva icke heller fått vidkännas högre afgifter till samma grad som ångfartygen.

Herr Rundbäck yttrade vidare att, med undantag af de i närheten af de större hamnarne, der en mer liflig sjöfart vore rådande, stationerade lotsarne, lotsarnes ställning i allmänhet icke var sådan som han önskade. Tyvärr hafva de för lotsverket tillgängliga medel på senare tider icke varit så särdeles stora. Emellertid är det lennadt i lotsstyrelsens hand att gifva lotsarne en lön uppgående till 600 kronor, och hafva de större inkomster af lotspenningarne, är det klart att icke dessa löner till hela sitt belopp utbetalas. Men i allmänhet tror jag, att der en större upppassningsskyldighet förefinnes, lotsarne kunna påräkna minst 600 kronor i årlig inkomst, och då lotstaxan dessutom blifvit höjd, hoppas jag, att deras ställning skall blifva bättre.

Herr Jöns Rundbäck: Jag är Herr Statsrådet mycket tacksam för de upplysningar han meddelat, men så vidt jag kunde förstå, framgår deraf ej att icke den fördel, dessa segelfartyg hafva, dock är dem till nackdel i jämförelse med ångfartygen. Ty om jag såsom exempel tager ett segelfartyg med omkring 30 eller 40 tons drägtighet, eller lika med de ångbåtars, som i allmänhet trafikera vestkusten, så är det klart, att när ångbåten, som gör ända till 100 resor om året, betalar lotsafgifter endast för fem resor, afgiften för detta fartyg blifver relativt betydligt mindre, särdeles då man tager i betraktande att ångfartyget har större inkomster af frakt än segelfartyget och har lättare att komma fram än detta, då deremot ett segelfartyg, som endast kan göra fem resor om året, får betala full lotsafgift och är således häraf mera tryckt än en ångbåt.

Beträffande höjandet af lotsafgiften för ångbåtar och segelfartyg, är det nog riktigt, hvad Herr Sjöministern derom nämnde, men man har genom den förordning, han anförde, endast stadgat, att den olikhet, som hittills varit rådande mellan ångbåtar och segelfartyg, skall upphöra, men denna likställighet blifver dock till nackdel för segelfartygen. Härtill får jag erinra, att jag sade icke att norska fartyg ställas lika med svenska fartyg, utan att det vore skäl att ett fartyg, som kommer från Norge till Sverige, behandlas på samma sätt i Sverige som i Norge. Om till exempel ett fartyg går från Göteborg till Bergen, behöfver det icke taga lots på norska kusten, men när det kommer från Bergen till Göteborg, är det tvunget att taga lots, så fort det kommer inom svenska skärgården. Det är detta som jag tycker icke är riktigt. För öfrigt skulle det vara angenämt, om man vid en annan riksdag finge reda på dessa lotsförhållanden, ty de äro sådana, att en rättelse bör ega rum.

Öfverläggningen förklarades slutad, hvarefter Utskottets hemställen bifölls.

Punkten 8.

Blef jemväl bifallen.

Punkten 9.

I anledning af Kongl. Maj:ts framställning derom, att, för den såsom öfningsfartyg nu begagnade korvetten Gefles ersättande med ett fullt tidsenligt, tillika för öfvande af flottans personal lämpligt fartyg, ett extra anslag till fartygsmateriel, motsvarande hvad ett dylikt fartyg beräknats kosta, eller 2,100,000 kronor, måtte beviljas och deraf anvisas 500,000 kronor att utgå under år 1879, hade Utskottet i förevarande punkt hemställt:

*Om anslag
till fartygs-
materiel.*

att berörda nådiga framställning icke måtte vinna Riksdagens bifall.

Enligt anteckning å utlåtandet var reservation mot nämnda hemställan inom Utskottet anmäld af Herrar *C. Ekman*, Grefve *C. Beck-Friis*, *L. Nordenfelt*, Grefve *S. Lagerberg* och *C. F. af Geijerstam*.

Sedan föredragning skett af Utskottets förslag, yttrade:

Chefen för Kongl. Sjöförvarsdepartementet Herr Statsrådet Friherre von Otter: Herr vice Talman! Mine Herrar! De skäl Stats-Utskottet anfört för sitt tillstyrkande om afslag å Kongl. Maj:ts förevarande nådiga framställning grunda sig hufvudsakligen på Utskottets åsigt, att den nuvarande ekonomiska ställningen fordrar, det detta anslag icke af Riksdagen beviljas. Utskottet säger nemligen, att då här endast är fråga »om påbörjande af ett byggnadsföretag, hvilket, i händelse vid en kommande riksdag tillgångarna blifva mera rikliga, då kan, till arbetets fortskyndande, med vida större anslag än det nu för år 1879 äskade tillgodoses», anser Utskottet »ett uppskof ej böra medföra någon synnerlig olägenhet.»

Om den ekonomiska ställningen under de närmaste åren kunde beräknas skola blifva sådana, att de anslag, som då kunna komma att lemnas till fartygsmateriel, i någon väsentligare mån komme att öfverstiga denna halfva million, som nu af Kongl. Maj:t blifvit begärd, skulle jag visserligen icke finna någon särdeles stor skada vara förenad med ett uppskof. Men då skäl icke saknas för det antagande, att den ekonomiska ställningen under de närmaste åren

Om anslag
till fartygs-
materiel.
(Forts.)

icke kommer att blifva något väsentligt bättre än den nuvarande, förefaller det mig som skulle det vara af särdeles stor vigt, att anslaget redan i år beviljades, på det att arbetsföretaget må kunna påbörjas.

Af mitt förra yttrande i dag angående officerscorpsens tillökning framgick, att det antal officerare, jag ansåg erforderligt för att kunna fylla de minsta åligganden som tillhöra denna corps, måste vara så stort som det af mig beräknade, just derföre att under nuvarande förhållanden användes en del materiel, som icke är så tidsenlig och duglig, som den borde vara; men om vi få tillökning af kraftigare och bättre materiel, i ersättning för den mindre tidsenliga, blifver det föreslagna antalet officerare tillräckligare. Under sistnämnda förutsättning är det ock jag ansett officerarnes antal för närmaste framtiden kunna inskränkas till 200.

Men om det sålunda, för att flottan på ett någorlunda tillfredsställande sätt skall kunna fylla sitt ändamål, är nödvändigt att anskaffa ny materiel i stället för den nuvarande föråldrade och mindre tidsenliga, så är ju gifvet, att för detta ändamål erfordras icke obetydligt större anslag än en half million, såsom här blifvit ifrågasatt. Då emellertid Kongl. Maj:t för i fråga varande öfningsfartyg för år 1879 äskat endast en half million kronor, lärer väl deraf framgå att för fartygets färdigbyggande erfordras åtminstone fyra år. Skulle man nu på ett år uppskjuta påbörjandet af fartygsbyggnaden, skulle detta uppskof visserligen under de följande åren icke betinga mera än 200,000 à 300,000 kronors förhöjning i det nu begärda beloppet. Men af skäl, som jag förut antydt, eller att vi under den närmaste framtiden förutom detta fartyg behöfva åtskillig annan ny materiel, kan man icke förvänta, att anslagsbehovet för fartygsmateriel under de närmaste åren skall blifva mindre än hvad under de senare åren — med undantag af i fjor — för detta ändamål beviljats, eller 1,700,000 kronor.

Om således ingen säkerhet finnes att penningetillgången under de närmaste åren skall blifva rikligare än den nu är, men deremot 500,000 kronor säkerligen icke under kommande år skola anses för samma ändamål tillräckliga, så hemställer jag, det Kammaren måtte bifalla hvad Kongl. Maj:t här föreslagit.

Herr Sundin: Herr vice Talman! Mine Herrar! Då Utskottet anfört, att den nu varande ekonomiska ställningen gör det mer än sannolikt, att statsinkomsterna för den närmaste framtiden komma att nedgå, och att detta med nödvändighet manar till inskränkning i utgifterna, har jag för min del ingenting att deremot anföra, men jag tror verkligen, att man icke med skäl kan påstå, att icke regeringen just med afseende på den ekonomiska ställningen tagit i betraktande nödvändigheten af inskränkning i utgifterna i ifrågavarande punkt. Då man föreslagit, att ett nytt fartyg skall anskaffas, som kostar 2,100,000 kronor, och man endast har begärt 500,000

kronor för nästkommande år till detta, synes det mig verkligen som man gått så långt i att inskränka sina pretentioner, som det är möjligt.

Då jag jemför detta belopp med de anslagssummor, som beviljats på extra stat under de senare 5 eller 6 åren, finner jag det samma inskränkt till ett minimum. Jag tror att regeringen i detta afseende redan iakttagit den inskränkning som behovet kräfver; men då Utskottet tillika yttrar, att »ett uppskof med anslaget beviljande ej bör kunna medföra någon synnerlig olägenhet», vill jag för min del förklara, att jag i detta afseende är af helt och hållet olika mening med Utskottet. Jag tror, att ett bifall till Utskottets förslag skulle komma att medföra en ganska väsentlig olägenhet, synnerligast derigenom, att verksamheten på våra varf afbrytes på ett betänkligt sätt. Man blefve nemligen tvungen att afskeda en del jernarbetare, som det icke är lätt att återfå ett annat år. Jag tror därför, att Utskottet misstagit sig i denna del af sin motivering. Då den ekonomiska ställningen emellertid nu säges vara sådan, att man icke ens kan bevilja dessa 500,000 kronor, vill jag således icke framställa något bestämdt yrkande, men jag har ansett mig böra nedlägga min reservation mot den motivering Utskottet anfört för sitt afslag.

Om anslag
till fartygs-
materiel.
(Forts.)

Herr Adlersparre: Ehuru jag instämmer med flottans militära och tekniska byråer, att Kongl. Maj:t i främsta rummet bort begära anslag för byggande af ett pansarfartyg af den cert, byråerna föreslagit, anser jag dock detta öfningsfartyg vara ett godt val och att flottan skulle hafva mycken nytta af detta fartyg, om det erhöles. Det är visserligen icke med sin nakna, opansrade sida något *stridsdugligt* fartyg i sträng bemärkelse, men det blefve i sitt slag ett utmärkt och fullt tidsenligt fartyg, ett fartyg, på hvilket svenska flaggan med heder skulle blåsa. Äfven sådana fartyg behöfva vi. Äfven vi måste visa vår flagga på främmande haf och på ett värdigt sätt upprätthålla dess anseende. Öfningsfartyg hafva vi visserligen; men större delen är af föråldrad modell och motsvarar icke tidens fordringar. Det nu föreslagna skulle deremot blifva utmärkt för sitt ändamål.

Jag inser, lika med den nästföregående talaren, att det här tjenar till intet att yrka afslag å den föredragna punkten; men jag vill dock förklara, att, om det blir votering, jag kommer att rösta för bifall till Kongl. Maj:ts förslag.

Herr Hörnfeldt: De hufvudsakligaste skälen, som föranledt Utskottet att afstyrka bifall till Kongl. Maj:ts proposition, äro antydna i Utskottets motivering, och jag behöfver således icke upprepa dem; men det förefaller mig dessutom klart, att, då Kongl. Maj:t icke äskat större summa för ifrågavarande ändamål för år 1879 än 500,000 kronor, samt fartyget, om en lika stor summa dertill an-

Om anslag
till fartygs-
materiel.

(Forts.)

vändes under de följande åren, icke förr än efter 4 år skulle blifva färdigt, Utskottet, med fast afseende tillika å de närvarande brydsamma finansiella förhållandena, icke kunnat komma till annat resultat än det nu gjort.

Herr Statsrådet och Chefen för Sjöförsvarsdepartementet har visserligen yttrat, att han för sin del ansåg det vara så mycket mera skäl att nu lemna 500,000 kronor för detta ändamål, som det vore antagligt, att den finansiella ställningen under de närmast följande åren icke skulle blifva bättre än den nu är. Detta skäl kan jag icke acceptera, emedan, om de finansiella förhållandena under de nästföljande åren blifva enahanda som nu, vi temligen säkert äfven då skola afslå ett sådant förslag som det här i fråga varande, samt invänta bättre tider, då man har bättre tillgångar för åstadkommande af ett sådant fartyg som nu blifvit ifrågasatt.

En annan talare, på karlskronabänken, trodde det vara oklokt att nu afslå Kongl. Maj:ts förslag, emedan arbetena å kronans varf derigenom skulle under kommande året om icke afstanna, så dock i betydlig mån inskränkas. Jag ber likväl få fästa denne talares uppmärksamhet derpå, att, äfven om detta anslag nu icke beviljas, vi likväl hafva för år 1879 på ordinarie stat anslagit ett belopp af 1,780,000 kronor för byggande af krigsfartyg, hvilket belopp väl bör kunna användas så, att arbetarne å varfven ej skola behöfva afskedas. Att öfningsfartyg behöfvas vill jag för öfrigt icke bestrida, men kan hända torde inom vår flotta redan nu något fartyg finnas, som kan till sådant ändamål användas, så att detta anslag nu icke behöfver speciellt beviljas.

Dessa äro, i korthet anförda, de skäl, som förmått Utskottet att afstyrka Kongl. Maj:ts förslag; och jag tror, att om man i någon punkt kan pruta, man kan göra det här. Jag anhåller således om bifall till Utskottets förslag.

Grefve Björnstjerna: Jag skall bedja att få börja der den siste talaren slutade. Han ansåg, att man, då penningställningen för närvarande icke var lycklig, borde till ett annat år uppskjuta byggandet af här ifrågasatta fartyg; man kunde då, sade han, i fall ställningen förbättrats, anslå ett högre belopp för ändamålet och såmedelst ändå få fartyget färdigt lika snart, som man nu tänkte sig. Jag vill emellertid fästa talarens uppmärksamhet derå, att man säkerligen icke någon annan tid kan få de materialier, som erfordras för fartygets byggande, för så godt pris som nu, att det således skulle innebära en misshushållning att till en annan tid uppskjuta den nu ifrågeställda fartygsbyggnaden. Kunde svenska flottan vara hjälpt med att endast *ett* enda fartyg byggdes, och man tillika visste, att detta genom beviljande af högre anslag nästa år kunde blifva lika hastigt färdigt, som om det nu påbörjades, ja, då kunde anslags beviljande för ändamålet visserligen uppskjutas; men då vi väl äro ense derom, att *ett* enda nytt fartyg icke är för flottan tillräckligt,

utan att nybyggnad af fartyg måste år för år pågå, samt således nya anslag hvarje år erfordras, torde ett uppskof med beviljande af detta anslag icke vara utan olägenhet. Säkert är, att om summan nu beviljas, hafva vi nästa år fartyget till en femtedel färdigt, och detta till billigt pris.

Det var en tid — för jemnt 89 år sedan — då den svenska flottan befann sig i ett helt olika skick mot nu. Då utgick vår flotta 21 lineskepp och 15 fregatter stark; den kunde då mäta sig med den ryska och tillkämpade sig äfven då de lagrar, vi alla med stolthet minnas. Sedan dess har förhållandet betydligt förändrats, icke så mycket i följd deraf, att Sverige blifvit svagare, som därför att dess motståndare blifvit starkare. En ljusning visar sig dock nu åter. Pansarbrytande fartyg ansågos intill helt nyligen vara ensamt krigsdugliga. De kosta ofantligt mycket. Under sådant förhållande var kriget på sjön endast en penningefråga: den, som hade bästa tillgång på penningar, var herre på hafvet. Nu deremot har förhållandet lyckligtvis för de svagare staterna åter igen förändrat sig ganska betydligt. Torpedokriget har kommit till heders; vi hafva sett, huruledes under det sista rysk-turkiska kriget den fruktansvärda turkiska flottan icke kunde uträtta någonting, medan deremot de ryska torpedos tillfogade den betydlig skada. Torpedon kostar jämförelsevis litet. Det har således åter blifvit möjligt för oss att på hafvet möta en öfverlägsen fiende. Men om detta nyaste vapen skall kunna skötas, måste man hafva fullt duglige officerare, icke endast sådane, som utan öfning spatsera omkring på Stockholms eller Karlskrona varf. Torpedokriget fordrar den största sjömansskicklighet och mod. Må man därför tillse, att befålet erhåller en sådan öfning, som fordras för att rätt kunna sköta detta fruktansvärda vapen. Det är därför solklart, att vi böra skaffa oss öfningsfartyg i tillräckligt antal, och härom är nu frågan.

Härtill kommer att detta fartyg, såsom herr Adlersparre upplyste, är i sitt slag utmärkt och skulle troligen, derest det blir förse-
det med pansarbrytande kanoner, kunna upptaga striden till och med med pansarfartyg. Man har under sista kriget sett huru ett ryskt för detta handelsångfartyg, utrustadt till krigsbruk, med fördel upptagit striden med ett turkiskt pansarskepp. Det ryska fartyget hade visserligen icke pansarbrytande kanon, kunde följaktligen icke göra sin fiende stor skada, men genom sina snabba rörelser uppehöll det striden länge och tycktes snarare än turken gå såsom segrare ur striden.

Vid sådant förhållande synes det mig vara särdeles oklokt att nu afslå Kongl. Maj:ts förslag, detta så mycket mer som vi veta att det ena af våra öfningsfartyg är gammalt och så godt som utdömdt. Det torde då icke vara skäl att visa detta på främmande farvatten, ännu mindre att stoppa det fullt med unge officerare, med fara att låta dem med fartyget gå till botten. Det är landets skyldighet att gifva flottan nödigt befäl, det är vår skyl-

*Om anslag
till fartygs-
materiel.
(Forts.)*

*Om anslag
till fartygs-
materiel.
(Forts.)*

dighet att skaffa detta befäl öfning, det är slutligen allas vår skyldighet att tillse att vårt sjöförsvär ordnas i full öfverensstämmelse med våra tillgångar. Jag ber att få fästa Kammarens uppmärksamhet på att den politiska horisonten för närvarande är ganska brydsam. Skola vi kunna hoppas att bibehålla vår neutralitet under ett möjligen snart utbrytande krig, då är icke lämpligt att nu säga: »vi äro hjälplösa, vi hafva så ondt om penningar att vi afbryta allt vidare arbete på vår flotta.» Jag känner icke något annat land på jorden, som så skulle göra. Jag har här i min hand den senaste norska budgeten, hvaraf synes att Stortinget beviljat 700,000 kronor för krigsfartygs byggande. Jag förmodar att våra statsaffärer icke äro sämre än normännens. Om de kunde anslå 700,000 kronor till nybyggnad af krigsfartyg, böra vi kunna anslå 500,000 kronor för samma ändamål. Jag kunde genomgå andra sjöfartsidkande länders budget och visa att icke någon annan nation, som eger en flotta till sina kusters försvar, handlar så som Utskottet här tillstyrker oss att göra. Jag förbigår emellertid detta och tror att hvad jag anfört från Norge är i detta fall tillräckligt. Så stora besparingar äro redan gjorda på den blifvande budgeten att äfven den sparsammaste borde kunna vara med om att bevilja nu i fråga varande 500,000 kronor. Slutligen tillåter jag mig säga att det är ett besynnerligt sätt hvarpå denna Kammare i vissa fall går till väga. Landet har en centralfästning; vi hafva nyligen afslagit uppförandet af ett sjukhus för dess garnison. Landet har ett ganska dyrbart artilleriregemente; vi hafva nyligen nekat anslag till ett skjutfält för detta regemente. Nu tyckes det som vi äro färdige att säga: vi vilja väl hafva en flotta, men vi vilja icke skaffa öfningfartyg för våra sjöofficerare. Mig förefaller ett sådant tillvägagående vara oklokt.

Jag yrkar därför afslag å Utskottets förslag och bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

Häruti instämde Herr *Schultz*.

Herr E. G. Boström: Lika med den föregående talaren ber äfven jag få fortsätta der den siste talaren slöt. Jag skall upptaga några af hans yttranden och göra några erinringar dervid. Han började med att säga, att det vore särdeles oklokt att uppskjuta byggandet af krigsfartyg nu då materialier voro så billiga. Då, såsom man vet, Kongl. Maj:t vid 1876 års riksdag, då prisförhållandena i allmänhet stälde sig högre än nu, beräknade kostnaden för ett öfningfartyg till 1,700,000 kronor, så synes det mig underligt att Kongl. Maj:t nu, då prisen på materialier och arbete fallit, icke desto mindre beräknar ett dylikt fartyg kosta 2,100,000 kronor. Antingen måste sedan dess något hafva stigit i pris eller också äro beräkningarne origtiga.

Vidare talade Herr Grefven om den lyckliga tid då Sverige egde

en mängd lineskepp och fregatter. Men på den tiden var Sverige en stormakt. Den tiden är icke mer, och därför torde nu vara bäst att vi »rätta munnen efter matsäcken», som ordspråket säger.

Det var en tid derefter, fortsatte herr grefven, då endast de pansarbrytande kanonerna hade något värde till sjös, och då sjöförsvaret endast var en penningefråga. Ja, ganska riktigt, men man kan säga att förhållandet är detsamma ännu.

Herr grefven deremot fann förhållandena nu vara mycket olika mot förr, och anförde som bevis härför att under nyss slutade krig ryska torpedos många gånger förstört turkiska krigsfartyg. Jag ber att få fullständiga dessa uppgifter. Turkarne hade en stor flotta i Donau och Svarta hafvet, hvarföre den mindre ryska flottan icke vågade sig ut från sina hamnar. Det var blott med hyrda privatbåtar, som bestyckades för tillfället, som ryssarne smögo sig på den turkiska flottan och lyckades med från dessa fartyg utsända minbåtar förstöra ett och annat fartyg. Om man skall våga häraf draga någon slutledning, så vore det den att vi icke böra vidare bygga nya krigsfartyg utan hjälpa oss med att hyra sådana för tillfället.

Herr grefven yttrade vidare att det vore nödvändigt att öfva våra sjöofficerare.

Det är just det, som tydligt framhållits under den nyss slutade diskussionen, att hvad som i främsta rummet behöfs är öfning för officerarne; och det är på den grund man icke velat öka deras antal. Det är således fullkomligt riktigt hvad grefve Björnstjerna sagt, att man i allra första rummet bör vara angelägen om att skaffa sig ett väl öfvadt befäl. Men härför behöfs, säger den ärade talaren, öfningsfartyg.

Vi sakna dock ej öfningsfartyg och för öfrigt tillåter jag mig erinra, att det stridssätt, som under det rysk-turkiska kriget gjort det möjligt för den svagare ryska marinen att tillfoga den turkiska förluster varit genom minor, hvarpå således den svagare hufvudsakligen har att bygga. Men för öfning uti minförsvaret erfordras ingalunda i främsta rummet sådana öfningsfartyg som det nu föreslagna.

Hvad nu angår sjelfva saken, så kan jag för min del icke rösta för det omhandlade, af Stats-Utskottet äfven afstyrkta anslaget. Då Kongl. Majt år 1876 framlade den stora planen till flottans nybyggnader, uppgafs behofvet af öfningsfartyg till fem, hvaraf fyra redan voro befintliga och det femte skulle blifva färdigt i år. Derefter skulle icke något öfningsfartyg behövas förrän år 1884.

Den gamla korvetten Gefle skulle således vara den första som enligt planen skulle ersätta ett bland de fyra äldsta utrangerade. Men som bekant förbyggdes denna korvett för några år sedan och har derefter icke gjort mera än tre resor, och således är det alldeles icke så gifvet, att fartyget ännu behöfver ersättas af ett nytt. Åtminstone befans detta icke vara nödvändigt år 1876. Hvad som

Om anslag
till fartygs-
materiel.

(Forts.)

härvid dessutom förefaller anmärkningsvärdt är att Kongl. Maj:t icke, såsom eljest alltid brukar vara fallet vid fråga om utstrangerande af örlogsfartyg, framlagt något besigtningssinstrument, som visar att en sådan åtgärd är nödvändig.

Jag yrkar bifall till Stats-Utskottets förslag.

Herr Per Nilsson i Espö: När Väg- och Vattenbyggnadsstyrelsen hos Kongl. Maj:t begärde att få sitt årliga anslag till mindre hamnanläggningar, strömrensningar o. d. för en gång förhöjdt med 40,000 kronor, så erkände regeringen till fullo nyttan och behovet af denna tillökning, men ville på grund af den närvarande tryckta ekonomiska ställningen i landet icke göra någon proposition i ämnet till Riksdagen. Att nu Stats-Utskottet, då det gäller ett anslag af 2,100,000 kronor, hvaraf 500,000 kronor skulle utgå nästkommande år, begagnat samma skäl, nemligen den dåliga penningställningen, för sitt afstyrkande af detta anslag bör väl således icke förundra någon.

Ett par talare hafva framhållit behovet af detta byggnadsanslag på det man icke måtte blifva tvungen att afskeda en stor del af den handtverkspersonal, som nu arbetar på flottans varf. Någon fara härför torde väl dock icke förefinnas, då ju regeringen just för byggnader för flottans räkninng har att förfoga öfver ett årligt anslag af öfver 1 million kronor. Detta skäl för bifall till det begärda anslaget anser jag således vara utan all betydighet.

Jag yrkar bifall till Stats-Utskottets förslag.

Herr Liss Olof Larsson: Äfven jag yrkar bifall till Stats-Utskottets föreliggande hemställan och afslag af den Kongl. propositionen. Jag har biträdt Utskottets beslut hufvudsakligen på grund af ekonomiska skäl äfvensom af farhågan att vid statsregleringens uppgörande icke få densamma att gå ihop.

Nu vill jag emellertid fästa uppmärksamheten på ett skäl, som framhållits af en talare, som yrkat bifall till Kongl. Maj:ts proposition, hvilket skäl dock enligt min tanke tvärt om talar mot densamma. Den ärade talaren, som är en fackman, förklarade nemligen att det ifrågasatta fartyget icke skulle blifva dugligt för krigsbruk, men att man i alla fall borde anslå penningar till dess byggande, emedan det blifver till nytta såsom öfningsfartyg för officerare. Jag har dock föreställt mig att, om man vill hafva en örlogsflootta, man också måste bygga fartygen så, att de blifva dugliga till krigsbruk, och att öfva flottans officerare på ett fartyg, som inte duger till strid, kan jag ej tänka mig annat än såsom alldeles ändamålsöst. Det vore ungefär detsamma som att sätta artillerister på hyrkuskvagnar för att låta dem lära sig att köra.

Såsom skäl för anslaget beviljande har bland annat framhållits nödvändigheten att kunna sysselsätta de vid kronans varf befintliga arbetarne. Men, såsom redan blifvit påpekadt, har ju regeringen redan

att på ordinarie stat förfoga öfver 1 million kronor för fartygs byg-
gande och således tillfälle att bereda sina arbetare sysselsättning;
och detta så mycket lättare som priset på så väl arbetskraft som
materiel för närvarande står särdeles lågt. Det är jemväl ur den
synpunkten som jag yrkar bifall till Stats-Utskottets afstyrkande
hemställan.

*Om anslag
till fartygs-
materiel.*

(Forts.)

Herr Grefve Björnstjerna: Blott några ord till svar på Herr
Boströms anförande. Jag är ganska tacksam för den upplysning,
han lemnade, att Sverige var en stormakt på Gustaf den 3:djes tid.
Detta har tills dato varit mig obekant. För min del trodde jag
att vid den tidsperiod, hvarom nyss var fråga, d. v. s. efter frihetstid-
en med dess inre slitningar, Sverige inom det europeiska statskric-
ket uppskattades nära nog lika med noll. Säkert är, att Sverige
med Finland då betydde långt mindre i Europa än Skandinavien nu.

Den ärade talaren ordade äfven åtskilligt om den ryska flotta
i Svarta hafvet. Men, mine Herrar, der finnes ingen rysk
flotta i Svarta hafvet, och anledningen dertill är helt enkelt den att en-
ligt 1856 års traktat Ryssland icke fick hålla ett enda krigsfartyg
i nämnda haf. Der fans vid krigets utbrott en eller annan kan-
onbåt under benämning postfartyg, men inga större örlogsfartyg.
Jag vet det emedan jag sjelf för några år sedan varit på Krim och
då besåg dervarande ryska arsenalen. Vid krigets utbrott nödgades
ryska styrelsen att utrusta befintliga avisoångare och i öfrigt till
krigsbruk aptera förhyrda privata handelsångare. Att med dylika
fartyg våga en öppen kamp med fienden var ogörligt, men dessa
små fartyg hafva dock gjort sin sak på ett utmärkt sätt. Man har
t. ex. utgått från Sebastopol, passerat tvärt öfver Svarta hafvet
nattetid och öfverraskat samt sprängt i luften turkiska pansarfartyg.
För att utföra sådant fordras utom det största mod äfven den största
sjömannaskicklighet *och denna* kan endast vinnas genom öfning. Så-
ledes: utan lämpliga fartyg kan ingen öfning vinnas, utan öfning
intet sjöförsvär.

Talaren gjorde vidare den anmärkningen, att det öfningsfartyg,
hvarom nu är fråga, upptages till betydligt högre kostnad än hvad
som år 1876 beräknades för ett dylikt. Men han glömde att bevisa
att det nu ifrågasatta fartyget är lika med det som år 1876 före-
slogs. Är det nu ifrågasatta solidare, kraftigare och större än det
1876 tillämnade, är det tydligt att det äfven skall blifva dyrare.
Den satsen står emellertid fast, att man för närvarande kan köpa
materialerna mycket billigare än eljest samt att det således vore
misshushållning att uppskjuta byggandet af detta öfningsfartyg, som
Stats-Utskottet sjelft erkänner vara nödvändigt. Utskottet har nem-
ligen icke — såsom en annan talare sade — i anslagsväg strukit
1,200,000 kronor genom att afslå Kongl. Maj:ts proposition i före-
liggande punkt, utan erkännande behofvet har det endast ansett att
den knappa penningetillgången ej nu tillåter Riksdagen att bevilja

*Om anslag
till fartygs-
materiel.*

(Forts.)

medel till påbörjande af i fråga varande fartyg. Då Utskottet sjelft antyder att man ett kommande år kan lemna ett större anslag och fartyget således ändå färdigbyggas inom den afsedda tiden, måste detta enligt mitt förmenande vara orätt, enär det alltid blir miss-hushållning att vägra medel till ett såsom nödvändigt erkänt företag, då priset på materialier och arbetskraft står så ovanligt *lågt* som nu. Det synes mig dessutom nedsättande för vår statskredit att säga, det vi ej hafva råd att fortsätta byggandet af örlogsfartyg, då hvarje annan sjöfartsidkande nation i världen bygger sådana.

Till slut några ord till svar åt den värde representanten från Dalarne, som upptog och till sin fördel begagnade Herr Adlersparres yttrande att i fråga varande öfningsfartyg icke skulle vara användbart till krigsbruk. Jag behöfver knappast erinra att för närvarande en strid pågår inom sjövapnet, antingen man för sjöförsvaret bör hafva bepansrade fartyg, hvilkas fart ej kan vara rätt stor, eller om det icke vore lämpligare att hafva snabbgående fartyg utan pansar, men med pansarbrytande kanoner. Jag är ej fackman och vill ej afgifva något omdöme om det ena eller andra systemets företräde, men tillåter mig anmärka, att, som det nu påtänkta fartyget är afsedt att blifva en s. k. blockadbrytare, d. v. s. ett fartyg med största möjliga fart samt beväpnadt med pansarbrytande kanoner, så är detsamma åtminstone enligt en stor del fackmäns åsigt verkligen ett fullt krigsdugligt fartyg.

Jag fortsätter mitt yrkande på bifall till Kongl Maj:ts proposition.

Herr Key: En talare midt emot och flere med honom hafva fäst uppmärksamheten derpå att det finnes ett ordinarie anslag af mera än en million till krigsfartygs byggande och reparationer. Vidare har Herr Boström påpekat att korvetten Gefle icke lär vara i så oförbättringligt skick, att detta fartyg icke ännu i några år kan till öfningsfartyg användas, och detsamma har äfven jag hört. Men då nu talas om huru ytterst nödvändigt det är att anslå medel till ett nytt öfningsfartyg, så resonnera de herrar, som tala för det begärda anslaget, alldeles så som om det icke finnes något annat fartyg än »Gefle», på hvilket vår flottas befäl och manskap kunde öfvas, ehuru blott för en stund sedan samme talare yrkade på tillökning af flottans befäl, på det att vi måtte kunna använda de fartyg vi redan ega. Jag ber emellertid att få bestrida att vi icke skulle ega några öfningsfartyg utom Gefle. Utom denna korvett ega vi korvetten Balder, som är vida yngre, äfvensom fregatten Vanadis, båda använda och användbara. Jag vill icke heller tala om våra 4 monitorer, icke heller om våra 10 pansarbåtar, ehuru åtskilliga af dem varit ute på öfningsexpeditioner. Jag vill icke heller beräkna de seglande fartygen, korvetter och briggar, ehuru äfven flera af dem varit årligen använda till öfningsexpeditioner. Jag vill endast påminna om en annan art af fartyg som vi ega, nemligen den af

»Blendas» cert. Det torde icke vara Herrarne obekant att Blenda nära ett helt år legat vid Konstantinopel; får man icke anse att manskapet å detta fartyg haft öfning under tiden? Jag vill vidare erinra, att icke mindre än 7 fartyg af Blendas cert antingen äro under loppet af 1877 färdigbyggda eller för närvarande under byggnad. Hafva vi icke der öfningsfartyg? — Jag ber få erinra, att den splitternya korvetten »Saga» är under utrustning till sin första expedition; hafva vi icke här ett ytterligare öfningsfartyg?

Mot påståendet att kronans verkstäder icke skulle hafva att göra, om icke detta anslag beviljades, vill jag erinra, att af dessa fartyg af Blendas cert: Disa, Urd, Verdandi, Skuld, Skäggald, Rota och Skagul, af hvilka de fem sistnämnda ännu icke äro färdiga, endast två, nemligen Verdandi och Skuld, byggas vid kronans varf, men deremot tre, Rota, Skäggald och Skagul, vid Bergsunds mekaniska verkstad. Deraf synes ju, att statens egna verkstäder icke förslå till de arbeten som nu pågå, utan att det måste arbetas samtidigt på en enskild verkstad.

Vill man förneka att Blenda är ett öfningsfartyg, ja, då är ju i viss mån hela dess expedition till Konstantinopel och Medelhafvet förfelad, men om man icke förnekar denna öfningsexpeditionens nytta, och om man så besinnar att vi med detta års utgång ega sju stycken fartyg till af Blendas cert, hafva vi icke då öfningsfartyg?

Jag vågar tro att, med dessa fakta för ögonen, det icke lider tvifvel att vi kunna uppskjuta med byggande af det nu ifrågasatta fartyget och hellre anslå medel till bestyckning och artillerimateriel för de fartyg som redan äro byggda eller i år blifva fullbordade. Det är icke, märken väl, mine Herrar, fråga om att nedsätta det *ordinarie* anslaget — derom har aldrig varit tal — utan frågan är att under tider af finansielt betryck uppskjuta beviljande af ett extra *ordinarie* anslag ett eller annat år. Jag tror att Stats-Utskottet varit fullkomligt i sin goda rätt, då det föreslagit Riksdagen att för denna gång indraga detta extra anslag och i stället bevilja hela det begärda beloppet till artillerimaterielen. Jag yrkar bifall till Utskottets förslag.

Herr C. G. Boström: Blott ett par ord. Det är visserligen sant, såsom greve Björnstjerna erinrat, att Sverige ej var stormakt på Gustaf III:s tid, och när man läser rubrikerna uti vår historia, vår stormaktstid slutade med Carl XII; men det är lika säkert, att Gustaf III gjorde en ansats för att Sverige åter skulle uppträda som stormakt.

Grefve Björnstjerna yttrade vidare, att Ryssland icke kunde hålla någon flotta på Svarta hafvet emedan Parisertraktaten skulle förhindra det. Det är också sant, men jag trodde, att Grefven äfven visste, att denna traktat upphört att gälla effektivt och att Ryssland verkligen länge haft ett marinestablissemang vid Svarta hafvet.

*Om anslag
till fartygs-
materiel.*

(Forts.)

Om anslag
till fartygs-
materiel.
(Forts.)

I öfrigt kan jag icke inse att det behöfs så synnerligt stor skicklighet för att från Sebastopol tvärs öfver öppna hafvet sätta kurs på Batum, men deremot torde det erfordras mycken duglighet och mod för att med minbåtar anfalla och söka spränga ett fartyg i luften, och deri torde flottans personal hos oss behöfva mest öfva sig.

Herr Sundin: Jag skall endast anhålla att få bemöta en oriktig uppgift, som här i Kammaren är lemnad af åtskilliga talare, den nemligen att för närvarande skulle finnas ett anslag af öfver en million kronor å ordinarie stat för nybyggnad af fartyg. Detta är likväl icke händelsen. Detta anslag är afsedt till flottans *underhåll* och nybyggnad. Det gamla anslaget å ordinarie stat till nybyggnad utgjorde 162,000 kronor, men sammanslogs redan år 1871 med underhållsanslaget. — Det i fråga varande anslaget utgår nu till underhåll af hus och byggnader m. m. samt reparation af den flotta, som vi ega, men ingalunda till byggnad af nya fartyg.

Herr Key yttrade, att, då två kanonbåtar af Blendas cert, till hvilka medel redan äro anslagna, äro under byggnad på Karlskronas varf, deraf skulle följa att inga olägenheter kunde uppstå, derest nu ifrågasatta anslag icke komme att beviljas. Jag ber dock att få fästa Herr Keys uppmärksamhet derpå, att detta anslag skulle komma att utgå under år 1879 och att de båda kanonbåtarna byggas 1878. Således skulle, derest det af Kongl. Maj:t äskade anslaget icke anvisades, den arbetsstyrka, som användes för byggandet af kanonbåtarna 1878, behöfva afskedas under år 1879. Det är derför som jag påstått att ett uppskof med beviljandet af i fråga varande extra anslag skulle komma att förorsaka olägenheter på varfvet i Karlskrona.

Sedan numera några talare yrkat bifall till Kongl. Maj:ts proposition och afslag å Utskottets hemställan, skall jag be att få förena mig med dessa.

Öfverläggningen förklarades slutad. Herr Talmannen gaf propositioner, i öfverensstämmelse med de gjorda yrkandena, dels på bifall till Utskottets hemställan och dels på afslag å samma hemställan och bifall i stället till Kongl. Maj:ts i fråga varande proposition; och fann Herr Talmannen svaren hafva utfallit med öfvervägande ja för den förra meningen. Som votering likväl begärdes, skedde uppsättning, justering och anslag af en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller hvad Stats-Utskottet hemställt i 9:de punkten af utlåtandet N:o 8,

röstas Ja;

Den, det ej vill,

röstas Nej;

Vinner Nej, har Kammaren, med afslag å Utskottets hemställen, bifallit Kongl. Maj:ts i fråga varande proposition.

Voteringen, i vaulig ordning verkställd, visade 109 ja mot 44 nej; i följd hvaraf Kammaren bifallit Utskottets hemställen.

Uti *punkten 10* hade Utskottet föreslagit:

att Riksdagen måtte till artillerimateriel anvisa det af Kongl. Maj:t i sådant hänseende äskade belopp, 900,000 kronor, att såsom extra anslag för år 1879 utgå. *Om anslag till artillerimateriel.*

Efter föredragningen af detta förslag anförde:

Herr Hedin: Herr Talman! Jag har naturligtvis ingenting att invända mot Stats-Utskottets tillstyrkande af bifall till Kongl. Maj:ts förslag och kommer således icke att framställa annat yrkande än det om bifall till hvad Stats-Utskottet tillstyrkt, men jag anser mig icke böra försumma detta tillfälle att något relevera ett faktum i en serie af högst märkliga omständigheter. Stats-Utskottet har nemligen i förevarande betänkande upplyst om ett mycket intressant förhållande. Man erfor att Kongl. Maj:t, enligt bref af den 15 sistlidne Februari, samma dag icke blott fastställt förslagsritningar till kanoner enligt det system som kallas 1870 års franska modell, utan äfven föreskrifvit att detta system skall tillämpas å redan förut bestämda men ännu icke färdiga kanoner och projektiler.

Jag tillåter mig, Herr Talman, att återföra i edert minne att 1876 års statsrevisorer förklarade sig hafva funnit det anmärkningsvärdt att vårt sjöförsvär ännu qvarstod vid det af vårt landtförsvär, liksom af holländska och danska regeringarna vid deras beställningar i Sverige, öfvergifna så kallade 1864 års franska system för kanontillverkningen. Statsrevisorerne framstälde yrkande derom att all tillverkning efter 1864 års modell måtte upphöra, samt att man borde öfvergå till 1870 års franska modell för tillverkning af kanoner och projektiler.

Stats-Utskottet vid 1877 års riksdag föreslog visserligen nedläggning till hälften af det af Kongl. Maj:t för tillverkning af artillerimateriel för flottan äskade anslag, men hemstälde tillika att revisorernes anmärkning icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda. Då detta ärende förekom till behandling i denna Kammar, påstod en talare icke blott att revisorerne voro oförmögne att i detta fall hafva ett grundadt omdöme, utan bestred också deras grundlagsenliga befogenhet att framställa en anmärkning af sådan beskaffenhet. Emellertid och trots detta fick 1876 års statsrevision så mycket indirekt och visserligen något försenadt erkännande från denna Kammares sida, att Stats-Utskottets hemställen i nämnda del blef till Utskottet återförvisad.

Om anslag
till artilleri-
materiel.
(Forts.)

Då frågan från Stats-Utskottet återkom med begäran att Kam-
maren måtte fatta beslut, efter som Första Kammaren redan bifallit
Stats-Utskottets hemställan, så tillät sig en ledamot af denna Kam-
mare att yrka att Kammaren måtte fatta det beslut, att Kammaren
läte vid Stats-Utskottets första hemställan bero, därför att Kam-
maren genom sitt beslut att till hälften nedsätta det af Kongl.
Maj:t äskade anslaget till artillerimateriel redan erkänt vigten af
revisorernes anmärkning. Detta förslag till beslut bestreds dock af
åtskillige talare, hvilka ansågo det vara något vågadt af Kammaren
att inlåta sig på tolkning af mening och afsigten med dess eget
beslut om återremiss. Emellertid fattades Kammarens beslut på sätt
föreslaget blifvit, det vill säga att Kammaren lät vid Stats-Utskot-
tets hemställan bero, därför att Kammaren genom sitt beslut om
anslaget till artillerimateriel erkänt vigten af 1876 års statsrevisions
anmärkningar.

Och nu har det märkliga inträffat att 1876 års statsrevision
fått rätt — fått rätt af Kongl. Maj:t på det sätt att, såsom af Stats-
Utskottets motivering erfares, Kongl. Maj:t genom bref den 15 sist-
lidne Februari meddelat de föreskrifter jag ofvan uppgifvit.

Jag har blott velat begagna detta tillfälle att påpeka, att denna
sak tjenar till en ny påminnelse icke om hvad statsrevisionen är,
utan hvad den kunde vara om den erhöles behöfligt understöd af
Stats-Utskottet och Kamrarna, samt att det på senare tiden nästan
systematiska förfarandet att ej fästa det afseende vid statsrevisio-
nens anmärkningar, som de förtjena, bör upphöra.

Herr Hæggström: Man bör vara det ärade Stats-Utskottet
särskildt tacksam derför att det under de brydsamma penningeför-
hållanden, i hvilka vi nu befinna oss, sökt göra de indragningar man
ansett kunna göras och jag är den förste att erkänna detta pris-
värda bemödande. För min del tror jag dock att man äfven vid
detta anslag skulle kunnat göra en nedsättning, utan att man der-
för behöft befara att icke tillräckliga medel skulle finnas till an-
skaffande af den materiel, som är nödvändig till bestyckning af de
fartyg som äro under bygnad.

Då icke någon af Stats-Utskottets ledamöter reserverat sig mot
denna punkt, är det visserligen ganska vanskligt för mig att upp-
träda mot Utskottet, men då jag ansett att äfven i detta anslag
bort kunnat göras nedsättning, har jag också ansett mig skyldig att
gifva skäl för min åsigt.

Till år 1876 års Riksdag gaf oss Herr Statsrådet och Chefen
för Sjöförsvarsdepartementet en tabell, som upptog de behof af ar-
tillerimateriel, såväl kanoner som projektiler, hvilka återstodo att
anskaffa enligt Kongl. Maj:ts till 1874 års Riksdag aflätna förslag.
Vid 1877 års Riksdag inkom han ånyo och begärde anslag till den
artillerimateriel, som bruste, och då fick man, egendomligt nog, veta
att, ehuru Herr sjöministern 1876 hade att disponera öfver 33 styc-

ken 5,63" kanoner och hela totalbehovet endast utgjorde 22 stycken och han följaktligen hade 11 stycken i reserv, så behöfde han året efter, eller 1877, ytterligare två stycken 5,63" kanoner.

Jag har mig icke bekant att vi under senare tider lidit några olyckor till sjös, hvarigenom de elfva 5,63" kanonerna, som 1876 funnos i reserv, kunnat förkomma, och under sådana förhållanden tycker jag det ser ganska besynnerligt ut att man utan vidare skäl endast kommer in och begär anslag till ytterligare två 5,63" kanoner.

Jag hör här bredvid mig framställas den frågan, hvar detta står, och får i sådant hänseende bedja den värde tviflaren taga Kongl. Maj:ts nådiga proposition angående statsverkets tillstånd och behof år 1876 i sin hand och der slå upp tabellen i Bil. N:o 4 b sidan 15, der antalet 5,63" kanoner, behöfliga »för fartyg färdiga eller anbefalda att byggas», ganska riktigt uppgifves till 14, samt »för sjöfästningarna vid Karlskrona» 8 stycken, summa 22. Antalet färdiga kanoner af denna kaliber angifves i samma tabell till 33 st., hvadan i reserv återstodo 11 stycken.

Då jag nu konstaterat rättigheten af mitt påstående att man år 1877 begärt två nya 5,63" kanoner, ehuru det 1876 fans 11 st. i reserv, vill jag öfvergå till projektilerna, der äfven åtskilliga egenomligheter visa sig. I 1876 års tabell uppgifver Chefen för Sjöförsvarsdepartementet behofvet projektiler och år 1877 upplyser han om hvad som brister. Enligt uppgiften till 1877 års Riksdag skulle för 5,63" kanonerna erfordras 7,040 st. projektiler, men 1876 uppgafs behofvet för kanoner af denna kaliber till 5,800 kulor och granater tillsammans. Antingen måste Kongl. Maj:ts således haft orätt i sina beräkningar år 1876 eller år 1877, ty man kan ju icke gerna tänka att samma kanoner, som år 1876 ansetts vara tillgodosedda med 5,800 projektiler, 1877 skulle kunna behöfva 7,040 kulor och granater. Jag kan åtminstone icke förklara huru dermed sig förhåller, så vida man icke den ena gången misräknat sig.

På samma sätt är det med de 4,1" kanonerna, till hvilka de erforderliga projektilernas antal år 1876 uppgafs till 11,000.

Då redan 1876 funnos 6,000 st. färdiga, beräknades bristen, som skulle fyllas, till 5,000 st. Men år 1877 har man äfven i afseende å projektilerna till dessa 4,1" kanoner begärt en tillökning, väl icke stor, då den endast utgör 231 st. mer än 1876 beräknats, men likväl en tillökning och detta har äfven förefallit mig underligt. Man skulle af ett sådant sätt att gå till väga lätt kunna frestas att tro, att sjöministern hvarken år 1876 eller 1877 haft klart för sig det behof han velat hafva tillgodosedt. Detta hvad angår kanoner och projektiler.

År 1877 kom Herr Statsrådet och Chefen för Sjöförsvarsdepartementet äfven med begäran om anslag till lavetter, hvilka eget nog stigit betydligt i pris under det all annan materiel fallit ganska betydligt. I Bilagan litt. 4 till Kongl. Maj:ts statsverksproposition år 1874 hade dåvarande sjöministern uppgjort förslag öfver totala

Om anslag till artilleriemateriel.

(Forts.)

*Om anslag
till artilleri-
materiel.
(Forts.)*

behovvet af artillerimateriel för flottan, och der var särskildt upp- taget hvad som borde anskaffas af kanoner, projektiler och lavetter, men priset å lavetter beräknades då betydligt lägre mot nu. Då Chefen för Sjöförsvarsdepartementet år 1874 upptog kostnaden för lavetter till 9,24" kanoner till 4,000 kronor, så har Herr sjömini- stern år 1877 (se Bil. N:o 4 till Kongl. prop. N:o 1, sid. 115) upp- gifvit kostnaden för samma lavetter till 14,000 kronor stycket, hvilket på 3 år gör en prisstegring af 10,000 kronor. Detta måste man medgifva är ett besynnerligt förhållande på en tid, då alla ma- terialier både jern och trä äfvensom arbetsprisen fallit. Det ställer sig icke heller bättre med lavetterna till 8,08" kanoner, ty då vi 1874 fingo veta att det erfordrades 10 sådana lavetter till en kost- nad af 2,500 kronor per stycke, uppgifver Herr Statsrådet och Chefen för Sjöförsvarsdepartementet år 1877, att till dessa 8,08" kanoner erfordrades lavetter, som kosta 12,166 kronor 67 öre per stycke. Således möter oss äfven der samma anmärkningsvärda prisförhöjning.

Icke stort bättre ställer det sig med lavetterna till 5,63" ka- noner. Omkostnaderna för dessa beräknades år 1874 efter 2,000 kronor stycket, men sistlidet år efter 7,000 kronor stycket, således med en förhöjning af 5,000 kronor. Beträffande åter projektilerna, skiljer det äfven der med icke obetydligt belopp. År 1876 förkla- rade Kongl. Maj:t, att af t. ex. projektiler till 5,63" kanoner fatta- des 621 st., under det att Kongl. Maj:t i år begärt anslag till icke mindre än 3.100. Antager man nu att den kostnadsberäkning är riktig, som ligger till grund för Kongl. Maj:ts år 1874 afgifna pro- position — och det är att märka att denna sedermera alltid åbe- ropats af Förvaltningen af sjöärendena, då några nya anslag för dy- lika ändamål varit ifrågasatta — finnes det att prisskilnaden för lavetterna efter 1874 års och 1877 års förslag belöper sig till icke mindre än 321,000 kronor. Lägges tabellen för år 1876, som uppgifver hela behovvet af projektiler, till grund för beräkning af kostnaden för deras anskaffning, så uppkommer derå en skillnad af 163,000 kronor. Sammanlagdt med de förutnämnda 321,000 kro- norna uppstår således en prisskilnad af 480,000 kronor med icke längre mellantid än tre år.

Det förefaller mig som skulle i anledning häraf det belopp, hvarom nu är fråga, kunna nedsättas, och jag hoppas att vi genom en nedsättning i anslaget nu ett kommande år skola få bättre be- sked huru med saken rätteligen förhåller sig. Det är tydligt att prisen kunna i någon mån variera, men att de kunnat förändra sig i så hög grad som jag påvisat, synes mig hardt när orimligt, för så vidt icke man börjat använda alldeles nya konstruktioner. Jag vet mycket väl, att vissa slags lavetter, afsedda om bord å far- tyg, betinga ett betydligt högre pris än andra, men detta oaktadt synes det oförklarligt, huru en sådan stegring i prisen kunnat ega rum, och detta bestyrker mig i min uppfattning att en nedsättning i det begärda anslaget kan göras. I år har Kongl. Maj:t begärt

430,000 kronor till kanoner och lavetter m. m. för åtskilliga under byggnad varande kanonbåtar, såsom Utskottets utredning gifver vid handen.

Om man nu å det anslag 900,000 kronor, som Utskottet tillstyrkt uti denna punkt, nedsatte 400,000 kronor och således beviljade enahanda belopp som under 1876 och 1877, eller 500,000 kronor, borde detta, i betraktande af de betydliga inskränkingar, som måste kunna göras uti projektillverkningen, väl kunna förstå att ntrusta de nyssnämnda kanonbåtarna. I fråga om kanontillverkningen har jag hört uppgifvas, att 1870 års modell för refflade kanoner skall vara nära nog lika föråldrad som 1864 års modell. Det skall vanligen hafva visat sig, att gjutjärnskanonerna icke äro så säkra och uthålliga, som gjutstålskanoner, hvilka numera allmänt börjat användas i andra länder. Det skulle emellertid vara af intresse att veta huruvida det är regeringens mening att vidhålla det gällande systemet eller antaga det nya med gjutstålskanoner. Nu invändas man möjligen, att, om det begärda anslaget icke till fullo beviljas, afbrytning måste ske i kanontillverkningen, hvilket naturligtvis icke skulle lända till annat än skada. I detta hänseende anser jag inga farhågor böra förefinnas. Då 1876 års Riksdag beviljade 560,000 kronor till artillerimateriel, infortrade Kongl. Maj:t utlåtande af Förvaltningen af sjöärendena huru medlen lämpligast borde användas. Nämnda myndighet svarade härpå i skrifvelse den 4 Juli 1876, der den — med förmälan att med egarne af Finspongs och Ankarsrums bruk afslutats kontrakt om tillverkning af projektiler, dervid Förvaltningen förbundit sig att hvarje år under kontraktstiden, så snart ske kunde, lemna bruksegarne uppgift på det antal projektiler, som för hvarje år komme att beställas — föreslår, »att af detsamma må afses 60,000 kronor till kulsprutor af grof kaliber samt 500,000 till projektiler, enligt Förvaltningens fördelning*) *enär några flere kanoner, än som redan äro beställda och hvar till medel finnas, sanmotikt icke under flera års tid hinna att vid Finspong tillverkas, och behofvet af projektiler för redan beställda kanoner, enligt Förvaltningens åsigt, icke kan fyllas med redan tillgängliga och dertill anvisade medel*».

Genom nådig skrifvelse till Förvaltningen af sjöärendena den 29 Juli samma år anvisade emellertid Kongl. Maj:t af det då tillgängliga anslaget ytterligare 240,000 kronor för tillverkning af kanoner och endast 260,000 kronor till projektiler. Då jag nu icke kan förmoda annat än att Förvaltningen af sjöärendena, som sjelf med vederbörande uppgjort kontrakten angående vår kanontillverkning, väl känner till i hvad mån denna tillverkning skall hinna effektueras, och då man, såsom jag visat, för tillverkningen af kanoner redan anvisat 240,000 kronor utöfver hvad Förvaltningen af sjöärendena ansett kunna »under flera års tid hinna att vid Finspong till-

*) Kursiveringen gjord af talaren.

*Om anslag
till artilleri-
materiel.
(Forts.)*

verkas», synes det mig som skulle det icke kunna innebära någon synnerlig våda att nu företaga en nedsättning i det i fråga varande anslaget, en nedsättning som mer än väl betingas af svårigheten att i år få budgetens debet och credit att gå ihop; och naturligtvis finge man i stället ett annat år genom förhöjdt anslag ersätta hvad som i år inbesparas. Då, som sagdt, man har anledning antaga, att våra verkstäder i allt fall icke hinna att under detta och kommande år tillverka så mycket kanoner som redan är bestäldt, anser jag detta utgöra ett ganska kraftigt motiv för bifall till det yrkande, som jag nu tager mig friheten att hos Herr Talmannen framställa, att nemligen anslaget till artillerimateriel måtte nedsättas till 500,000 kronor, eller enahanda belopp som för samma ändamål förlidet år beviljades.

Herr Lindmark: Mer än en gång har det under dagens debatt inträffat, att en efterföljande talare börjat med bemötande af det yttrande, hvarmed den nästföregående slutat sitt anförande. Äfven jag skall nu be att få göra på samma sätt och yttra några ord med anledning af Herr Hæggströms anförande. Att ingå i ett fullständigt bemötande af ett dylikt anförande, späckadt med siffror, hopsamlade från flera års Kongl. propositioner, är naturligtvis för mig icke nu möjligt, men då jag är lifligt intresserad för att det i fråga varande anslaget måtte af Kammaren beviljas, vill jag försöka att i en eller annan punkt meddela några upplysningar.

Till en början tillåter jag mig dock att, med anledning af Herr Hæggströms yttrande, att tidpunkten syntes nu vara lämplig att, i afvaktan på en närmare utredning, vidtaga en nedsättning i det begärda anslaget, afgifva det förklarande, att jag anser ingen tidpunkt vara mindre lämplig än den nuvarande, då kriget hotande rufvar öfver Europa, att företaga någon nedsättning i anslaget till artillerimateriel för flottan och isynnerhet i anslaget till projektiler.

Bland annat, som Herr Hæggström fann anmärkningsvärdt, var att, ehuru Herr Sjöministern förut förklarat sig hafva flere 5,63-tums kanoner än som egentligen behöfdes, så begär han nu ändock anslag för anskaffande af ännu flere sådana kanoner. Ja, icke kan jag bestämdt säga hvar alla dessa kanoner blifvit placerade, men nog kan jag upplysa Herr Hæggström att fartygens bestyckning på de sista åren undergått åtskilliga förändringar; så har nu fregatten Vanadis erhållit åtta stycken 5,63-tums i stället för den förut hade sex kanoner af nämnda kaliber. Dessutom har det befunnits nödigt att för öfningsfartygen och exercisskolorna använda dylika kanoner till ett antal af 8. Säkert är, att hela det förut befintliga öfver-skottet blifvit på ändamålsenligt sätt användt.

Vidare fann samme talare det mycket besynnerligt, att uppgifterna å priset för lavetter det ena året voro så väsentligt olika mot det andra. Icke heller denna hans uppgift är jag nu i tillfälle att fullständigt bemöta, men jag tillåter mig dock påpeka, att det

finnes många olika slag af lavetter. Vi hafva t. ex. s. k. tornlavetter, som användas på pansarfartygen; dessa behöfva icke vara rörliga, utan stå fasta i fartygen; de kunna därför också fås för billigare pris. Men vi hafva äfven rörliga lavetter i half- och helkursörer samt lavetter å vändskifvor, och det är ju naturligt att dessa senare skola betinga vida högre pris än de förstnämnda, på grund af sin mer komplicerade konstruktion. Hvad det stegrade priset på projektiler beträffar, betingas detta af högre jernpriser och ökade arbetslöner, och kan, med ett sjunkande i dessa, äfven antagas komma att nedgå.

Herr Hæggström anmärkte äfven, att den hos oss nu begagnade 1870 års modell för kanoner, om icke redan, dock mycket snart skall befinnas lika föråldrad som 1864 års modell, och att vi borde anskaffa kanoner af gjutstål. Jag erkänner öppet, att äfven jag gerna skulle se att vi kunde bestå oss lika utmärkta och dyrbara kanoner som särskildt engelsmän och preussare. Dock får jag upplysa, att vi icke äro de ende, som fortfarande använda tackjernskanoner. På Kronstadts fästning har helt nyligen uppstälts sådana kanoner af ända till 35 centimeters kaliber. Icke heller kunna dessa tackjernskanoner anses i så hög grad underlägsna. Under det nemligen gjutstålkanonerna hafva en initialhastighet af närmare 1,500 fot, så hafva våra tackjernskanoner en initialhastighet, som endast med några tiotal fot understiger dessas. Om de senare sålunda icke fullt uppgå mot gjutstålkanonerna, så kunna de dock anses ganska tillfredsställande. Och dessutom om vi, fränseende fördelen af att fortfarande bibehålla tillverkningen af våra kanoner inom landet — något som jag anser vara ett »conditio sine qua non» för ett tryggadt försvar — skulle kostnaderna för tillverkningen af gjutstålkanoner ställa sig så afskräckande höga, att regeringen väl lärer betänka sig innan den för representationen framlägger, och Riksdagen ännu mera betänka sig innan den antager ett sådant förslag.

På grund af hvad jag anfört, tror jag mig hafva åtminstone i någon mån häft de betänkligheter, som Herr Hæggström uttalat beträffande den inträffade prisstegringen å lavetter och projektiler. Emellertid synes mig att, då Kammaren afslagit den föregående punkten — ett beslut, som jag beklagar — synnerligen talande skäl böra göra sig gällande hos Kammaren att icke vidtaga någon nedläggning i ett anslag, som Stats-Utskottet utan reservation tillstyrkt. Jag yrkar bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

Friherre Leijonhufvud: Jag säger likasom den närmast föregående talaren, att det var omöjligt att följa och genast till bemötande upptaga Herr Hæggströms anförande, då detsamma grundade sig på en mängd detaljförhållanden, dem man icke från föregående år kan bibehålla i minne, och då man icke på förhand beredt sig på att besvara dem.

*Om anslag
till artilleri-
materiel.
(Forts.)*

Om anslag
till artilleri-
materiel.
(Forts.)

Herr Hæggström vände sig till mig med anhållan om förklaring öfver att priset på lavetter numera stigit i så hög grad, som skett, då honom veterligen någon total omändring af deras modell icke egt rum. Jag ber då att få upplysa Herr Hæggström att en sådan omändring verkligen skett. Man fann att den gamla konstruktionen icke motsvarade ändamålet och konstruerade därför nya lavetter af plåt, hvilka naturligtvis måste falla sig mycket dyrare. Det finnes nu icke mer än två sätt att gå till väga i dylika fall. Antingen skall man tillverka lavetterna enligt den gamla modellen. Då kommer man genast och anmärker på regeringen att den icke skaffat nya modeller, då den insåg att de gamla voro odugliga. Eller ock skall man använda nya modeller och för dem betala högre pris.

Hvad saken i öfrigt angår, tillstyrker jag bifall till Kongl. Maj:ts proposition. Jag tror att det för närvarande är högst väsentligt att tillse, det vi hafva tillräcklig materiel. Det är min innerliga förhoppning att det stora krig, som nu hotar Europa, icke skall komma till utbrott eller att åtminstone vårt land skall kunna undgå att indragas deri. Men hvarken jag eller någon af Herrarne kan gå i god för hvarken det ena eller andra. I händelse af krig skulle man helt säkert förebrå regeringen att icke hafva i tid försett landet med kanoner och projektiler eller motiverat sin framställning till Riksdagen om anslag till sådant ändamål så kraftigt, att den icke kunnat afslås. På dessa skäl yrkar jag bifall till Kongl. Maj:ts förslag.

Herr Hæggström: Jag skall icke längre upptaga Herrarnes tid, utan beder blott att få taga fasta på ett yttrande af Herr Lindmark. Han sade nemligen, såvidt jag icke orätt uppfattade honom, att det vore önskligt om vi kunde här i landet tillverka gjutstålskanoner af lika god beskaffenhet som i utlandet. Om detta är hans mening, så frågar jag, om icke deraf följer att, enligt hans åsigt, gjutjernskanoner *icke* böra tillverkas. Är det icke bättre att sansa sig ett år samt beställa ordentliga gjutstålskanoner, hvilket slag af kanoner är det bästa som för närvarande finnes. Det är ju rent af att kasta bort pengar, om man använder dem på inköp af kanoner enligt en modell, som numera är föråldrad och hvilken i nödens stund visar sig oduglig. Det går ju eljest med detta anslag på samma sätt som med anslaget för inköp af gevär, eller att sedan vi uppfibrat sex millioner kronor på remingtongevär, så visar sig nu denna modell icke kunna uthärda jemförelse med nyare sådana. Hade man i tid afbrutit anskaffningen af denna gevärsmo-
dell, så skulle man nu hafva haft betydliga medel inbesparade för anskaffande af gevär enligt ändamålsenligare modeller. Jag vill visst icke motsätta mig inköp af ifrågavarande materiel, utan vill blott hafva ett uppskof härmed, tills man hunnit öfvertyga sig om huruvida gjutstålskanoner hafva företräde framför de gamla gjutjernskanonerna.

*Om anslag
till artilleri-
materiel.
(Forts.)*

Chefen för Kongl. Sjöförsvarsdepartementet, Herr Statsrådet Friherre von Otter: Jag var icke icke i Kammaren då Herr Hæggström började sitt föregående anförande, utan kom först under senare delen deraf; jag skall därför nu blott anhålla att få lemna en förklaring beträffande den af honom anmärkta skrifvelsen från Förvaltningen af Sjöärendena till Regeringen, deri Förvaltningen hemställt, att det anslag på en half million kronor, som af 1876 års Riksdag beviljades, skulle få användas uteslutande till anskaffande af projektiler. Skälet, hvarföre jag ansåg mig icke kunna tillstyrka Kongl. Maj:t en dylik åtgärd, var att, enligt hvad en framställning till samma års Riksdag utvisar, ett behof af sex stycken 9,24 tums kanoner samtidigt förefans, motsvarande en summa af 240,000 kronor, under det bristen i projektiler uppgick till ett värde af 516,196 kronor. Och då behofvet af kanoner var angeläget att fylla, under det att det icke var lika behöfligt att genast använda hela den anvisade summan för ersättande af bristen i projektiler, var Kongl. Maj:ts beslut öfverensstämmande icke allenast med den gjorda framställningen till Riksdagen utan äfven med hvad som för tillfället var angelägnast att ombesörja. Förvaltningens hemställen grundade sig allenast på det antagande att jernbruken icke skulle kunna tillverka dessa kanoner. Det är visserligen sant, att dessa kanoner ännu icke äro levererade, men antagligt är, att om icke 1876 anvisats medel, hade man fått vänta ännu längre på kanoner till Kungsholms fästning, hvarest behofvet af 9,24"-tums kanoner nu med snaraste blifver fylldt.

Hvad Herr Hæggströms senaste anförande beträffar, eller att man borde vara angelägen att skaffa sig den bästa materiel, som kan erhållas, vill jag visst icke motsäga honom derutinnan, och att gjutstålskanoner äro att föredraga framför gjutjernskanoner är otvifvelaktigt. Men vi skola väl hoppas, att vi icke invecklas i större eller varaktigare krig, än att det bruk, man kan göra af gjutjernskanoner, skall motsvara behofven. De äro beräknade att motstå 500 skott och kosta icke mer än $\frac{1}{2}$ à $\frac{1}{3}$ af priset för gjutstålskanoner. En gjutstålskanon kan för öfrigt icke ersätta hvarken 2 eller 3 gjutjernskanoner; och på denna grund anser jag, att regeringen handlat klokt då hon hållit sig till sistnämnda slags kanoner, som kunna tillverkas inom landet, i stället för att öfvergå till gjutstålskanoner, som måste anskaffas från utlandet.

Friherre Leijonhufvud: Efter det anförande Herr Sjöministern nyss afgifvit, har jag egentligen ingenting att tillägga. Det är obestriddligt, att den bästa materiel, som för närvarande finnes, är gjutstålskanoner, men sådana kunna för närvarande icke tillverkas på mer än ett enda ställe i hela världen, nemligen hos herr Krupp, och äro tre till fyra gånger så dyra som våra gjutjernskanoner. Jag har hittills varit en nitisk anhängare af att, så vidt möjligt är, förse oss med inhemsk krigsmateriel icke ensamt därför, att till-

*Om anslag
till artilleri-
materiel.
(Forts.)*

verkningskostnaden då stannar inom landet, eller derföre att tillverkningen inom landet hittills kunnat anses fullt motsvara våra behof, utan äfven derföre att i händelse af krigsoroligheter införseln af kanoner antagligen skulle förbjudas oss. För att verkligen vara neutrala, måste vi underkasta oss de regler, som de krigförande makterna uppställa, nemligen att icke från en ort, som på ringaste sätt är inblandad i kriget, öfver våra gränser införa främmande krigsmateriel. Vi äro således tvungna att på förhand under freden förse oss med sådana dyra kanoner. Man får derföre icke förundra sig öfver att regeringen drar sig för att begära ett anslag till kanoner af flera millioner på en gång. Skall man dessutom taga den allra bästa materiel, får man icke heller stanna vid 27 centimeters kanoner utan anskaffa sådana af 32 eller 35 centimeters kaliber, eller efter engelsk beräkning 100 tons kanoner, d. v. s. sådana som väga 230,000 skålpund; men i och med detsamma stiger tillverkningskostnaden till oerhördt belopp och man får således noga betänka sig innan man fattar ett sådant beslut. Samma prisstegring följer ock i afseende på krut och projektiler. Det är icke så lättvindigt att kasta sig in på stora siffror, då fråga är om tillämpningen. För öfrigt är all anledning att antaga att främmande fartyg, som komma till våra farvatten, icke äro svårare bepansrade än att våra 9.24- $\text{\textcircled{B}}$:a kanoner kunna väcka tillbörlig respekt hos dem. Skulle andra tider komma, får man öfvergå till ett annat system, men det är då icke nog med att begära anslag till tre kanoner, à 40,000 kronor stycket, utan regeringen får då på en gång begära 10 à 15 millioner för detta ändamål. Så går det till i andra länder som beställa sina kanoner hos herr Krupp.

Herr Hæggström: Blott ett par ord i anledning af Herr Sjöministerns yttrande. Jag tackar honom för att han beriktigade min uppgift derom, att Förvaltningen för sjöärendena år 1876 fått ordres att mot Förvaltningens åsigt skulle användas 240,000 kronor till kanoner och resten till projektiler. Herr Sjöministern upplyste att de sex 9.24" kanoner, som enligt 1876 års förslag fattades, just blifvit beställda för nämnda 240,000 kronor. Då nu dessa kanoner — enligt Herr Sjöministerns uppgift — beställdes i Juli 1876, har jag svårt begripa huru detta behof kommit in uti 1877 års förslag. I bilagan N:o 4 till Kongl. Maj:ts proposition angående Statsverkets tillstånd och behof uppgifves nemligen samma 6 kanoner såsom ett behof, som skulle fyllas. Der förekommer nemligen sidan 115 under rubriken artillerimateriel. »För flottans samtliga fartyg med inberäkning af de under byggnad varande samt till sjöfästningarne vid Karlskrona erfordras, jemlikt fastställda bestyckningsplaner, följande kanoner, projektiler och lavetter utöfver redan anskaffade eller beställda:

Kanoner: 9.24 decimaltums till ett antal af 6 stycken till beräknad kostnad af kronor 222,900», och i 1876 års tabell upptages

hela bristen af kanoner till ett antal af sex, medan behovet inalles utgjorde tjugu. Beställes nu kanonerna år 1876, synes det som om de icke vidare bort upptagas 1877, såsom de der ytterligare fattades, ty det som en gång är bestäldt, får man ju öfvertaga då tillverkningen är färdig.

Hvad beträffar beställning af kanoner hos Herr Krupp, hyser jag icke samma betänklighet som Friherre Leijonhufvud. Vål har jag hört sägas, att denna firma drifver sina affärer en gros, men det skulle ju kunna hända, att den äfven låter sig nöja med en liten beställning på två eller tre kanoner om hon får kontant betalning, och jag tror att det är bättre hushållning att släppa till något mera penningar och få det som duger, än att plottra bort 100,000 kronor hit och 100,000 kronor dit och det oaktadt, då allt kommer omkring, få en materiel som icke är tids- och ändamålsenlig.

Friherre Leijonhufvud: Den näst föregående talaren har mycket ordat om de der sex kanonerna. Om något fel i beräkningarna finnes, är detta enligt min tanke att söka deri, att icke ett större antal kanoner upptagits såsom erforderligt; Ty blir det krig, så är det icke värdt att tala om *sex* kanoner, utan då behöfva vi sextio eller kanske sex gånger sextio. Vi hafva för närvarande allt för få kanoner, för att kunna åstadkomma ett kraftigt försvar, vare sig till våra hamnars försvar eller till våra fartygs armering. Detta är min innersta öfvertygelse, som jag anhåller att på det bestämdaste få uttala.

Herr Hörnfeldt: Då ingen af Utskottets ledamöter uppträd till försvar för det föreliggande betänkandet och man af denna tystnad möjligen skulle kunna draga den slutsatsen att utskottsledamöterna voro stadda på reträtt, ber jag att få angifva skäl till Utskottets tillstyrkan af Kongl. Maj:ts förslag.

Såsom Herrarne torde erinra sig, begärde Kongl. Maj:t vid sistlidne riksdag en million kronor till artilleri-materiel; men Riksdagen nedsatte denna summa till 500,000 kronor af det skäl att, med anledning af statsrevisorernes anmärkningar, tvekan hos Riksdagen uppstått, huruvida det hos oss använda systemet för tillverkning af flottans kanoner af 9,24 tums och 8,08 tums kaliber vore tidsenligt. Då Kongl. Maj:t, dels med anledning af detta Riksdagens beslut och dels med anledning af statsrevisorernes ofvanberörda anmärkningar, emellertid bestämt sig för en kanonmodell, som under sista tiden befunnits vara fullt tidsenlig, så kunde Stats-Utskottet nu icke annat göra än tillstyrka Riksdagen att bifalla den Kongl. propositionen, i synnerhet som det äskade anslaget icke synes vara större än hvad som erfordras för att kunna åstadkomma den nödvändigaste armeringen af våra fästningar och under byggnad varande fartyg.

Att Utskottet icke kunnat ingå i pröfning, huruvida de föreslagna projektilerna och lavetterna vore dyrare, än de skäligen

*Om anslag
till artilleri-
materiel.
(Forts.)*

kunde köpas för, är lätt att förklara. Det är nemligen i allmänhet svårt för Utskottet att inlåta sig i pröfning af sådana frågor, för hvilkas inseende fordras särskild sakkännedom, utan måste Utskottet i detta liksom i andra dylika fall öfverlemna åt regeringen att pröfva hvad som är lämpligast och billigast.

Detta var ett af skälen till Utskottets tillstyrkande hemställan.

För den händelse Kammaren emellertid af andra orsaker, vare sig af sparsamhetsskäl eller andra skäl, nedsätter detta anslag, så är det Kammarens sak. Men för min del anser jag mig icke böra medverka till en sådan nedsättning, utan yrkar jag bifall till Utskottets förslag.

Herr Adlersparre: Det är med verklig oro jag hör den säkerhet, med hvilken här yttras att våra tackjernskanoner fullt motsvara våra behof, och att de för ett visst antal skott äro lika säkra och goda som gjutstålskanoner. Jag kan icke förena mig om en sådan åsigt, att vi skulle hafva rätt gent emot alla andra mariner. Våra tackjernskanoner voro nog bra på sin tid, men här äro vi inom ett område, der tiden med stora steg gått framåt. Dimensionerna ökas, och med dem måste äfven materialiernas godhet ökas. Här bör man icke med allt för stor säkerhet yttra sig emot gjutstålskanonens större kraft och säkerhet.

Hvad den stora kostnaden beträffar, så har man i detta afseende nog mycket öfverdrifvit. Ty om jag icke missuppfattade talaren på stockholmsbänken, sade han, att gjutstålskanonen kostade fyra gånger så mycket som tackjernskanonen. Så är icke alldeles förhållandet. Vår gröfsta tackjernskanon om 27 centimeter, eller 9,24 tums kaliber, kostar 40,000 kronor. Norska regeringen har för den nya kanonbåten Sleipner köpt en 26 centimeters gjutstålskanon, eller 8,75 tums kaliber, af Herr Krupp för ett pris af 74,000 kronor; och således kostar denna kanon, som visserligen har något, men ej mycket mindre kaliber än vår, icke två gånger så mycket.

Jag vill emellertid på det lifligaste yrka att Kammaren måtte bevilja det här begärda anslaget, hvilket är oafvisligen nödvändigt, samt att Kammaren för öfrigt öfverlemnar åt Kongl. Maj:t att anskaffa de kanoner, som kunna finnas mest lämpliga.

Herr Lyttkens: Efter de upplysningar, den siste talaren lemnat, kan jag icke underlåta att göra en liten påminnelse eller en rekapitulation angående det stora anslaget till gevärstillverkningen. När de 4,000,000 kronorna för detta ändamål begärdes, höjde sig redan då röster inom denna Kammare att det icke vore skäl att bevilja en så stor summa, emedan den föreslagna modellen icke vore fullt ändamålsenlig. Och det dröjde icke länge förr än det visade sig att dessa röster haft rätt, då de sade att modellen var oduglig; ty den är *oduglig*. Och nu stå vi på den punkt, att vi äro tvungne att skaffa oss nya gevär efter en tidsenlig modell.

Med denna erfarenhet för ögonen, och då det nu är fråga om beviljandet af ett stort anslag till anskaffande af kanoner, så frågar jag om det kan vara skäl att uppoffra så stora summor på kanoner, som i detta ögonblick icke äro de bästa, utan ovilkorligen underlägsna gjutstålskanonerna? Jag tror det icke, och med anledning häraf samt på det man icke skall forcera tillverkningen af ett vapen, som om ett eller par år är odugligt, så kommer jag för min del att rösta för den föreslagna nedsättningen i anslaget. Vi kunna då till nästa år från regeringen vänta oss ett förslag om inköp af kanoner efter den bästa modell som finnes. Med kändedom om huru uppfinningarna äfven inom detta område oupphörligt gå framåt, kan man visserligen förutse att äfven den modell, som då anses vara den bästa, om några år blifvit öfverträffad af en ännu bättre. Men om man väljer den för tillfället erkändt bästa, så har man emellertid ingenting att förebrå sig; och jag vill därför icke vara med om att bevilja anslag till anskaffande af så erkändt underlägsna vapen som tackjerskanoner.

Om anslag till artilleri-materiel.
(Forts.)

Jag instämmer därför med Herr Hæggström uti hans yrkande om anslagets nedsättande till 500,000 kronor.

Herr Danielsson: Äfven jag förenar mig med Herr Hæggström, och gör detta så mycket mera, som Första Kammaren bifallit Kongl. Maj:ts förslag såväl i denna punkt som äfven i den föregående i fråga om anslag till byggande ett af öfningsfartyg. Då vi således kunna emotse att jemväl Riksdagen skall bevilja sistnämnda anslag, så torde det icke vara ur vägen, om man söker att åstadkomma någon nedprutning å det inom förevarande punkt äskade anslaget, särskildt med hänsyn till svårigheten att få statsregleringen att gå ihop.

Hvad beträffar Friherre Leijonhufvuds yttrande om tackjerskanoner af 1870 års modell, jemförd med 1864 års kanonmodell, så skall jag bedja att få upprepa ett yttrande, som han hade sistlidet års riksdag i denna Kammare. Han yttrade då: att resultatet af de försöksskjutningar, som med båda modellerna förliden höst anordnats, icke kunde sägas vara afgörande, åtminstone icke till fördel för 1870 års modell, men att kanoner af 1864 års modell af skjutningen frestades mindre än af den senare modellen.

Likväl säges nu, att man skall på rak arm beställa kanoner efter denna modell och projektiler till ett sådant belopp som detta, oakadt skjutförsöken utfallit minst fördelaktigt för nämnda modell.

Jag skall icke vidare upptaga Kammarens tid, utan inskränker mig till att yrka bifall till Herr Hæggströms förslag.

Herr Statsrådet Friherre von Otter: En ärad talare på hallandsbänken anförde såsom skäl för sitt yrkande om afslag å det under förevarande punkt äskade anslag den omständigheten, att våra gjutjerskanoner skulle vara betydligt underlägsna de kanoner af motsvarande

*Om anslag
till artilleri-
materiel.*
(Forts.)

kaliber, som nu tillverkas i andra länder. Denna underlägsenhet består, så vidt jag vet, hufvudsakligen deri, att kanonerna af det förra slaget beräknas utstå blott omkring 500 skott, under det att de senare anses tåla 1,000 skott. Skulle, mine Herrar, i denna omständighet ett tillräckligt talande skäl vara att finna för att frångå en kanonsort, som kan tillverkas inom landet, och antaga en annan, som måste köpas ute till dubbelt högre pris?

Hvad träffsäkerheten vidkommer, så är den lika stor som hos gjutstålskanonerna. Den är sådan, att man på en engelsk mils afstånd kan skjuta in genom ett fönster, och större träffsäkerhet kan man väl icke begära.

Jemförelsen mellan kanon- och gevärstillverkningen var också litet haltande. Remingtongevären hafva icke en så raserande kulbana, som gevär af nyare modell, och som dessutom ammunitionen är tyngre, så kan hvarje karl bära ett större antal patroner än till remingtongevären. Detta tror jag är hvad man hufvudsakligen har att anmärka mot sistnämnda gevär.

Med afseende på sjelfva saken, så ber jag att få ytterligare säga några ord. Beträffande de 430,000 kronor som Kongl. Maj:t äskat för de nu under byggnad varande kanonbåtarnes armering, så lärer Kammaren väl icke vilja motsätta sig beviljandet af nämnda anslag. Följden af en sådan vägran skulle naturligtvis blifva den, att vi finge tre fartyg till, hvilka vi dock icke kunde använda i brist på artilleri; men, mine Herrar, vi ega nog liten materiel för att kunna undvara dessa tre fartyg. Angående det äskade anslaget till erforderliga projektiler ber jag få erinra, att, sedan dels statsrevisorerne och dels Andra Kammaren vid förliden riksdag talat om nödvändigheten af att byta om reffelsystem — en fråga, som allt sedan år 1875 varit föremål för pröfning — så har också Kongl. Maj:t — hvarom äfven Stats-Utskottets föreliggande betänkande innehåller upplysning — befalt att 17 kanoner, hvilka för närvarande äro under tillverkning vid Finspong, skola refflas efter det nya systemet. Dessa måste hafva projektiler af annat slag än de äldre kanonerna. Skulle nu Riksdagen nedsätta det äskade anslaget, så att för projektilers anskaffning endast 70,000 kronor vore att påräkna, så blefve följden den, att till dessa 17 kanoner, som äro att förvänta från Finspong, icke finnes projektiler. Häri ligger, enligt min uppfattning, ett så oemotsägligt skäl för bifall till Kongl. Maj:ts förslag, att jag på grund deraf hemställer, huruvida icke Kammaren ville bifalla samma förslag, sådant det i Utskottets betänkande nu föreligger.

Herr Sundin: Jag är väsentligen förekommen genom de sista ord, som Herr Sjöministern yttrade i afseende på denna fråga. Man har här velat föra diskussionen derhän, att man skulle ingå i bedömande af huruvida nuvarande kanonsystem för flottan vore det rätta eller icke. Enligt mitt förmenande ligger frågans tyngdpunkt icke der; ty frågan gäller här att anskaffa nödiga projektiler och lavetter

för de kanoner, som vi redan ega, och att anskaffa erforderliga kanoner för de under byggnad varande kanonbåtarna.

*Om anslag
till artilleri-
materiel.
(Forts.)*

För min del kan jag icke inse, huru man ens kan draga i betänkande att bevilja ett anslag för sådant ändamål med afseende på de kanoner, som vi redan ega; och hvad skola vi väl göra med dessa tre kanonbåtar, om man icke förser dem med kanoner och projektiler? Till dessa kanonbåtar är nu meningen att anskaffa tre stycken 9,24" kanoner; anskaffas de icke, kunna kanonbåtarna icke användas. Icke kan *det* väl heller utgöra något skäl för nedsättning i det begärda anslaget, att i stället för de nu afsedda kanonerna borde anskaffas andra dyrare; detta vore ju tvärt om ett skäl för att höja anslaget, ty kanoner måste vi väl alltid hafva.

För min del kan jag således icke finna, att här mot Utskottets hemställan om beviljande af dessa 900,000 kronor blifvit anfördt något, som kan ega någon giltighet. Då Kammaren dessutom nyss afslagit det af Kongl. Maj:t för fartygsmateriel äskade anslag af 500,000 kronor, synes mig nedprutningen på femte hufvudtiteln redan vara tillräcklig. Jag kan således för min del icke annat än yrka bifall till Utskottets förslag.

Herr Adlersparre: Jag kan icke undgå att fästa de Herrars uppmärksamhet, hvilka nu yrkat nedsättning i det här begärda anslaget, derpå, att deras logik icke är hållbar. Anse desse Herrar att vi böra skaffa oss dyrare kanoner, så borde de yrka på anslagets *höjande*, och icke tvärtom, såsom de nu hafva gjort. Men jag ber vidare att få framhålla, att det nu begärda anslaget är afsedt för alldeles nödtvungna ändamål, nemligen att få projektiler till de kanoner vi ega, och kanoner till de fartyg som stå under byggnad och snart blifva färdiga. Icke någon representant kan vara — jag säger det rent ut — så dåraktig, att han vill framtvinga det hufvudlösa resultat, att vi skulle hafva kanoner utan projektiler och fartyg utan kanoner. Här kan man förnuftigtvis icke annat än bevilja det begärda anslaget. Det finnes icke något antagligt skäl att vägra detta anslag.

Friherre Koskull instämde med Herr Adlersparre.

Herr Carl Ericson: Utan att vilja bestrida, att en del andra länders infanterigevär kunna vara våra öfverlägsna, ber jag att få protestera mot det yttrande, som här blifvit fäldt, att våra infanterigevär skulle vara odugliga. När ett helt folk är beväpnadt med ett slag af vapen, anser jag för min del, att ett uttalande om vapnets beskaffenhet bör göras med försigtighet och icke grunda sig på endast lättsinne eller okunnighet om rätta förhållandet.

Herr Lyttkens: Det var kanske något för skarpa ord den siste talaren fälde mot Statsrådet och Chefen för Landtförsvarsdeparte-

*Om anslag
till artilleri-
materiel.
(Forts.)*

mentet. Ty det var på hans yttrande härom dagen, att våra infanterigevär icke äro fullt lämpliga, som jag grundade mitt uttalande. Jag tror också, att på grund af detta statsrådets yttrande redan bildat sig en opinion derom, att gevären icke äro dugliga. Endast detta har jag sagt.

Chefen för Kongl. Landtförsvars-departementet, Herr Statsrådet Rosensvärd: Herr Talman! Mine Herrar! Jag beklagar att en fråga, fullkomligt främmande för den, som nu utgör föremål för öfverläggning, blifvit i densamma indragen. Man har nemligen här talat om våra infanterigevär. Jag erkänner, att i den Kongl. propositionen är omnämndt, att en af svenske och norske officerare bestående komité varit tillsatt för att undersöka, hvilken gevärsmo- dell skulle vara den mest tidsenliga; men deraf följer icke, att den mo- dell, som vi nu hafva, skulle vara fullkomligt oduglig. Det har gått med den som med allt annat, att den varit god på sin tid, men blifvit sämre på en annan.

Frågan är nu, om vi hädanefter skola göra gevär efter en mo- dell, som nu mera icke kan räknas bland en af de bättre, eller om vi skola antaga en ny modell, som är icke blott fullt tidsenlig, utan äfven möjligen något framför sin tid, det vill säga är den bästa hittills kända.

Herr Hæggström: Herr Talman! Det är icke möjligt att vara tyst, när man hör det talas så kostligt, som vissa talare här gjort. Man säger, att, om i fråga varande anslag nedsättes till 500,000 kronor, skall man få fartyg utan kanoner och kanoner utan projek- tiler, och dock finnes i Stats-Utskottets utlåtande utredt, att de tre fartygen skulle erhålla tre stycken 9,24" kanoner och tre stycken 4,1" kanoner med 900 stycken granater till hvardera. Jag frågar: äro då dessa båtar obevärade? Man bör väl åtminstone läsa igenom Stats-Utskottets betänkande, innan man vill påbörda mig ett yrkande, som skulle föranleda att vi finge kanoner utan ammunition. Hade denne talare genomläst betänkandet, skulle han funnit, att tillräckligt anslag genom mitt yrkande blifver för båtarne i fråga anvisadt, emedan till deras kompletta utredning erfordras 430,000 kronor.

Herr Carl Ericson: Jag är förekommen af Herr Statsrådet och Chefen för Landtförsvarsdepartementet och afstår från ordet.

Grefve Björnstjerna: Jag ber Herr Hæggström, att han sjelf ville läsa igenom Stats-Utskottets betänkande. Enligt hans förslag få vi visserligen projektiler åt de blifvande nya kanonerna, men icke åt dem, vi redan hafva. Detta inhemtas tydligt nog af Utskottets betänkande.

Öfverläggningen var härmed slutad. Efter det propositioner

gifvits enligt de yrkanden, som förekommit, biföll Kammaren Utskottets hemställan i oförändradt skick.

Som tiden långt framskridit, uppsköts den vidare föredragningen af Stats-Utskottets föreliggande utlåtande till kl. 7 e. m., då, enligt utfärdadt anslag, detta sammanträde komme att fortsättas.

§ 2.

Herr Talmannen tillkännagaf, att, enligt derom mellan Herrar Talmän träffad öfverenskommelse, gemensamma omröstningar, jemlikt 65 § Riksdagsordningen, komme att anställas Torsdagen den 25 i denna månad.

Kammarens ledamöter åtskildes kl. $\frac{1}{4}$ e. m.

In fidem

Gustaf Westdahl.
